

Міністерство надзвичайних ситуацій України

НАКАЗ

09.07.2012

м. Київ

№ 964

<p>Держгірпромнагляд України Включено до Державного реєстру нормативно-правових актів з питань охорони праці</p> <p><u>“ 04 ” вересня 2012 р. за № 496</u></p> <p><u>НПАОП 0.00-1.62-12</u></p>	<p>Зареєстровано в Міністерстві юстиції України</p> <p><u>“ 01 ” серпня 2012 р.</u></p> <p>за № <u>1299/21611</u></p>
---	--

Про затвердження
Правил охорони праці
на автомобільному транспорті

Відповідно до статті 28 Закону України «Про охорону праці», підпункту 41 пункту 4 Положення про Міністерство надзвичайних ситуацій України, затвердженого Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 402, НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила охорони праці на автомобільному транспорті, що додаються.
2. Державній службі гірничого нагляду та промислової безпеки України (Хохотва О.І.) у встановленому порядку:

2.1. Забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

2.2. Внести наказ до Державного реєстру нормативно-правових актів з питань охорони праці.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Голову Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України Хохотву О.І.

Міністр

В. Балоба

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ МНС України
 09 липня 2012 року № 964

<p>Держгірпромнагляд України Включено до Державного реєстру нормативно-правових актів з питань охорони праці</p> <p><u>“ 04 ” вересня 2012 р. за № 496</u></p> <p><u>НПАОП 0.00-1.62-12</u></p>	<p>Зареєстровано в Міністерстві юстиції України</p> <p><u>“ 01 ” серпня 2012 р.</u></p> <p>за № <u>1299/21611</u></p>
--	---

ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

I. Загальні положення

1.1. Вимоги Правил поширюються на суб'єктів господарювання, які організовують або здійснюють роботи на автомобільному транспорті (далі — підприємство).

1.2. На кожному підприємстві розробляються інструкції з охорони праці відповідно до вимог Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29 січня 1998 року № 9, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 квітня 1998 року за № 226/2666 (НПАОП 0.00-4.15-98).

1.3. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників підприємств проводяться відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня

2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511 (НПАОП 0.00-4.12-05), а з питань пожежної безпеки — відповідно до Переліку посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки, та порядок їх організації, затвердженого наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 29 вересня 2003 року № 368, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 грудня 2003 року за № 1147/8468 (НАПБ Б.06.001-2003), та Типового положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України, затвердженого наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 29 вересня 2003 року № 368, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 грудня 2003 року за № 1148/8469 (НАПБ Б.02.005-2003).

Забороняється допускати до роботи працівників, які не пройшли навчання та перевірку знань з питань охорони праці та пожежної безпеки.

1.4. Попередній (під час прийняття на роботу) і періодичний (протягом трудової діяльності) медичні огляди працівників повинні проводитися в установлені терміни відповідно до Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21 травня 2007 року № 246, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23 липня 2007 року за № 846/14113.

1.5. Неповнолітні працівники (молодші 18 років) допускаються до робіт, не заборонених для них Переліком важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 року № 46, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 липня 1994 року за № 176/385.

1.6. Не дозволяється жінкам виконувати роботи, які зазначені в Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 грудня 1993 року № 256, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 30 березня 1994 року за № 51/260, а також підіймати та перемішувати вантажі відповідно до Граничних норм піднімання та переміщення важких речей жінками, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 грудня 1993 року № 241, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 22 грудня 1993 року за № 194.

1.7. Розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві здійснюються відповідно до Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року за № 1232.

1.8. Терміни, що вживаються у цих Правилах, мають таке значення:

автомобільний транспорт — галузь транспорту, яка забезпечує задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях пасажирів та вантажів автомобільними транспортними засобами;

автомобільний транспортний засіб — колісний транспортний засіб (автобус, вантажний та легковий автомобілі, причіп, напівпричіп), який використовується для перевезення пасажирів, вантажів або виконання спеціальних робочих функцій (далі — транспортний засіб).

II. Загальні вимоги безпеки

2.1. Згідно зі статтею 13 Закону України «Про охорону праці» роботодавець зобов'язаний створити на кожному робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до вимог чинного законодавства, а також забезпечити додержання вимог щодо прав працівників у сфері охорони праці.

З цією метою роботодавець забезпечує розробку і функціонування системи управління охороною праці.

2.2. Згідно зі статтею 5 Закону України «Про охорону праці» усі працівники повинні бути поінформовані роботодавцем під підпис про умови праці на підприємстві, наявність на робочому місці, де вони будуть працювати, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, можливі наслідки їхнього впливу на здоров'я та про права працівників на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до чинного законодавства та колективного договору.

2.3. Для організації виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі праці, роботодавець створює службу охорони праці відповідно до вимог Типового положення про службу охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15 листопада 2004 року № 255, зареєстрованого в Міністерстві юстиції

України 01 грудня 2004 року за № 1526/10125 (НПАОП 0.00-4.21-04).

2.4. Проходження на підприємстві передрейсового медичного огляду для водіїв транспортних засобів здійснюється відповідно до Положення про медичний огляд кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 05 червня 2000 року № 124/345, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 липня 2000 року за № 435/4656.

2.5. Забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту (далі — ЗІЗ) здійснюється відповідно до вимог Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затвердженого наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 24 березня 2008 року № 53, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 травня 2008 року за № 446/15137 (НПАОП 0.00-4.01-08).

2.6. Видача спеціального одягу, спеціального взуття та інших ЗІЗ працівникам здійснюється відповідно до вимог Типових Норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам автомобільного транспорту, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці України від 20 жовтня 1998 року № 207, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 04 січня 1999 року за № 1/3294, та Норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам загальних професій різних галузей промисловості, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 16 квітня 2009 року № 62, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 травня 2009 року за № 424/16440.

2.7. Роботодавець зобов'язаний забезпечити працівників, зайнятих на роботах з важкими та шкідливими умовами праці, безплатним лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами відповідно до Порядку безплатної видачі молока або інших рівноцінних йому харчових продуктів працівникам та службовцям, зайнятим на роботах зі шкідливими умовами праці, затвердженого постановою Держкомпраці СРСР та Президії ВЦРПС від 16 грудня 1987 року № 731/П-13.

2.8. Відповідно до Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня

2005 року № 15, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 232/10512 (НПАОП 0.00-8.24-05), з урахуванням специфіки виробництва роботодавцем розробляються і затверджуються відповідні переліки робіт з підвищеною небезпекою, для проведення яких потрібні спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з питань охорони праці.

2.9. Для виконання робіт з підвищеною небезпекою роботодавець наказом по підприємству визначає коло осіб, відповідальних за безпечне їх проведення.

2.10. На роботи з підвищеною небезпекою розробляються і вивішуються на робочих місцях технологічні карти та забезпечується їх виконання.

2.11. Кожний працівник до початку роботи повинен переконатись у безпечному стані свого робочого місця, перевірити справність запобіжних пристроїв, інструментів, механізмів, необхідних для виконання роботи.

У разі виявлення працівником порушень безпечного стану робочого місця, які він сам не може ліквідувати, він, не починаючи роботи, повинен повідомити про них посадовій особі, в обов'язки якої покладено здійснення контролю за безпечним виконанням робіт.

2.12. Роботодавець зобов'язаний забезпечити працівників нормативно-правовими актами та актами підприємства з охорони праці, дотримання вимог яких під час роботи забезпечує безаварійні та безпечні умови праці.

2.13. Працівники підприємств зобов'язані знати і виконувати вимоги цих Правил, інструкцій з охорони праці, відповідні правила поведіння з транспортними засобами, машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту, додержуватися зобов'язань щодо охорони праці, передбачених колективним договором (угодою) та правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

2.14. Експлуатація ацетиленових генераторів здійснюється відповідно до вимог ГОСТ 12.2.054 «ССБТ. Установки ацетиленовые. Требования безопасности».

III. Вимоги до території, виробничих і допоміжних приміщень, споруд

1. Загальні вимоги

1.1. Територія, виробничі і допоміжні приміщення, площадки і приміщення для зберігання транспортних засобів, споруди повинні відповідати ВСН 01-89 «Ведомственные строительные нормы. Предприятия по обслуживанию автомобилей» (далі — ВСН 01-89), ОНТП 01-91 «Общесоюзные нормы технологического проектирования предприятий автомобильного транспорта» (далі — ОНТП 01-91), чинним будівельним, санітарним та протипожежним нормам і правилам, а також цим Правилам.

1.2. Розташування виробничих та допоміжних будівель, споруд повинно відповідати технологічному процесу обслуговування та ремонту транспортних засобів.

1.3. Виробничі і допоміжні приміщення та споруди використовуються тільки за своїм призначенням, яке передбачене проектом.

Експлуатація будівель, споруд, об'єктів підприємства повинна здійснюватися відповідно до вимог Положення про безпечну та надійну експлуатацію виробничих будівель і споруд, затвердженого наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 27 листопада 1997 року № 32/288, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 06 липня 1998 року за № 424/2864 (НПАОП 45.2-4.01-98).

1.4. На всі будівлі і споруди повинна бути документація (паспорти, акти, технічні журнали, проекти тощо), ведення якої передбачено Правилами обстежень, оцінки технічного стану та паспортизації виробничих будівель і споруд, затвердженими наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 27 листопада 1997 року № 32/288, зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 06 липня 1998 року за № 423/2863 (НПАОП 45.2-1.01-98).

1.5. Відповідно до ОНТП 01-91 транспортні засоби залежно від габаритних розмірів поділяють на чотири категорії. Категорії транспортних засобів залежно від їх габаритних розмірів наведені в додатку 1 до цих Правил.

1.6. На площадках і в приміщеннях зберігання, технічного обслуговування

і ремонту, діагностики і регулювальних робіт транспортних засобів, двигуни яких працюють на зрідженому нафтовому газі, забороняється улаштування підземних споруд, підвалів, калориферних камер для відкритих стоянок автомобілів, прямиків, оглядових каналів, тунелів, колодязів (за винятком прямиків на ділянках миття автомобілів).

1.7. Транспортні засоби та агрегати, що підлягають списанню або ремонту, при зберіганні їх поза приміщеннями повинні розміщуватись на окремих рівних площадках з твердим покриттям. Для попередження падіння агрегатів, самовільного руху транспортних засобів і падіння їх вивішених частин необхідно встановлювати спеціальні підставки, упори.

1.8. У виробничих приміщеннях і на території зберігання деталей, вузлів, агрегатів і різного металу повинно бути організовано в окремих місцях на стелажах.

1.9. Виробничі відходи, сміття, непридатні деталі, вузли і агрегати повинні своєчасно прибиратися і накопичуватися на спеціально відведених площадках.

1.10. Відстань від площадок, призначених для зберігання і очікування ремонту транспортних засобів, до будівель і споруд приймається відповідно до вимог ВСН 01-89.

1.11. Небезпечні зони і ділянки на території і у виробничих приміщеннях, перебування та виконання робіт на яких пов'язано з небезпекою для працівників, повинні позначатися сигнальними кольорами і знаками безпеки, дорожніми знаками відповідно до Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 року № 1262, ГОСТ 12.4.026-76* «Цвета сигнальные и знаки безопасности» (далі — ГОСТ 12.4.026-76), Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306 (далі — Правила дорожнього руху), та чинних галузевих нормативних документів.

1.12. Підлога в приміщеннях будь-якого призначення повинна бути рівна, з твердим покриттям, непроникна для ґрунтових вод, без виступів і вибоїн.

Матеріали, що застосовуються для покриття підлоги, повинні мати гладку та неслизьку поверхню, зручну для очищення, задовольняти експлуатаційним вимогам даного приміщення.

Там, де використовуються кислоти, луги і нафтопродукти, підлоги повинні бути стійкі до дії цих речовин і не поглинати їх.

Підлоги в приміщеннях фарбувальних ділянок, відділень підготовки фарби,

у приміщеннях, де здійснюються антикорозійні роботи, у газогенераторних, а також складів для зберігання пожежовибухонебезпечних матеріалів (рідин), балонів з горючим газом повинні бути зроблені з матеріалів, що не дають іскри при ударі металевим предметом.

Робочі місця в приміщеннях з холодною підлогою повинні бути оснащені міцними дерев'яними переносними решітками (ґратами).

1.13. Ззовні при вході у виробничі і допоміжні приміщення повинні встановлюватися металеві решітки або інші пристрої для очищення взуття від бруду.

1.14. На території і у виробничих приміщеннях підприємств не допускається: захищувати дороги, проходи, під'їзди до пожежних гідрантів, місць розташування пожежного інвентарю та обладнання;

розміщувати на відкритих майданчиках транспортні засоби у кількості, яка перевищує норму, а також порушувати встановлений порядок їх розташування;

палити поза межами спеціально відведених для цього місць;

користуватися відкритим полум'ям у непередбачених для цього місцях без прийняття відповідних протипожежних заходів;

завалювати запасні ворота як зсередини, так і ззовні, підхід та під'їзд до них завжди повинен бути вільним;

безладно розміщувати і зберігати (привалювати, спирати) матеріали, агрегати, запчастини тощо до елементів будинків, споруд, устаткування і огороження.

2. Вимоги до території

2.1. Територія підприємства повинна бути огороженою, освітлюватися в нічний час, постійно утримуватися в чистоті і порядку.

2.2. В огороженні території підприємства, де передбачено 10 і більше постів технічного обслуговування та ремонту або зберігання 50 і більше автомобілів, необхідно передбачати не менше двох воріт для в'їзду (виїзду).

2.3. Територія підприємства повинна бути обладнана водовідводами і водостоками. Люки водостоків та інших підземних споруд повинні знаходитися в закритому положенні.

2.4. Під час виконання ремонтних, земляних та інших робіт на території підприємства відкриті люки, траншеї і ями повинні бути огорожені. У місцях переходу через траншеї встановлюються перехідні містки шириною не менше

1,0 м з перилами висотою 0,9 м.

2.5. На території підприємства повинні бути проїзди для руху автомобілів і пішохідні доріжки, що мають тверде покриття. Влітку їх необхідно очищати від бруду, а взимку — від снігу і льоду, при ожеледиці посипати протиковзними сумішами.

2.6. Ширина проїздів на території підприємства повинна бути не менше 6 м при двосторонньому русі і не менше 3 м — при односторонньому.

Ширина пішохідної доріжки повинна бути не менше 1 м.

Для проходу працівників на територію підприємства повинна бути влаштована прохідна.

Прохід працівників через ворота забороняється.

2.7. У місцях перехрещення під'їзних шляхів канавами, траншеями, залізничними коліями тощо повинні встановлюватися настили або мости для переїздів.

2.8. Для стоянки власного транспорту слід передбачати місце на окремих площадках поза межами території підприємства. Рух особистого транспорту по території підприємства забороняється.

3. Вимоги до приміщення і площадки для зберігання автомобілів

3.1. Приміщення для зберігання автомобілів не повинні безпосередньо з'єднуватися з іншими виробничими і допоміжними приміщеннями, де постійно перебувають люди. За необхідності таке сполучення повинно здійснюватися через тамбур-шлюз.

3.2. Приміщення для зберігання транспортних засобів повинні мати безпосередній виїзд через ворота, які відкриваються назовні.

Підлога в приміщеннях для зберігання автомобілів повинна мати ухил не менше 1 % в бік трапів і лотків.

3.3. Приміщення і відкриті площадки для зберігання транспортних засобів вздовж стін і огороження території, де устанавлюються автомобілі, повинні мати колесовідбійні пристрої.

Висота колесовідбійних пристроїв повинна складати для транспортних засобів:

I категорії — 0,12 м;

II і III категорій — 0,3 м;

IV категорії — 0,4 м.

При встановленні транспортних засобів паралельно стіні відстань від стіни до краю колесовідбійного пристрою повинна бути не менше для:

I категорії — 0,4 м;

II категорії — 0,5 м;

III і IV категорій — 0,7 м.

При установленні транспортних засобів перпендикулярно стіні, відстань від стіни до краю колесовідбійного пристрою повинна бути для всіх категорій на 0,5 м більше заднього або переднього звисання автомобілів залежно від схеми їх розстановки.

3.4. Площадки для зберігання транспортних засобів повинні мати тверде, рівне покриття і ухили в поздовжньому напрямку осі автомобіля не більше 1 % і поперечному не більше 4 %.

3.5. Площадки і підлога в приміщеннях для зберігання транспортних засобів повинні мати розмітку, яка виконана незмивною фарбою або іншим способом і визначає місця установлення автомобілів і проїздів. При нанесенні розмітки слід враховувати, що відстань між двома транспортними засобами, які стоять паралельно, повинна бути достатньою для вільного відчинення дверей кабіни.

3.6. Площадки для зберігання транспортних засобів, що перевозять отруйні та інфіковані речовини, фекальні рідини і сміття, повинні розташовуватися на відстані не менше 10 м одна від одної і від площадок для зберігання інших транспортних засобів.

3.7. Площадки для зберігання транспортних засобів, що перевозять пально-мастильні матеріали, повинні розташовуватися на відстані не менше 12 м одна від одної і від площадок для зберігання інших транспортних засобів.

3.8. Для полегшення запуску двигуна в холодний період року (при температурі повітря нижче -15°C) площадки для відкритого зберігання автомобілів повинні бути обладнані засобами (газо-, електро- або водо- тощо) для їх підігрівання.

Обладнання, яке полегшує запуск двигуна в холодний період року, повинно забезпечувати безпеку обслуговуючого персоналу і водіїв.

3.9. При обладнанні засобами підігрівання площадок для зберігання транспортних засобів, двигуни яких працюють на стиснутому природному і зрідженому нафтовому газі, конструкція підігрівачих пристроїв повинна

виключати можливість нагрівання газових балонів.

3.10. Для зберігання електронавантажувачів, автокарів і електрокарів повинно бути передбачене спеціальне приміщення. Зберігання їх у виробничих та допоміжних приміщеннях допускається, як виняток, на спеціально відведених місцях і за умови, що електронавантажувачі, автокари і електрокари не будуть захаращувати проїзди.

4. Вимоги до приміщення для технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів

4.1. Приміщення для технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів повинні забезпечувати безпечне виконання усіх технологічних операцій.

4.2. Повітря робочої зони, шум, вібрація, освітлення тощо на робочих місцях виробничих приміщень повинні відповідати вимогам чинних нормативних актів.

4.3. При розміщенні в загальному виробничому приміщенні діляниць (робочих місць), на яких згідно з технологічним процесом виділяються шкідливі речовини (гази, пил, аерозолі тощо), тепло, створюється шум, вони повинні розташовуватися в окремих приміщеннях, ізольованих від інших стінами до стелі.

4.4. Висота виробничих приміщень постів технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів повинна бути такою, щоб відстань від верху автомобіля, що знаходиться на підйомнику, або від верху піднятого кузова автомобіля-самоскида, який стоїть на підлозі, до низу конструкцій покриття або перекриття, або до низу частин вантажопідіймального обладнання, що виступають, була не менше 0,2 м.

Найменша висота цих приміщень повинна бути не менше 3,0 м.

4.5. Підлога у виробничих приміщеннях повинна задовольняти вимоги пункту 1.12 глави 1 цього розділу.

4.6. У приміщеннях фарбувальних, фарбоприготувальних і акумуляторних діляниць, виконання антикорозійних робіт та ремонту паливної апаратури, а також ацетиленових генераторів підлога повинна бути виконана з матеріалів, які не дають іскри при ударі по них.

4.7. Для регулювання приладів газової системи живлення безпосередньо на автомобілі виділяється окреме від інших приміщення.

4.8. Дільниці, пости, площадки мийки транспортних засобів повинні мати ухил не менше 2 % в бік приймальних колодязів і лотків, розташування яких виключає попадання стічної води (від миття автомобілів) на територію (у приміщення) підприємства.

4.9. Пости миття транспортних засобів відокремлюються від інших приміщень (постів) глухими стінками з пароізоляцією і водотривким покриттям.

4.10. Міжповерхові отвори у виробничих приміщеннях повинні бути огорожені. Висота перил повинна бути не менше 0,7 м при одному проміжному горизонтальному елементі, низ перил повинен мати бортову обшивку висотою від підлоги не менше 0,1 м.

4.11. Входи у приміщення виконання акумуляторних робіт і ремонту паливної апаратури необхідно відокремлювати від інших суміжних приміщень, коридорів і сходових кліток тамбур-шлюзами. Двері цих приміщень повинні відчинятися назовні.

4.12. Для виконання робіт з кислотними і лужними акумуляторами необхідно передбачати окремі приміщення, в кожному з яких повинні бути три поєднані між собою відділення, ізольовані від інших виробництв: одне — для ремонту, друге — для зарядки, третє — для зберігання кислоти (лугу) і приготування електроліту.

4.13. Для виконання фарбувальних робіт слід передбачати два приміщення: одне — для приготування фарби, друге — для постів фарбування і сушки.

Якщо фарбування здійснюється поза фарбувальними камерами або в камерах з відкритим отвором, то прорізи воріт у фарбувальне приміщення (із суміжного) повинні бути обладнані тамбур-шлюзом довжиною, рівною половині ширини воріт, збільшеної на 0,2 м.

4.14. Приміщення для установки ацетиленового генератора повинно бути одноповерховим, ізольованим від інших, мати знімний дах і безпосередній вихід через двері, які відкриваються назовні.

5. Вимоги до оглядових каналів і естакад

5.1. Розташування оглядових каналів і естакад на території підприємства або в приміщеннях повинно забезпечувати безпечний заїзд та з'їзд з них транспортних засобів.

5.2. Розміри оглядових каналів і естакад визначаються залежно від типу транспортних засобів, технологічного устаткування, що застосовується.

5.3. Довжина робочої зони оглядової каналу і естакади повинна бути не менше габаритної довжини транспортних засобів.

Довжина робочої зони тупикової оглядової каналу повинна бути такою, щоб транспортний засіб міг повністю установлюватися на каналу, не закриваючи вхідні сходи і запасний вихід.

5.4. Ширина оглядової каналу і естакади повинна встановлюватися, виходячи із розмірів колії транспортного засобу з урахуванням обладнання зовнішніх або внутрішніх реборд.

5.5. Глибина оглядових каналів і висота естакад повинні забезпечувати вільний доступ до деталей, вузлів і агрегатів, розташованих знизу транспортних засобів, і складати:

для легкових автомобілів і автобусів особливо малого класу — 1,3–1,5 м;

для вантажних автомобілів і автобусів — 1,1–1,2 м;

для великотоннажних (позашляхових) автомобілів-самоскидів — 0,5–0,7 м.

5.6. При паралельному розташуванні тупикових оглядових каналів вони з'єднуються траншеями.

Ширина траншеї приймається рівною 1,2 м без розміщення у ній обладнання і 2,0–2,2 м при розміщенні обладнання.

5.7. При паралельному розташуванні проїзних оглядових каналів вхід і вихід з них здійснюються через тунель. Допускається застосування пересувної драбини з площадкою, яка є одночасно і перехідним містком.

Висота тунелю від підлоги до низу перекриття повинна становити не менше 2 м, а ширина тунелю — не менше 1 м.

5.8. Оглядові канали для входу до них і виходу обладнуються сходами шириною не менше 0,7 м у кількості:

для тупикових оглядових каналів, об'єднаних траншеями, — не менше одних на три канали; для індивідуальних проїзних оглядових каналів, об'єднаних тунелями, — не менше одних на чотири канали;

для проїзних оглядових каналів поточних ліній — не менше двох на кожен

поточну лінію, розташованих з протилежних сторін (відстань до найближчого виходу повинна бути не більше 25 м);

для тупикових оглядових каналів, не об'єднаних траншеями,— одними на кожну каналу.

5.9. Траншеї і виходи з них та тунелів, сходи і площадки естакад повинні мати огороження металевими перилами висотою не менше 0,9 м.

5.10. Входи (виходи) оглядових каналів, траншей і тунелів не повинні розташовуватися під автомобілями і на шляхах їх руху.

5.11. Вихід (вхід) із однопостової тупикової оглядової каналу в приміщення по ступінчастих сходах повинен бути з боку, протилежного заїзду автомобіля.

5.12. За наявності одного виходу каналу додатково обладнують скобами, закріпленими в її стіні, для запасного виходу.

5.13. Для безпечного виходу водія із транспортного засобу і посадки в нього естакади повинні обладнуватися площадками шириною, рівною ширині дверей транспортних засобів, плюс 0,3 м, але не менше 1,2 м.

Перильне огороження на тупикових естакадах улаштовується з трьох сторін, а на прямоточних — з двох, висотою не менше 0,9 м.

Для підймання на естакаду і спускання з неї необхідно улаштовувати сходи.

5.14. Оглядові канали, траншеї, тунелі, сходи повинні бути захищені від вологи і ґрунтових вод, утримуватися в чистоті, не захаращуватися деталями і різними предметами. На дні (підлозі) канали необхідно укласти міцні дерев'яні решітки (трапи).

5.15. Стіни оглядових каналів, траншей і тунелів повинні бути облицьовані керамічною плиткою світлих тонів. Підлоги в каналах, траншеях і тунелях повинні мати ухил 2 % вниз від основного входу для стоку води.

5.16. Оглядові канали і естакади, за винятком каналів, обладнаних стрічковими конвеєрами, повинні мати направляючі реборди на всю їх довжину для попередження падіння автомобіля у каналу або з естакади під час його руху.

Висота реборди повинна складати: для транспортних засобів I категорії не менше 0,1 м, а для транспортних засобів II і III категорій не менше 0,15 м.

5.17. На в'їзній частині оглядової каналу слід передбачати розсікач висотою 0,15–0,20 м.

5.18. Тупикові оглядові канали повинні бути обладнані стаціонарними колесовідбійними пристроями для коліс транспортного засобу згідно з пунктом 3.3 глави 3 цього розділу.

5.19. У місцях переходу оглядові канали і траншеї повинні мати з'ємні перехідні містки шириною не менше 0,8 м.

Кількість перехідних містків повинна бути на один менше від кількості місць для установаження на каналі транспортних засобів.

6. Вимоги до контрольно-технічних пунктів

6.1. Контрольно-технічний пункт (далі — КТП) повинен мати: приміщення для контролера (механіка) технічного стану транспортних засобів;

приміщення (навіс) і оглядові канали або естакади для огляду транспортних засобів.

6.2. Оглядові канали і естакади повинні бути виконані відповідно до вимог глави 5 цього розділу.

Вхід в оглядову каналу і вихід з неї повинні бути розташовані збоку від проїздів.

6.3. Ухил при заїзді та з'їзді з КТП не повинен перевищувати 5 %.

6.4. На в'їзді до КТП повинні бути вивішені дорожні знаки: «Проїзд без зупинки заборонено», «Обмеження максимальної швидкості — 10 км/год».

6.5. Площадка для перевірки гальм повинна бути рівною, з твердим покриттям, без вибоїн і ухилів. Розташування і розміри площадки повинні виключати наїзд транспортних засобів на людей, будівлі тощо.

6.6. При огляді транспортного засобу на КТП необхідно користуватися захисною каскою.

7. Вимоги до в'їздів і виїздів

7.1. Ворота основного в'їзду на територію підприємства слід розташовувати на відстані не менше найбільшої довжини транспортних засобів, що експлуатуються на підприємстві, включаючи автопоїзди, від основного

проїзду вулиці, дороги.

7.2. Ширину в'їзних воріт на територію підприємства необхідно приймати за найбільшою шириною транспортних засобів, що використовуються, плюс 1,5 м, але не менше 4,5 м.

7.3. Стулчасті ворота виробничих приміщень повинні відкриватися назовні, а для в'їзду на територію підприємства і виїзду з неї — усередину.

Ворота повинні бути обладнані пристроями, що виключають їх самовільне закриття або відкриття.

7.4. Виїзд (в'їзд) автомобілів із цокольних або підвальних поверхів будівлі через перший поверх не допускається (допускається тільки через зовнішні ворота).

7.5. Підйомні ворота повинні бути обладнані уловлювачами (фіксаторами), які забезпечують утримання воріт у піднятому положенні при обриві тросів або несправності механізму підйому і спуску.

7.6. За наявності у виробничих приміщеннях технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів конвеєрів, управління зовнішніми воротами, через які передбачається виїзд і в'їзд транспортних засобів, повинно бути заблоковано з роботою конвеєрів і управлінням тепловими завісами.

7.7. В'їзди у виробничі приміщення не повинні мати порогів і виступів, а в'їзний ухил повинен бути не більше 5 %.

8. Вимоги до опалення та вентиляції

8.1. Виробничі, допоміжні і санітарно-побутові приміщення обладнуються опаленням і загальнообмінною припливно-витяжною вентиляцією відповідно до вимог СНиП 2.04.05-91 «Опалення, вентиляція і кондиціонування».

8.2. Для обігрівання і створення у виробничих приміщеннях нормованих показників мікроклімату повинно застосовуватися повітряне або водне опалення.

8.3. Опалення виробничих приміщень, в яких на одного працівника є більше 50 м² площі підлоги, повинно забезпечувати нормативну температуру повітря на постійних робочих місцях.

8.4. Чергове опалення слід передбачувати для підтримки температури повітря не нижче $+5\text{ }^{\circ}\text{C}$, використовуючи основні опалювальні системи.

8.5. У холодний період року в приміщеннях зберігання, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів, коли вони не використовуються в неробочий час, температура повітря повинна бути не нижче $+5\text{ }^{\circ}\text{C}$. Відновлення нормованої температури повинно забезпечуватися до початку використання приміщення або до початку роботи.

8.6. Температура припливного повітря, яке подається в робочу зону, оглядові канали (у тому числі канали КТП), а також прямки, траншеї і тунелі оглядових канал у холодний період року, повинна бути не нижче $+16\text{ }^{\circ}\text{C}$ і не вище $+25\text{ }^{\circ}\text{C}$.

8.7. Зовнішні ворота приміщень зберігання, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів необхідно обладнати повітряно-тепловими завісами в таких випадках:

при розташуванні постів технічного обслуговування на відстані 4 м і менше від зовнішніх воріт;

при кількості 5 і більше в'їздів (виїздів) на годину, що припадають на одні ворота в приміщеннях постів технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів;

при кількості 20 і більше в'їздів (виїздів) на годину, що припадають на одні ворота в приміщеннях зберігання транспортних засобів.

В окремих районах Автономної Республіки Крим, де середня розрахункова температура зовнішнього повітря вище $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$, обладнання зовнішніх воріт повітряно-тепловими завісами може не передбачатися.

8.8. Відкриття і закриття воріт повинно бути заблоковане з включенням (виключенням) повітряно-теплових завіс.

8.9. Вхідні двері виробничих приміщень повинні мати справні механічні пристрої для примусового закриття.

8.10. В усіх приміщеннях для технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів на видному місці і відстані 5–10 м від воріт або вхідних дверей повинні бути встановлені термометри.

8.11. Експлуатація парових та водогрійних котлів, тепловикористовуючих установок, теплових мереж повинна здійснюватися відповідно до вимог Правил будови і безпечної експлуатації трубопроводів пари та гарячої води,

затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці України від 08 вересня 1998 року № 177, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 07 жовтня 1998 року за № 636/3076 (НПАОП 0.00-1.11-98).

8.12. Концентрація шкідливих речовин у повітрі робочої зони виробничих приміщень повинна відповідати вимогам ГОСТ 12.1.005-88 «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны» (далі — ГОСТ 12.1.005-88) і не повинна перевищувати граничнодопустимої концентрації шкідливих речовин у повітрі робочої зони, що наведена у додатку 2 до цих Правил.

8.13. Для забезпечення необхідних умов повітряного середовища приміщення зберігання, технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів інші виробничі приміщення обладнуються загальнообмінною припливно-витяжною вентиляцією з механічним приводом з урахуванням режиму роботи підприємства, марок автомобілів, що експлуатуються, і кількості шкідливих речовин, що виділяються.

8.14. У приміщеннях зберігання транспортних засобів видалення повітря слід передбачати із верхньої і нижньої зон порівну, а подача припливного повітря повинна здійснюватись зосереджено вздовж проїздів.

8.15. У приміщеннях технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів видалення повітря системами загальнообмінної вентиляції слід передбачати із верхньої і нижньої зон порівно з урахуванням витяжки із оглядових каналів, а подачу припливного повітря — розосереджено в робочу зону і оглядові канали, а також у приямки траншей і тунелі оглядових каналів.

8.16. У приміщеннях для виконання вулканізаційних, зварних, фарбувальних, оббивальних та деревообробних робіт подачу припливного повітря слід передбачати із верхньої зони струменем, направленим зверху вниз, а видалення повітря — із нижньої зони.

8.17. Системи витяжної вентиляції в приміщеннях діляниць фарбування, зарядки акумуляторних батарей, ремонту паливної апаратури не допускається об'єднувати між собою та із системами витяжної вентиляції інших приміщень.

8.18. Для вилучення шкідливих викидів безпосередньо від місць їх виникнення необхідно в приміщеннях улаштувати місцеві відсмоктувачі.

8.19. Діляниці (робочі місця) для безкамерного фарбування транспортних

засобів повинні бути обладнані пристроями (гідрофільтрами) для уловлювання аерозолів фарби.

8.20. Приміщення для ацетиленового генератора повинно мати механічну припливну вентиляцію у вибухозахисному виконанні і природну витяжну вентиляцію.

У приміщеннях для ацетиленового генератора потужністю до 20 м³/год газоподібного ацетилену допускається улаштування природної припливно-витяжної вентиляції.

8.21. Повітря, яке містить горючий пил або горючі відходи, повинно підлягати очищенню до надходження його до витяжної вентиляції.

8.22. Аварійна вентиляція повинна забезпечувати кратність повітрообміну не нижче загальнообмінної вентиляції.

8.23. Приміщення для зберігання і технічного обслуговування транспортних засобів, в яких можливе швидке підвищення концентрації шкідливих речовин у повітрі, повинно обладнуватися системою автоматичного контролю за станом повітряного середовища.

8.24. Усі вентиляційні установки, за винятком віконних та дахових вентиляторів, повинні розташовуватися в окремих приміщеннях.

8.25. Не допускається працювати у виробничих приміщеннях:
де виділяються шкідливі речовини, при несправній або невиключеній вентиляції;

де виділяються пари, гази або може мати місце різке збільшення концентрації шкідливих і вибухонебезпечних речовин, газу внаслідок рециркуляції повітря.

8.26. Перед пуском в експлуатацію заново змонтованих вентиляційних установок, а також після їх реконструкції і ремонту вони повинні пройти наладку і випробування.

8.27. При зміні технологічних процесів, а також при перестановці виробничого обладнання, що забруднює повітря, вентиляційні установки повинні бути приведені у відповідність з новими умовами.

8.28. Викиди в атмосферу із систем вентиляції слід розміщувати на відстані від приймальних пристроїв для зовнішнього повітря не менше 10 м по горизонталі або 6 м по вертикалі при горизонтальній відстані менше 10 м;

при цьому викиди із систем місцевих відсмоктувачів слід розміщувати на висоті не менше 2 м над найвищою точкою покрівлі, для систем аварійної вентиляції — на висоті не менше 3 м від рівня землі.

8.29. Приймальні пристрої припливної вентиляції повинні розташовуватися на відстані не менше 12 м від воріт з кількістю виїздів і в'їздів більше 10 автомобілів на годину.

При кількості виїздів і в'їздів менше 10 автомобілів за годину приймальні пристрої припливних вентиляційних систем можуть розташовуватися на відстані не менше 3 м від воріт.

9. Вимоги до водопостачання і каналізації

9.1. Виробничі та побутові приміщення повинні бути обладнані внутрішнім водопроводом та каналізацією відповідно до вимог СНиП 2.04.01-85 «Внутрішній водопровід і каналізація будівель».

Зовнішні мережі, споруди водопроводу та каналізації повинні відповідати вимогам СНиП 2.04.02-84 «Водоснабжение. Наружные сети и сооружения», СНиП 2.04.03-85 «Канализация. Наружные сети и сооружения».

Експлуатація водопровідних, каналізаційних споруд і мереж повинна здійснюватись відповідно до вимог ГОСТ 12.3.006-75 «ССБТ. Эксплуатация водопроводных и канализационных сооружений и сетей. Общие требования безопасности» та Положення про безпечну та надійну експлуатацію зовнішніх мереж і споруд водопостачання й каналізації, затвердженого наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 03 квітня 1998 року № 69, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24 листопада 1998 року за № 749/3189.

9.2. Виробничі ділянки повинні забезпечуватися питною водою. Для забезпечення працівників питною водою слід передбачати автомати, фонтанчики, закриті бачки з фонтануючими насадками та інші пристрої. Воду в бачках необхідно міняти кожного дня, а бачки промивати та дезінфікувати. Поєднувати мережі господарських водопроводів з мережами, що подають питну воду, не допускається.

Працівники мають бути забезпечені сирою водою для пиття відповідно до вимог Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12 травня 2010 року № 400, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 01 липня 2010 року за № 452/17747 (ДСанПіН 2.2.4-171-10), або перевареною водою.

У приміщеннях, де застосовуються токсичні речовини, установлювати питні установки не допускається.

9.3. Улаштування внутрішнього господарськопитного водопроводу у виробничих і допоміжних приміщеннях не є обов'язковим за відсутності централізованого джерела водопостачання і при кількості працівників у зміну не більше 25 чоловік; у цих випадках забезпечення працівників питною водою здійснюється з урахуванням місцевих умов.

Відстань від робочих місць до джерел питного водопостачання повинна бути у виробничих приміщеннях не більше 75 м, а на відкритих площадках — не більше 150 м. Температура питної води повинна бути не вище +20 °С і не нижче +8 °С.

9.4. Працівники кузні повинні забезпечуватися газованою підсоленою водою (з вмістом повареної солі до 5 г на 1 л води) із розрахунку 3–5 л води на одного працівника у зміну.

Забезпечення працівників газованою підсоленою водою не звільняє адміністрацію підприємства від обов'язків забезпечення працівників прісною водою на загальних підставах.

9.5. Температура води під час ручного миття автомобілів при температурі навколишнього повітря нижче 0 °С повинна бути не нижче +20 °С.

9.6. Стічні води від миття автомобілів, миття підлоги в приміщеннях для зберігання або обслуговування автомобілів, які містять горючі рідини та завислі речовини, перед злиттям у каналізаційну мережу повинні очищатися в місцевих очисних установках.

Після очищення стічних вод від миття автомобілів вміст завислих речовин і нафтопродуктів не повинен перевищувати встановлених норм.

9.7. Видалення осаду із очисних установок пропускною здатністю більше 1,5 л/с повинно бути механізованим.

9.8. Осади і зібрані нафтопродукти із очисних споруд видаляються в міру їх накопичення.

9.9. Забороняється передбачати систему зворотного водопостачання для миття асенізаційних автомобілів і тих, що перевозять отруйні та інфіковані матеріали.

9.10. Бензо- і маслоуловлювачі повинні мати справні гідрозатвори і природну

вентиляцію.

9.11. Для відведення стічних вод на підприємствах, які обслуговують транспортні засоби, двигуни яких працюють на зрідженому нафтовому газі, слід передбачати:

гідрозатвори на трубопроводі від мийки транспортних засобів у місцеві очисні споруди;

колодязі з гідрозатворами перед приєднанням каналізаційної мережі для дощових вод до міської мережі.

IV. Вимоги до паливозаправних пунктів, постів випуску і зливу газу

4.1. Паливозаправні пункти та пости випуску і зливу газу, що розташовані на території підприємства, повинні відповідати вимогам ВСН 01-89 та інших чинних нормативних документів і забезпечувати безпечну заправку автомобілів.

4.2. Для розміщення роздавальних колонок необхідно передбачати острівці, що мають підвищення над прилеглою проїзною частиною на 0,15–0,20 м.

4.3. За наявності на паливозаправному пункті декількох роздавальних колонок вони повинні розміщуватися так, щоб забезпечувався безпечний проїзд і заправка автомобілів одночасно на всіх колонках.

4.4. Будівництво та розташування наземних резервуарів для зберігання палива на території підприємства забороняється.

4.5. Планування території паливозаправного пункту і розташування водоприймальних улаштувань повинні виключати попадання стічної води і нафтопродуктів за межі його території.

4.6. Площадки для пересувних паливозаправних пунктів повинні розташовуватися не ближче 12 м від виробничих будівель і споруд.

4.7. На території підприємства, яке експлуатує транспортні засоби, двигуни яких працюють на газовому паливі, потрібно передбачати окрему площадку під навісом із негорючих матеріалів для поста зливу зрідженого нафтового або випуску стиснутого природного газу в акумулюючі ємності з наступною дегазацією балонів, установлених на транспортному засобі, негорючим (інертним) газом.

4.8. При сумісній експлуатації на підприємстві транспортних засобів, двигуни яких працюють на зрідженому нафтовому газі і стиснутому природному газі, пости випуску і зливу газу можуть розміщуватися на одній площадці за умови роз'єднання їх глухою негорючою перегородкою, яка перевищує висоту транспортних засобів не менше ніж на 0,5 м.

4.9. Відстань від площадки (поста) зливу зрідженого нафтового газу або випуску стиснутого природного газу до виробничих, адміністративних і побутових будівель повинна бути не менше 20 м.

V. Вимоги до освітлення і електробезпеки

1. Вимоги до освітлення

1.1. Природне освітлення у виробничих, допоміжних і побутових приміщеннях повинно відповідати вимогам ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення» (далі — ДБН В.2.5-28-2006).

Приміщення для зберігання транспортних засобів, складські приміщення, а також інші приміщення без постійного перебування працівників можуть бути без природного освітлення.

1.2. Коефіцієнт природної освітленості для приміщень технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів треба приймати: при боковому освітленні в середньому 1,0; при верхньому або верхньому та боковому освітленні в середньому 3,0.

1.3. Вікна, розташовані із сонячної сторони, повинні бути оснащені пристосуваннями, які б забезпечували захист від прямих сонячних променів.

Забороняється захаращувати вікна та інші світлові прорізи стелажми, матеріалами, обладнанням.

1.4. Очищати віконне скло і ліхтарі необхідно залежно від ступеня забруднення, але не менше 2 разів на рік.

1.5. Для забезпечення безпеки при очищенні вікон, ліхтарів слід використовувати спеціальні пристрої (драбини-стрем'янки, помости тощо).

1.6. Приміщення і робочі місця повинні забезпечуватися штучним освітленням, достатнім для безпеки виконання робіт, перебування і переміщення людей, згідно з ДБН В.2.5-28-2006.

1.7. Штучне освітлення у виробничих приміщеннях і на робочих місцях залежить від характеру робіт, що виконуються, і повинно забезпечувати освітленість згідно з чинними нормами.

1.8. Освітленість території підприємства, під'їздів, проїздів транспортних засобів, пішохідних доріжок і небезпечних зон повинна бути не менше 2 лк.

1.9. Робоче освітлення в приміщеннях мийки, технічного обслуговування та ремонту, діагностування транспортних засобів, виконання шиномонтажних робіт повинно бути загальним локалізованим, а в приміщеннях для зберігання транспортних засобів — загальним рівномірним.

1.10. У виробничих приміщеннях освітленість проходів та ділянок, де робота не виконується, повинна складати не більше 25 % від нормованої освітленості, але не менше 75 лк при розрядних лампах і не менше 30 лк при лампах розжарювання.

1.11. Освітленість робочої поверхні, створена світильниками загального освітлення в системі комбінованого, повинна складати не менше 10 % нормованої для комбінованого освітлення при таких джерелах світла, які застосовуються для місцевого освітлення. При цьому освітленість повинна бути не менше 200 лк при розрядних лампах, не менше 75 лк — при лампах розжарювання. Створювати освітленість від загального освітлення в системі комбінованого більше 500 лк при розрядних лампах і більше 150 лк при лампах розжарювання допускається тільки за наявності обґрунтувань. У приміщеннях без природного світла освітленість робочої поверхні, утворена світильниками загального освітлення в системі комбінованого, слід підвищувати на один ступінь.

1.12. Для місцевого освітлення робочих місць слід використовувати світильники з непросвічуючими відбивачами. Світильники повинні розташовуватися так, щоб їх елементи, які світяться, не влучали в поле зору працівників на освітленому робочому місці і на інших робочих місцях.

Місцеве освітлення робочих місць обладнується регуляторами освітлення.

Місцеве освітлення зорових робіт з тривимірними об'єктами розрізнення слід виконувати:

при дифузійному відбиванні фону — світильником, у якого відношення найбільшого лінійного розміру поверхні, яка світиться, до висоти її розташування над робочою поверхнею складає не більше 0,4 при направленні оптичної осі в центр робочої поверхні під кутом не менше 30° до вертикалі;

при направлено-розсіяному і змішаному відбиванні фону — світильником,

у якого відношення найменшого лінійного розміру поверхні, яка світиться, до висоти її розташування над робочою поверхнею складає не менше 0,5, а її яскравість — від 2500 до 4000 кд/м².

1.13. Конструкція світильників місцевого освітлення повинна передбачати можливість змінювати направлення світла на робочу поверхню.

1.14. Поряд з робочим освітленням, улаштування якого є обов'язковим у всіх приміщеннях і на освітлювальних територіях для забезпечення нормальної роботи, проходу людей і руху транспорту, передбачається аварійне освітлення.

Аварійне освітлення поділяється на освітлення безпеки і евакуаційне.

1.15. Освітлення безпеки слід передбачати для продовження роботи в приміщеннях, де відключення робочого освітлення недопустиме через можливе виникнення пожежі, вибуху, отруєння або травмування працівників внаслідок порушення нормального обслуговування устаткування і механізмів.

1.16. Для евакуації людей аварійне освітлення встановлюється в приміщеннях з числом працівників 50 і більше осіб у місцях, небезпечних для проходу людей, в основних проходах і на сходах для евакуації людей (запасний вихід). Воно повинно забезпечувати освітленість підлоги, основних проходів і сходи не менше 0,5 лк в приміщеннях і не менше 0,2 лк на відкритих територіях.

1.17. Світильники робочого освітлення та світильники аварійного освітлення у виробничих і допоміжних приміщеннях, на територіях, що освітлюються, повинні живитися від різних незалежних джерел.

1.18. Світильники аварійного освітлення повинні автоматично включатися при раптовому відключенні робочого освітлення.

1.19. Приміщення для ацетиленового генератора повинне мати зовнішнє електричне освітлення через закриті наглухо фрамуги вікон, спеціально обладнані в нішах стін, або через ліхтарі спеціального типу.

1.20. Освітлення приміщень і площадок, де проводяться вантажно-розвантажувальні роботи, повинно бути не менше 20 лк.

2. Вимоги до електроустановок

2.1. Експлуатація електроустановок, електричних станцій і підстанцій

та електричних мереж повинна проводитись з дотриманням вимог електробезпеки відповідно до вимог Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 09 січня 1998 року № 4, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10 лютого 1998 року за № 93/2533 (далі — НПАОП 40.1-1.21-98), Правил безпечної експлуатації електроустановок, затверджених наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 06 жовтня 1997 року № 257, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 13 січня 1998 року за № 11/2451 (НПАОП 40.1-1.01-97), Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 19 жовтня 2004 року № 126, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 04 листопада 2004 року за № 1410/10009 (НАПБ А.01.001-2004), державних стандартів, експлуатаційної документації та інших нормативних актів з електробезпеки.

2.2. У приміщеннях з підвищеною небезпекою і особливо небезпечних відносно ураження людей електрострумом при встановленні світильників напругою 220 В загального освітлення з лампами розжарювання і газорозрядними лампами на висоті менше 2,5 м необхідно застосовувати світильники, конструкція яких виключає доступ до ламп без застосування інструменту. Електропроводка, що підводиться до світильників, повинна бути в металевих трубах, металорукавах або захисних оболонках.

2.3. Для живлення світильників місцевого стаціонарного освітлення з лампами розжарювання повинна застосовуватися напруга: у приміщеннях без підвищеної небезпеки — не вище 220 В, а в приміщеннях з підвищеною небезпекою і особливо небезпечних — не вище 42 В.

2.4. Світильники з люмінесцентними лампами напругою 127–220 В допускається застосовувати для місцевого освітлення за умови недоступності їх струмопровідних частин для випадкового дотику.

2.5. У приміщеннях сирих, особливо сирих, жарких і з хімічно активним середовищем застосування люмінесцентних ламп для місцевого освітлення допускається тільки в арматурі спеціальної конструкції.

2.6. Електричне управління агрегатами мийної установки повинно бути низьковольтним (не вище 42 В).

2.7. У вибухонебезпечних приміщеннях електроустановки повинні бути у вибухозахисному виконанні, а в пожежонебезпечних — мати ступінь захисту,

відповідний класу пожежної небезпеки.

На електродвигуни, світильники, інші електричні машини, апарати та обладнання, встановлені у вибухонебезпечних або пожежонебезпечних зонах, повинні бути нанесені знаки, що свідчать про їх ступінь захисту.

2.8. Освітлення оглядових каналів світильниками (з лампами розжарювання або люмінесцентними лампами), живлення яких здійснюється напругою 127–220 В, допускається при дотриманні таких умов:

вся проводка повинна бути внутрішньою (схованою), яка має надійну електро- і гідроізоляцію;

освітлювальна арматура і вимикачі повинні мати електро- і гідроізоляцію;

світильники слід закривати склом і огорожувати захисною решіткою;

металевий корпус світильника заземляється.

2.9. Для живлення переносних світильників у приміщеннях із підвищеною небезпекою і особливо небезпечних використовують напругу не вище 42 В.

2.10. За наявності особливо несприятливих умов, коли небезпека ураження електрострумом посилюється тісністю, незручністю, дотиком із заземленими поверхнями (робота в котлах, ємностях тощо), для живлення переносних світильників використовується напруга не вище 12 В.

2.11. Переносні світильники, що застосовуються в оглядових канавах, зонах технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів, інших пожежонебезпечних зонах, повинні мати захисний скляний ковпак із захисною металевою сіткою.

2.12. Для живлення переносних і пересувних електроприймачів повинні застосовуватися шнури і гнучкі кабелі з мідними жилами, спеціально призначені для цієї мети, з урахуванням можливих механічних впливів.

2.13. Все електрообладнання (корпуси електричних машин, апаратів, світильників, розподільних пристроїв, металеві корпуси пересувних та переносних електроприймачів тощо) повинні мати надійне захисне заземлення або занулення.

2.14. Вимірювання опору ізоляції, визначення опору заземлюючих пристроїв, перевірка ланцюга між заземлювачами та заземлюючими елементами та інші випробування електроустановок повинні проводитися в обсязі та з періодичністю, які зазначено в НПАОП 40.1-1.21-98.

2.15. Розподільні пристрої повинні мати чіткі написи, що вказують на призначення окремих ланцюгів і панелей.

2.16. Струмоведучі частини пускорегулюючих і захисних апаратів повинні бути захищені від випадкових дотиків. У спеціальних приміщеннях (електромашинних, щитових, станцій керування тощо) допускається відкрита (без захисних кожухів) установка апаратів.

2.17. Дверці розподільних пристроїв повинні запиратися на ключ.

2.18. На приводах комутаційних апаратів повинні бути чітко вказані положення «включено» та «відключено».

2.19. Плавкі вставки запобіжників повинні бути калібровані із зазначенням на клеймі номінального струму вставки (клеймо ставиться заводом-виготовлювачем або електротехнічною лабораторією). Застосування саморобних некаліброваних плавких вставок забороняється.

2.20. Не допускається:

встановлювати або замінювати лампи у світильниках, що знаходяться під напругою;

навішувати на електропроводку і інше електрообладнання будь-які предмети, обгортати електролампи папером або тканиною;

улаштовувати у виробничих та інших приміщеннях тимчасову електропроводку, за винятком випадків ремонту приміщень і реконструкції електромережі. Тимчасова електропроводка повинна монтуватися згідно з чинними правилами і нормами;

включати освітлення і будь-які інші електротехнічні установки за допомогою з'єднання оголених кінців проводів.

VI. Вимоги до санітарно-побутових приміщень

6.1. Працівники підприємства згідно з СНиП 2.09.04-87 «Административные и бытовые здания» забезпечуються санітарно-побутовими приміщеннями залежно від віднесення їх до відповідної групи виробничих процесів.

6.2. Гардеробні (за винятком гардеробних для вуличного одягу), душові, умивальні і убиральні повинні бути окремими для чоловіків і жінок.

6.3. Гардеробні обладнуються вішалками відкритого типу (гачки) або шафами для зберігання вуличного, домашнього і робочого (спеціального) одягу.

Зберігання домашнього і робочого одягу на вішалках повинно бути роздільним.

6.4. Кількість місць для зберігання одягу в гардеробних визначається:
для вуличного — рівною кількості працівників у двох суміжних змінах;
для домашнього і спецодягу — рівною штатній чисельності працівників на підприємстві.

6.5. При штатній чисельності працівників на підприємстві до 50 осіб допускається улаштування загальних гардеробних для всіх груп виробничих процесів.

6.6. При гардеробних для сушіння спецодягу, спецвзуття повинні бути приміщення, оснащені відповідним обладнанням.

6.7. Шафи для зберігання різних видів одягу можуть закриватися або бути відкритими (тобто не закриті з лицьової сторони) з відділеннями, кожне із яких обладнується поперечником для плічок або гачками, місцями для головних уборів, взуття, туалетних предметів.

6.8. Відділення шаф повинні мати такі розміри:
глибина — 500 мм, висота — 1650 мм, ширина — 250, 330, 400 мм (залежно від групи виробничих процесів).

6.9. У гардеробних повинні передбачатися лавки шириною 300 мм, що встановлюються біля шаф на всю довжину їх рядів.

6.10. Відстань між лицьовими поверхнями шаф, лицевою поверхнею шаф і стіною або перегородкою приймається залежно від кількості відділень шаф з однієї сторони проходу:

до 18 відділень — 1400/1000 мм;

від 18 до 36 відділень — 2000/1400 мм (у знаменнику — ширина проходу між рядами шаф без лав).

6.11. Кількість кранів в умивальних, сіток у душових слід приймати за чисельністю працівників у зміні, які одночасно закінчують роботу, виходячи з груп виробничих процесів і розрахункової чисельності осіб на одну душову сітку або кран.

6.12. Кількість сіток у душових для водіїв вантажних автомобілів, кількість кранів в умивальних, унітазів і пісуарів для всіх водіїв і кондукторів слід

приймати із розрахунку 50 % від найбільшої їх чисельності, що повертається на підприємство протягом однієї години (згідно із затвердженим на підприємстві графіком повернення автомобілів).

6.13. В умивальних слід передбачати гачки для рушників і одягу, ємності для рідкого мила або полиці для кускового мила. Біля умивальників повинно завжди бути в достатній кількості мило і сухий чистий рушник або електрорушник.

На підприємстві, де можлива дія на шкіру шкідливих речовин, працівники забезпечуються змиваючими і знешкоджуючими речовинами. Забороняється використовувати для цього пральні порошки.

6.14. Душові обладнуються відкритими кабінами, що огорожуються з трьох боків, а також індивідуальними змішувачами гарячої і холодної води. Кабіни відокремлюються одна від одної перегородками із вологостійких матеріалів висотою від підлоги 1,8 м і які не доходять до підлоги на 0,2 м. Розміри відкритих кабін у плані повинні бути не менше 0,9 × 0,9 м.

При душових можуть влаштовуватися приміщення парильних і сауни.

6.15. Переддушові, що призначені для витирання тіла і переодягання, повинні бути обладнані лавками шириною 0,3 м і довжиною 0,8 м на одну душову сітку. Над лавками повинні бути гачки для одягу та рушників і полиці для туалетних речей. Відстань між рядами лавок повинна бути не менше 1 м.

6.16. Кількість санітарних приладів — підлогових чаш (унітазів) і пісуарів у вбиральнях, розташованих у виробничих приміщеннях, повинна прийматися із розрахунку один санітарний прилад на 18 чоловіків і 12 жінок у найбільш чисельній зміні, а в убиральнях, розташованих в адміністративних будівлях, — із розрахунку один санітарний прилад на 45 чоловіків і 30 жінок. Вхід в убиральню повинен бути через тамбур. При вбиральнях передбачаються умивальники із розрахунку один умивальник на 4 унітази і на 4 пісуари, але не менше одного умивальника на кожну вбиральню.

У чоловічих убиральнях допускається улаштовувати замість індивідуальних лоткові пісуари із настінним зливом.

6.17. При кількості жінок, що працюють у найбільш чисельну зміну, від 15 і більше повинно бути передбачено приміщення для особистої гігієни жінок з гігієнічним душем (кабіна розмірами в плані 1,8 × 0,9 м, яка розміщується в жіночій убиральні та має вхід із тамбура убиральні). При великій кількості жінок число кабін особистої гігієни жінок повинно прийматися із розрахунку 1 кабіна на 75 жінок.

У цих приміщеннях повинні бути передбачені місця для роздягання і умивальник.

6.18. Для прання, хімчистки і ремонту спецодягу та спецвзуття на підприємстві повинні передбачатися пральня і відділення хімчистки з приміщеннями для ремонту одягу і взуття.

Допускається організація однієї пральні або одного відділення хімчистки для групи близько розташованих підприємств, а також організація прання, хімчистки і ремонту спецодягу і спецвзуття за угодами з відповідними підприємствами побутового обслуговування.

6.19. Прання і хімчистка спецодягу здійснюються підприємством у строки, встановлені з урахуванням виробничих умов. На цей час працівникам слід видавати змінні комплекти.

6.20. При кількості працівників у найбільш чисельній зміні 200 чоловік і більше слід передбачати їдальню, а при меншій кількості працівників — їдальню-роздаточну.

При кількості працівників у найбільш чисельній зміні менше 30 чоловік допускається передбачати кімнати для приймання їжі з розрахунку 1 м² на кожного відвідувача, але не менше 12 м², які обладнуються умивальником, стаціонарним кип'ятильником, плитою для підігрівання їжі, холодильником.

VII. Вимоги безпеки до обладнання транспортних засобів

1. Загальні вимоги

1.1. Обладнання та укомплектованість автомобілів, причепів, напівпричепів усіх типів, марок, призначень, а також всіх механічних засобів з робочим об'ємом циліндрів більше 50 см³, що знаходяться в експлуатації, повинні відповідати вимогам Правил дорожнього руху, інструкціям заводів-виробників, а також цим Правилам.

1.2. До робочого місця водія автомобіля встановлюються такі вимоги: огороження робочого місця водія в салоні легкового автомобіля-таксі (захисний екран) та автобуса, якщо воно передбачено, повинно бути у справному стані;

вітрове та бокове скло не повинно мати тріщин та затемнень, не допускається використовувати додаткові предмети або наносити покриття, що обмежують оглядовість з місця водія, погіршують прозорість скла;

бокові стекла повинні плавно пересуватися від руки або склопідйомних механізмів;

на сидінні та спинці сидіння не допускаються провали, рвані місця, виступні пружини та гострі кути; сидіння та спинка повинні мати справне регулювання, що забезпечує зручну посадку водія;

ручки біля дверного прорізу, замки усіх дверей кузова або кабіни, а також привід керування дверима, сигналізація роботи дверей (відкрито, зачинено), аварійні виходи автобусів та пристрої приведення їх у дію повинні бути справними;

підлога кабіни (салону) автомобіля повинна застилатися килимком, що не має випадкових отворів та інших пошкоджень;

рівні звуку і еквівалентні рівні звуку в кабінах вантажних автомобілів не повинні перевищувати 70 дБА, у салонах легкових автомобілів та автобусів — 60 дБА;

вміст шкідливих речовин у повітрі робочої зони водія у кабіні (салоні) не повинен перевищувати граничнодопустимі концентрації шкідливих речовин у повітрі робочої зони.

1.3. Органи керування транспортного засобу повинні бути зі справними ущільнювачами, що перешкоджають проникненню відпрацьованих газів до його кабіни (салону).

1.4. Системи живлення, мащення та охолодження повинні бути справними і не мати течі пального, масла, антифризу, води.

1.5. У відділеннях, призначених для пасажирів та водія, не повинно бути ніяких пристроїв та елементів паливної системи.

Розміщення елементів паливної системи повинно бути таким, щоб у разі витікання пальне попадало тільки на дорогу і повністю виключало можливість його попадання на елементи вихлопної системи.

1.6. Елементи і з'єднання системи випуску відпрацьованих газів повинні знаходитися у справному стані.

1.7. Вентиляція картера двигуна повинна працювати справно, не допускаючи прориву газів у підкапотний простір.

1.8. Стоянкова гальмова система повинна забезпечувати нерухомий стан транспортного засобу повної маси на шляху з уклоном не менше 16 %, а для легкових автомобілів, їх модифікацій для перевезення пасажирів, а також автобусів у спорядженому стані — не менше 23 % і для вантажних автомобілів

та автопоїздів у спорядженому стані — не менше 31 %.

1.9. Стоянкова гальмова система причепа (напівпричепа) при від'єднанні його від тягача повинна забезпечувати нерухомий його стан на уклоні, значення якого встановлені в пункті 1.8 цієї глави, для відповідної категорії транспортного засобу, до якої відноситься тягач.

1.10. Диски коліс повинні надійно кріпитися на маточинах. Замкові кільця повинні бути справними і правильно встановлені на своїх місцях. Не допускається наявності тріщин та погнутості дисків коліс.

1.11. Технічний стан електрообладнання транспортного засобу повинен забезпечувати пуск двигуна за допомогою стартера, безперебійне та своєчасне запалювання суміші у циліндрах двигуна, безвідмовну роботу приладів освітлення, сигналізації та електричних контрольних приладів, а також виключати можливість іскроутворення у проводах і затискачах. Усі проводи електрообладнання повинні бути укріплені і мати надійну непошкоджену ізоляцію, що виключає можливість їх обриву, перетирання, зношення або короткого замикання.

Запобіжники системи електрообладнання, що застосовуються для заміни спрацьованих запобіжників, повинні відповідати технічним вимогам.

Акумуляторна батарея повинна бути надійно закріплена. Не допускається течі електроліту із моноблока акумуляторної батареї.

Усі акумуляторні батареї повинні бути добре закріплені і легкодоступними. Відділення, в якому розміщуються акумуляторні батареї, повинне бути виокремленим від пасажирського салону та відділення водія і добре вентилюватися зовнішнім повітрям.

1.12. Кожний автомобіль укомплектовується медичною аптечкою залежно від типу транспортного засобу, знаком аварійної зупинки (миготливим червоним ліхтарем), вогнегасником, а вантажні автомобілі з дозволеною масою понад 3,5 т і автобуси з дозволеною максимальною масою понад 5 т — додатково упорними колодками не менше 2 шт.

Крім того, великовагові та великогабаритні транспортні засоби облаштовуються проблісковими маячками оранжевого кольору.

1.13. Автобуси та вантажні автомобілі, що призначені для перевезення людей і спеціально обладнані для цієї мети, додатково укомплектовуються другим вогнегасником, при цьому один вогнегасник повинен знаходитися в кабіні водія, інший — у пасажирському салоні автобуса або кузові автомобіля.

Автобус оснащується одним порошковим вогнегасником (закачного типу ВП-

5 (з) або з газом-витискувачем у балоні ВП-5) із зарядом вогнегасної речовини не менше 5 кг, а також автомобільною аптечкою першої допомоги АМА-1 за ДСТУ 3961-2000. Один із вогнегасників повинен бути розміщений в межах досяжності водієм з робочого місця, інший — у пасажирському салоні.

Місця розміщення вогнегасників та аптечки повинні бути позначені відповідними написами, символами або знаками.

1.14. При направленні у рейс тривалістю понад 1 добу вантажні автомобілі та автобуси додатково укомплектовуються підставками (козелками), лопатою, буксирним пристроєм, запобіжною вилкою (переносним пристроєм) для замкового кільця колеса, а взимку — додатково ланцюгами проти ковзання.

1.15. Храповик колінчастого вала повинен мати неспрацьовані прорізи, а пускова рукоятка — пряму шпильку відповідної довжини та міцності. Ручка пускової рукоятки повинна бути гладкою, без задирок.

1.16. Двері кабін (салонів), капоти повинні бути зі справними обмежувачами відкривання і фіксаторами відкритого та закритого положення.

1.17. Не допускається обладнання салону автобуса додатковими елементами конструкції, що обмежують вільний доступ до аварійних виходів.

Аварійні виходи повинні бути позначені та мати таблички з правилами їх використання.

Забороняється двері основних та аварійного (запасного) виходів утримувати у непрацездатному стані, заварювати, запирати на замки, болти тощо.

1.18. Підніжки, буфери, спеціальні площадки повинні мати незношену рифлену поверхню і бути надійно закріплені у місцях, передбачених конструкцією транспортного засобу.

2. Вимоги безпеки до обладнання транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі

2.1. Конструкція складових частин газобалонного чи газодизельного обладнання та його встановлення на транспортний засіб має забезпечити безпечну роботу транспортного засобу на газовому моторному паливі та забезпечувати свою зовнішню герметичність.

2.2. Ущільнювачі органів керування транспортних засобів, перегородки, що відокремлюють двигун від кабіни вантажного автомобіля, салону автобуса

або легкового автомобіля, повинні перешкоджати проникненню газів на робоче місце водія та в салон.

2.3. Заправний блок або вузол розміщують тільки ззовні транспортного засобу, на легкодоступному місці, яке дає можливість його безпечної експлуатації.

2.4. Зовнішня поверхня сталевих газопроводів (окрім виготовлених із нержавіючої сталі) повинна мати покриття, стійке до впливу навколишнього середовища.

Жорсткі газопроводи для зрідженого нафтового газу, окрім сталевих, дозволено виготовляти із суцільнотягнутих трубок з міді. Газопроводи, виготовлені з міді, повинні мати гумове чи пластмасове захисне обплетення (покриття).

2.5. Автомобільні газові балони (далі — балони) мають бути встановлені на транспортний засіб стаціонарно, при цьому не допускається встановлення балонів у моторному відсіку.

2.6. Балони для стисненого природного чи зрідженого нафтового газу місткістю більше 100 л повинні мати оформлений у встановленому порядку паспорт.

2.7. Балони, які встановлені на автомобілі, повинні бути пофарбовані і мати нанесені на них дані та напис білою фарбою із назвою виду газу (для зрідженого нафтового газу — «пропан-бутан», «ЗНГ» або «LPG», для природного газу «метан», «СПГ» або «CNG») і «Вогнебезпечно».

2.8. При переобладнанні транспортних засобів у газобалонні необхідно враховувати загальні технічні вимоги і вимоги безпеки до газобалонних автомобілів (ГБА) і газобалонного обладнання (ГБО), з урахуванням чинних на Україні нормативних документів, у тому числі ДСТУ UN/ECE R 67-01:2002 «Єдині технічні приписи щодо: I. Офіційного затвердження спеціального обладнання дорожніх транспортних засобів, двигуни яких працюють на зрідженому нафтовому газі; II. Офіційного затвердження дорожнього транспортного засобу, оснащеного спеціальним обладнанням для використання зрідженого нафтового газу як палива, стосовно установлення такого обладнання» (далі — ДСТУ UN/ECE R 67-01:2002), ДСТУ UN/ECE R 110-00:2002 «Єдині технічні приписи щодо офіційного затвердження: I. Елементів спеціального обладнання дорожніх транспортних засобів, двигуни яких працюють на стиснутому природному газі; II. Дорожніх транспортних засобів,

стосовно встановлення елементів спеціального обладнання офіційного затвердженого типу для використання в їхніх двигунах стисненого природного газу» (далі — ДСТУ UN/ECE R 110-00:2002), ДСТУ UN/ECE R 115-00:2008 «Єдині технічні приписи щодо офіційного затвердження: I. Спеціальних модифікованих систем ЗНГ (зріджений нафтовий газ), які встановлюють на колісні транспортні засоби, двигуни яких працюють на ЗНГ; II. Спеціальних модифікованих систем СПГ (стиснений природний газ), які встановлюють на колісні транспортні засоби, двигуни яких працюють на СПГ» (далі — ДСТУ UN/ECE R 115-00:2008), ДСТУ 3649:2010 «Колісні транспортні засоби. Вимоги щодо безпечності технічного стану та методи контролювання».

2.9. На газобалонних автомобілях повинні бути застосовані балони для ЗНГ, тип яких офіційно затверджено відповідно до ДСТУ UN/ECE R 67-01:2002, або балони для СПГ, тип яких офіційно затверджено відповідно до ДСТУ UN/ECE R 110-00:2002, які відповідають вимогам чинних нормативних документів та пройшли технічний огляд і мають відповідне маркування.

2.10. Кількість та встановлення балонів для СПГ або ЗНГ на транспортних засобах повинні відповідати ДСТУ UN/ECE R 67-01:2002 або ДСТУ UN/ECE R 110-00:2002, технічним умовам, інструкціям виробників газобалонного обладнання. Кріплення балонів для СПГ чи ЗНГ на транспортних засобах має відповідати вимогам додатка 5 до ДСТУ UN/ECE R 115-00:2008.

Балони мають бути встановлені стаціонарно, при цьому не допускають встановлення балонів у моторному відсіку.

Для кріплення балонів їх оснащують стаціонарними вузлами кріплення або закріплюють за допомогою рами (кронштейнів) балона і стрічкових хомутів кріплення, при цьому відстань між будь-яким газовим балоном і поверхнею дороги повинна складати не менше 0,2 м.

2.11. Усі балони для СПГ транспортних засобів категорії M1 мають бути обладнаними клапанами з ручним керуванням (витратними вентилями) або автоматичними клапанами балонів.

Усі балони для СПГ транспортних засобів категорії N мають бути обладнаними клапанами з ручним керуванням (витратними вентилями) або автоматичними клапанами балонів, а також додатковим автоматичним клапаном (магістральним клапаном).

2.12. Балони повинні бути оснащені газонепроникними кожухами, що встановлюють поверх арматури балона, за винятком випадків, коли балон встановлено ззовні транспортного засобу. Газонепроникні кожухи повинні відповідати вимогам ДСТУ UN/ECE R 67-01:2002 або ДСТУ UN/ECE R 110-

00:2002. Арматура балонів для ЗНГ, що встановлюються зовні транспортного засобу, має бути захищена від попадання бруду і вологи.

2.13. Не допускають встановлення балонів та будь-яких інших елементів ГБО в салонах автобусів.

Встановлення балонів та будь-яких інших елементів газобалонного обладнання в салонах спеціальних або спеціалізованих автобусів допускають за умови узгодження в порядку, встановленому законодавством.

2.14. Заправний блок повинен бути розміщений ззовні транспортного засобу.

Паливопроводи (газопроводи), які проходять через пасажирський салон або замкнутий простір багажного відділення, повинні мати обґрунтовано необхідну (мінімальну) довжину і у будь-якому випадку повинні бути захищені газонепроникним кожухом.

2.15. Жорсткі газопроводи повинні бути виготовлені із суцільнотягнутих трубок з нержавіючої сталі або сталі з антикорозійним покриттям. Для транспортних засобів, двигуни яких працюють на ЗНГ, допускається виготовлення жорстких газопроводів із суцільнотягнутих трубок з міді з гумовим або пластмасовим захисним покриттям.

2.16. Паяні або зварні з'єднання газопроводів, а також зубчаті з'єднання обтисненням не допускають. Трубки з нержавіючої сталі повинні з'єднуватися тільки фітингами з нержавіючої сталі.

2.17. Жорсткі та гнучкі паливопроводи не повинні розміщуватися в районі точок піддомкратування.

2.18. Газобалонні транспортні засоби повинні обладнуватися системою перемикання виду палива для уникнення постійної одночасної подачі у двигун більше ніж одного виду палива, за винятком короткочасної подачі двох видів палива під час переключення системи живлення двигуна з одного виду палива на інший, газодизельних транспортних засобів, що використовують дизельне пальне для запалювання газоповітряної суміші та транспортних засобів з двигунами з примусовим запалюванням із безпосереднім впорскуванням бензину до циліндра двигуна.

2.19. Складові газової паливної системи не повинні розташовуватися в межах 100 мм від системи випуску відпрацьованих газів, якщо вони не мають належного теплозахисного кожуха (екрана).

3. Вимоги безпеки до обладнання спеціалізованих транспортних засобів

3.1. Усі спеціалізовані транспортні засоби повинні відповідати технічній документації на їх виготовлення та експлуатацію.

3.2. Усі драбини, поручні, перехідні містки та робочі площадки на транспортних засобах повинні утримуватися у справному стані. Опорні поверхні цих елементів повинні бути рифлені.

3.3. Робочі площадки, що знаходяться на висоті більше 0,7 м, повинні бути обладнані справним огородженням (поруччям).

3.4. Кожний панелевіз повинен бути укомплектований двома козелками для підставки під раму напівпричепа при вантажно-розвантажувальних роботах.

3.5. Для укріплення вантажів на панелевозах повинні бути справними лебідка, страхувальні ланцюги з крюками, а також троси з косинцями.

3.6. Автоцистерни для перевезення легкозаймистих та горючих рідин, а також бітуму повинні мати «дихальні» клапани, що забезпечують герметичність цистерн у заданих межах.

3.7. Зливна арматура автоцистерн повинна виключати можливість підтікання рідин під час транспортування.

3.8. Автоцистерни повинні мати справні пристрої для контролю рівня рідини.

3.9. Автоцистерни для перевезення рідин та сипучих вантажів повинні мати пристрої для заземлення.

3.10. Автоцистерни для перевезення сипучих матеріалів з пневматичним розвантаженням повинні бути обладнані справними манометрами, які добре видно з пульта керування. Пульти керування повинні мати освітлення.

3.11. На повітроводах автоцистерн, що заповнюються за допомогою вакууму, повинні бути справними запобіжний та зворотний клапани.

3.12. Кришки завантажувальних люків повинні мати справні швидкодіючі запори, що забезпечують герметичність цистерн.

3.13. Внутрішні стінки кузовів автомобілів або напівпричепів-рефрижераторів не повинні мати задирок та гострих кромок.

3.14. Напівпричепи з кузовом типу «фургон» повинні мати справне освітлення усередині кузова, що забезпечує освітленість не менше 5 лк.

3.15. Підйомні механізми, обладнання керування підйманням (опусканням) кузова, бортів тощо на спеціалізованих транспортних засобах повинні бути справними.

Рухомі деталі (шестерні, ланцюги, ремені тощо) повинні мати справне огороження.

3.16. Органи керування повинні виключати можливість їх самочинного включення або виключення.

3.17. Органи керування, дія на які одночасно або не в установленій черговості може призвести до аварії, повинні взаємно блокуватися.

VIII. Вимоги безпеки до устаткування, пристроїв, інструменту

1. Загальні вимоги

1.1. Виробниче устаткування, пристрої та інструменти повинні протягом усього періоду експлуатації відповідати вимогам безпеки згідно з ГОСТ 12.2.003-91 «ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности» і цим Правилам.

1.2. Небезпечні місця на устаткуванні повинні огорожуватися.

1.3. Засоби колективного захисту повинні виконувати своє призначення безперервно у процесі функціонування устаткування або при виникненні небезпечної ситуації.

Дія засобів колективного захисту не повинна припинятися раніше, ніж закінчиться дія відповідного небезпечного або шкідливого виробничого фактора.

1.4. Конструкція устаткування і його окремих частин повинна виключати можливість їх падіння, опускання, перекидання та довільного зміщення при усіх передбачених умовах експлуатації і монтажу (демонтажу).

1.5. Частини устаткування (у тому числі трубопроводи гідро- та пневмосистем, запобіжні клапани, кабелі тощо), механічне пошкодження яких може спричинити виникнення небезпеки, повинні бути захищені або розташовані так, щоб запобігти їх випадковому пошкодженню.

1.6. Устаткування, що діє за допомогою неелектричної енергії (гідравлічної, пневматичної), повинно бути виконано так, щоб будь-яка небезпека, що спричинена цими видами енергії, була виключена.

1.7. Пристрої для зупинки та пуску устаткування повинні розміщуватися так, щоб ними можна було зручно користуватися з робочого місця та виключалась можливість самочинного їх включення і створення небезпечних ситуацій через порушення працівниками послідовності дій на органи керування.

1.8. Устаткування у процесі експлуатації не повинно забруднювати виробниче середовище викидами шкідливих речовин у кількості, більшій граничнодопустимих значень, встановлених ГОСТ 12.1.005-88.

1.9. Устаткування, яке використовується для технічного обслуговування та ремонту і є джерелом шуму, ультразвуку, вібрації, повинно бути виконано так, щоб воно у передбачених умовах та режимах експлуатації не перевищувало норм, встановлених ГОСТ 12.1.003-83 «ССБТ. Шум. Общие требования безопасности», ГОСТ 12.1.012-90 «ССБТ. Вибрационная безопасность. Общие требования».

1.10. Усі контрольно-вимірювальні прилади необхідно утримувати у справному стані, періодично перевіряти. Забороняється використовувати прилади з простроченим терміном перевірки.

1.11. Вибракування інструменту, пристроїв повинно проводитися відповідно до встановленого графіка, але не рідше одного разу на 3 місяці.

1.12. На несправне устаткування керівник дільниці вивіщує табличку, на якій зазначено, що працювати на даному устаткуванні не можна. Таке устаткування повинно бути відключеним (знеструмленим, виключено привод тощо).

1.13. Огородження рухомих частин, які відкриваються догори, забезпечуються фіксаторами для утримання їх у відкритому положенні, а ті, що відкриваються донизу, повинні облаштовуватися пристосуваннями для їх утримання в закритому (робочому) положенні.

2. Вимоги безпеки до підйомників, домкратів

2.1. Вимоги цієї глави поширюються на стаціонарні (закріплювані на місці експлуатації), пересувні (оснащені колесами, роликами тощо з метою пересування з одного місця експлуатації на інше) та переміщувані (без закріплення на місці експлуатації з можливістю транспортування) підйомники, що не призначені для підймання людей, призначенням яких є підймання автомобільних транспортних засобів з метою огляду та виконання робіт на них або під ними. Також вимоги цієї глави розповсюджуються на підйомники з коротким робочим ходом підймання не більше 500 мм, які не призначені для забезпечення можливості проведення робіт під піднятим автомобільним транспортним засобом.

2.2. Клас вибухо- і пожежонебезпечної зони, категорія та група вибухонебезпечної суміші зазначаються в паспорті підйомника, а також у настанові з експлуатації.

2.3. Кожний підйомник та домкрат повинні мати стопорні чи інші ефективні пристрої для обмеження ходу.

2.4. Гідравлічні та пневматичні підйомники і домкрати повинні мати щільні з'єднання, що виключають витікання рідини або повітря із робочих циліндрів і живильних трубопроводів під час переміщення вантажу, і не мати видимих дефектів і пошкоджень.

2.5. Гідравлічні та пневматичні підйомники і домкрати повинні забезпечувати повільне та плавне опускання штока під навантаженням і обладнуватися пристроями, що запобігають падінню автомобільного транспортного засобу або вивішених його частин у разі пошкодження підйомника чи приєднаних до них живильних трубопроводів.

Конструкція підйомників з двома та більше плунжерами або стояками повинна забезпечувати синхронне підймання та опускання автомобільного транспортного засобу з відхиленням по висоті не більше 10 % незалежно від навантаження, що припадає на кожний плунжер або стояк.

2.6. Підйомники повинні мати запобіжний клапан у гідросистемі або інший пристрій, що запобігає їх перевантаженню. Клапан або пристрій мають спрацьовувати в межах робочих перевантажень від 120 % до 140 % вантажопідймальності підйомника. Усі контури гідравлічної системи мають бути оснащені запобіжним клапаном. Регульований запобіжний клапан має бути

опломбований.

Зворотні клапани гідравлічних підйомників і домкратів повинні забезпечувати припинення миттєвого аварійного опускання вантажу у разі розриву трубопроводів, зниження тиску в них (зупинці роботи насосної станції).

2.7. Підйомники з електричним приводом повинні обладнуватися автоматичними обмежувальними кінцевими вимикачами на верхній і нижній межах робочого ходу.

Натискні кнопки, за допомогою яких керують підйоманням, опусканням, мають повертатися в нейтральне положення, як тільки припиняється дія на них. Вони повинні бути розташовані так, щоб співпадали з переміщенням вантажу в тому самому напрямку (підйому, опускання). Функції кожної з натискних кнопок мають бути чітко позначені.

На пульті керування має бути передбачена кнопка або інший пристрій з світловим індикатором для включення (виключення) підйомника у мережу електроживлення.

2.8. Домкрати повинні бути такої конструкції, щоб вивішена частина транспортних засобів:

- у будь-якому положенні залишалася на опорі;
- не могла бути випадково опущена;
- не зісковзувала з опорної поверхні.

2.9. Опорні поверхні підхватів та педалей домкратів повинні бути рифленими.

2.10. Ручні важільно-рейкові домкрати повинні мати справні пристрої, що унеможливають спонтанне опускання вантажу в разі зняття зусилля з важеля або рукоятки, оснащуватися стопорами, що унеможливають вихід гвинта або рейки під час перебування штоку у верхньому крайньому положенні.

2.11. Підйомники та домкрати споряджаються:

- паспортом;
- документацією з експлуатації та монтажу.

Якщо паспорт складається не виробником, до нього додається експертний висновок про відповідність підйомника розрахунковій вантажопідймальності, складений на підставі розрахунку або аналізу порівняння з підйомниками такої самої моделі.

Крім технічної документації підйомник споряджається табличкою, яка повинна бути встановлена на видному місці із зазначенням:

- назви виробника та його знака для товарів і послуг;
- вантажопідймальності;

дати виготовлення;

порядкового номера за нумерацією виробника та інших відомостей відповідно до вимог технічних умов на конкретний виріб.

Метод виконання написів на табличці має забезпечувати їх схоронність протягом усього строку служби виробу.

Суб'єкти господарювання, що постачають (продають) підйомники або їх складові частини, виготовлені за кордоном, мають забезпечити спорядження цих підйомників (складових частин) експлуатаційними документами (паспортами, настановами з експлуатації), табличками і маркуваннями, що відповідають вимогам цих Правил, викладеними українською або іншою мовою міжнаціонального спілкування.

2.12. Монтаж, ремонт підйомників здійснюються згідно з настановою з експлуатації, монтажу та обслуговування виробника підйомників.

2.13. Акт готовності підйомника після монтажу складається організацією, яка його змонтувала, і додається до паспорта з такою документацією:

проект (план) встановлення;

акт виконання будівельних робіт (для підйомників, які закріплюються на фундаменті);

протоколи перевірки величини опору ступенів ізоляції та перевірки ізоляції електрообладнання і електропроводки.

2.14. Підйомники споряджаються індивідуальним номером і під цим номером обліковуються в журналі їх обліку суб'єкта господарювання.

2.15. Підйомники підлягають первинному, періодичному та позачерговому технічним оглядам відповідно до вимог Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року № 687 (далі — Порядок, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року № 687).

2.16. Первинному технічному огляду підлягають нововиготовлені підйомники перед уведенням їх в експлуатацію.

2.17. Періодичному технічному огляду підлягають підйомники, що перебувають в експлуатації:

до закінчення строку служби (граничного строку експлуатації) підйомника, встановленого експлуатаційними документами виробника або організаційно-

методичними документами щодо проведення експертного обстеження цих підйомників, повному технічному огляду — не рідше одного разу на три роки, частковому технічному огляду — не рідше одного разу на 12 місяців;

після закінчення строку служби (граничного строку експлуатації) підйомника в межах продовжуваного строку безпечної експлуатації в терміни, установлені регламентом технічних оглядів на продовжуваний строк безпечної експлуатації, розробленим відповідно до вимог Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року № 687, уповноваженою організацією після проведення нею позачергового технічного огляду.

2.18. Позачерговому технічному огляду підлягають підйомники в разі: уведення їх в експлуатацію після ремонту, реконструкції або модернізації; перерви в експлуатації більш як на 12 місяців; закінчення граничного строку експлуатації (із застосуванням видів робіт, що не використовувалися під час експертного обстеження); експлуатаційної чи деградаційної відмови, виявлення зносу (механічного або корозійного), залишкової деформації, тріщин, інших пошкоджень складових частин, деталей або їх елементів, що перевищують допустимі значення; аварії або пошкодження, спричиненого надзвичайною ситуацією природного чи техногенного характеру; отримання припису посадової особи центрального органу виконавчої влади з промислової безпеки та охорони праці в разі виявлення дефектів, пошкоджень і порушень цих Правил, що впливають на їх безпечну експлуатацію.

В інших випадках позачерговий технічний огляд підйомників проводиться відповідно до вимог чинного законодавства України або за ініціативою суб'єкта господарювання.

2.19. Технічний огляд має проводитися відповідно до вимог організаційно-методичних документів, розроблених з урахуванням вимог документації з експлуатації підйомника і Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року № 687. За відсутності в документації таких вимог організаційно-методичні документи розроблюються з урахуванням вимог цих Правил. Технічний огляд має проводитися за участю працівника, відповідального за технічний стан підйомників.

2.20. Позачерговий технічний огляд у разі закінчення граничного строку експлуатації проводиться у визначеному уповноваженою організацією обсязі з урахуванням виконаних робіт під час проведення експертного обстеження підйомника. Після проведення технічного огляду уповноважена організація розробляє регламент технічних оглядів на продовжуваний строк безпечної експлуатації, який зберігається разом з паспортом підйомника.

2.21. Технічний огляд підйомників проводиться в кілька етапів:
вивчення експлуатаційних (паспорт, настанова з експлуатації тощо), конструкторських (проектних), ремонтних і інших документів, що містять дані про підйомник за весь період експлуатації;
аналіз умов та режимів експлуатації;
проведення огляду, неруйнівного контролю, якщо це передбачено організаційно-методичними документами;
проведення випробування (без навантаження, статичне та динамічне);
оцінка технічного стану;
визначення умов та строку подальшої експлуатації.

2.22. Під час проведення огляду перевіряються:
стан металоконструкцій та їх з'єднань (наявність тріщин, деформацій);
спрацювання поверхонь шарнірних з'єднань;
наявність підтікання масла, герметичність гідропроводів;
опір ізоляції струмоведучих частин електрообладнання та електрична міцність ізоляції.

2.23. Статичне випробування підйомника проводиться навантаженням, яке перевищує на 25 % його вантажопідймальність, у разі перебування вантажу в крайньому верхньому положенні протягом 10 хвилин.

Динамічне випробування підйомника проводиться навантаженням, яке на 10 % перевищує вантажопідймальність підйомника, шляхом підймання і опускання вантажу три рази.

Під час випробування підйомника перевіряється гідравлічна система на герметичність і регулювання запобіжного клапана.

Поява залишкових деформацій, мимовільне опускання лап, платформи не допускаються.

2.24. Результати технічного огляду мають бути занесені до паспорта.

2.25. Експертне обстеження (технічне діагностування) підйомників проводиться згідно з вимогами організаційно-методичних документів у порядку, встановленому Порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року № 687, у таких випадках:

після закінчення граничного строку експлуатації;
перед проведенням реконструкції чи модернізації;
у разі аварії або пошкодження, спричиненого надзвичайною ситуацією природного чи техногенного характеру, з метою визначення можливості відновлення;

у разі виявлення під час експлуатації і проведення технічного огляду спрацювання (механічного або корозійного), залишкової деформації, тріщин, інших пошкоджень складових частин, деталей або їх елементів, що перевищують допустимі значення;

за ініціативи суб'єкта господарювання.

2.26. Суб'єкт господарювання, який експлуатує підйомники, забезпечує їх утримання в справному стані та безпечну експлуатацію шляхом організації належного технічного обслуговування, технічного огляду та ремонту.

Суб'єкт господарювання:

призначає працівників, відповідальних за справний технічний стан і безпечно проведення робіт підйомниками, та обслуговуючий персонал;

забезпечує умови для виконання відповідальними працівниками, обслуговуючим і ремонтним персоналом своїх обов'язків.

Номер і дата наказу про призначення працівника, відповідального за справний технічний стан і безпечно проведення робіт підйомниками, мають міститися в паспорті підйомника.

2.27. Забороняється використовувати домкрати, у яких різьба гвинта чи гайки зношена більш ніж на 20 %.

2.28. Запобіжні клапани гідравлічних домкратів з ручним приводом, гідравлічних, електрогідравлічних і плунжерних підйомників не повинні допускати перевищення номінального тиску більше ніж на 12 %.

3. Вимоги безпеки до конвеєрів

3.1. Конвеєри повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.022-80 «ССБТ. Конвейеры. Общие требования безопасности».

3.2. Рухомі частини конвеєрів (барабани, натяжні пристрої, муфти, ролики тощо) повинні бути огорожені у зонах постійних робочих місць, що зв'язані з технологічним процесом на конвеєрі, або по всій протяжності конвеєра, якщо мають вільний доступ або постійний прохід поблизу конвеєра для осіб, які не зв'язані з обслуговуванням конвеєра.

3.3. Конвеєри великої протяжності, що застосовуються при обслуговуванні автомобілів, повинні бути обладнані вимикаючими пристроями для зупинки конвеєра при аварійних ситуаціях з будь-якого місця.

3.4. На дільницях траси конвеєрів, що знаходяться поза зоною видимості оператора з пульта керування, повинна бути встановлена двостороння попереджувальна передпускова звукова і світлова сигналізація, яка вмикається автоматично за 5–10 сек. до вмикання привода конвеєра.

Двостороння сигналізація повинна забезпечувати не тільки оповіщення про пуск конвеєра осіб, що знаходяться поза зоною видимості з пульта керування конвеєром, але і подачу сигналу у відповідь на пульт керування з дільниць траси, які невидимі оператору, про готовність конвеєра до пуску.

3.5. Конвеєри з нахиленою стрічкою, що переміщують вантаж нагору, повинні мати механічні пристрої, які запобігають реверсуванню привода і сповзанню вантажу назад до точки навантаження при відключенні живлення.

3.6. Конвеєри малої протяжності (до 10 м) у головній та хвостових частинах повинні бути обладнані аварійними кнопками для їх зупинки.

3.7. Пластинчасті та стрічкові конвеєри, а також рольганги, що розташовані на висоті більше 1 м, повинні мати борти висотою не менше 1/3 висоти вантажу, який переміщується.

Ширина конвеєра повинна бути більше на 200 мм від ширини вантажу, який переміщується.

3.8. У місцях переходу через конвеєри встановлюються перехідні містки шириною 0,8 м із суцільним настилом та перильним огородженням висотою не менше 1 м із відбортовкою понизу на висоту 0,14 м.

У місцях проходу під конвеєрами встановлюється захисне огородження на висоту не менше 2,2 м для запобігання падінню на людей вантажу, який переміщується.

Користуватися іншими місцями переходу/проходу над/під конвеєрами не дозволяється.

4. Вимоги безпеки до спеціалізованого устаткування, пристроїв

4.1. Конструкція стендів для перевірки тягово-динамічних властивостей та гальмових систем автомобілів повинна виключати можливість самовільного виїзду транспортних засобів зі стенда та обмежувати їх переміщення за його межі у поперечному напрямку під час випробувань.

4.2. Автоматичні безконвеєрні мийні установки повинні бути оснащені на в'їзді світловою сигналізацією і кінцевими вимикачами.

4.3. В установках для миття деталей, вузлів та агрегатів повинен бути блокуючий пристрій, який відключає привід при відкритому завантажувальному люці.

4.4. Конструктивне виконання запобіжних клітей (пристроїв) для накачування шин повинне забезпечувати безпеку працівників від вильоту замкового кільця та розриву покриття при накачуванні шини.

4.5. На мастильних нагнітачах з електроприводом повинен бути пристрій, який виключає привід при перевищенні встановленого значення тиску більше як на 10 %.

4.6. У конструкції пересувного устаткування, яке призначене для монтажу, демонтажу та транспортування складальних одиниць і агрегатів автомобіля, повинні бути стояки та упори, що запобігають їх падінню або зміщенню на платформі, і стоянковий гальмівний пристрій.

4.7. Пересувне та переносне обладнання повинне мати захвати для його переміщення або перенесення.

4.8. Конструкція підставок (козелків) повинна забезпечувати надійність і стійкість при їх застосуванні, а також запобігати сковзанню транспортних засобів, що установлені на них. На кожній підставці (козелку) повинно бути зазначене граничнодопустиме навантаження.

4.9. Конструкція упорних автомобільних колодок повинна відповідати таким вимогам:

витримувати максимальне навантаження, що дорівнює половині навантаження на вісь автомобіля (повної маси) відповідного типу;

забезпечувати щільне установлення під колеса;

виключати ковзання після установлення у разі початку руху автомобіля.

4.10. Конструктивне виконання упорних автомобільних колодок повинно відповідати вимогам РСТ 1804-87 «Колодки упорні автомобільні. Технічні умови».

4.11. Гнучкі та жорсткі зчіпки повинні забезпечувати надійне кріплення буксированого та буксируючого автомобілів у процесі буксирування, симетричний розподіл передавання тягового зусилля (для жорстких зчіпок), простоту та зручність закріплення на буксируючому і буксированому

автомобілях і виготовлятися відповідно до вимог ДСТУ 1895-92 «Зчіпки гнучкі і жорсткі для буксирування автомобілів».

4.12. Помости, площадки для виконання робіт з обслуговування та ремонту транспортних засобів, які розташовані на висоті 1 м і більше (над рівнем підлоги), повинні бути стійкі, мати драбину і поручні висотою 1 м з одним середнім проміжним горизонтальним елементом і суцільну бокову обшивку від підлоги на висоту не менше 0,15 м. Відстань між стояками поручнів не повинна бути більше 2 м. При довжині помостів, площадок більше ніж 3 м під ними повинні установлюватися проміжні опори. Ширина помосту повинна бути не менше 0,6 м.

Дошки настилу повинні бути укладені без зазорів та надійно закріплені. Кінці дощок повинні знаходитися на опорах. Товщина дощок повинна бути не менше 40 мм. При виготовленні настилу із металу він повинен бути рифленим.

4.13. Переносні драбини-стрем'янки, що виготовлені із дерева, повинні мати врізані у тятину східці шириною не менше 150 мм і бути скріплені через кожні 2 м стяжними болтами.

Забороняється застосовувати драбини з набивними східцями.

Відстань між східцями драбини (у тому числі і помостів) не повинна бути більше 250 мм і менше 150 мм.

Драбини-стрем'янки повинні бути такої довжини, щоб працівник міг працювати зі східців, що відстають від верхнього кінця драбини не менше як на 1 м.

Нижні кінці драбини повинні мати наконечники, що перешкоджають її ковзанню.

Задні ніжки драбин-стрем'янок повинні бути скріплені стяжками.

5. Вимоги безпеки до інструментів

5.1. Ручні інструменти (молотки, зубила, пробійники тощо) не повинні мати:
на робочих поверхнях пошкоджень (вибоїн, відколів);
на бокових гранях у місцях затискання їх рукою задирок та гострих ребер;
на дерев'яних поверхнях ручок сучків, задирок, тріщин; поверхня повинна бути гладкою;
наклепів та перегартованих робочих поверхонь.

5.2. Молотки та кувалди повинні бути надійно насажені на дерев'яні ручки і щільно заклинені м'якими, сталевими зайорженими клинами.

Ручки молотків та кувалд повинні бути виготовлені з твердих та в'язких порід

сухого дерева і насаджені під прямим кутом по відношенню до вісі бойка. Застосування ручок з м'яких або товстошарових порід дерева забороняється.

Ручка повинна бути прямою, овального перерізу з незначним потовщенням до її вільного кінця.

Довжина ручок слюсарних молотків повинна бути в межах 300–400 мм залежно від ваги.

5.3. Усі інструменти, що мають загострені кінці для насаджування рукояток (напилки, викрутки, стамески тощо), повинні мати ручки, що відповідають розмірам інструменту, з бандажними кільцями.

5.4. Зубила повинні бути довжиною не менше 150 мм, а відтягнена частина зубила — 60–70 мм. Різальна частина зубила повинна мати пряму або злегка випуклу лінію.

5.5. Слюсарні лещата повинні бути у повній справності, міцно захоплювати затискуваний виріб і мати на губках неспрацьовану насічку.

5.6. Гайкові ключі повинні відповідати розмірам гайок та головок болтів і не мати тріщин та забоїн, площини зіва ключів повинні бути паралельними і не повинні бути закатаними.

Розвідні ключі не повинні бути ослабленими у рухомих частинах.

5.7. Лезо викруток повинно за товщиною відповідати ширині шліца в головці гвинта.

5.8. Зенкери, свердла і тому подібний вставний інструмент повинні бути правильно заточені і не мати тріщин, вибоїн, задирок та інших дефектів. Хвостовики цього інструменту не повинні мати нерівностей, скосів, тріщин та інших пошкоджень, повинні бути міцно пригнаними і правильно центрованими.

5.9. Робочий пусковий механізм на ручних пневматичних машинах (інструментах) повинен бути:

розташований так, щоб виключити можливість випадкового включення;
улаштований так, щоб при знятті тиску від руки оператора автоматично закривався пневматичний впускний клапан.

5.10. Приєднання шлангів до пневматичного інструменту, входного штуцера роздавального трубопровода та з'єднання шлангів між собою повинно бути міцним і здійснюватись тільки за допомогою штуцерів або ніпелів із справною

різьбою (кільцевими виточками) та стяжних хомутиків.

5.11. Ручні електричні машини (інструмент) підлягають періодичній перевірці не менше одного разу на 6 місяців згідно з ГОСТ 12.2.013.0-91 «ССБТ. Машины ручные электрические. Общие требования безопасности и методы испытаний».

5.12. У конструкції ручного механізованого інструменту масою понад 5 кг повинен бути пристрій для його підвішування та перенесення.

ІХ. Вимоги безпеки під час зберігання транспортних засобів

9.1. У місцях зберігання (стоянки) транспортних засобів можуть мати місце такі основні небезпечні виробничі фактори:

наїзди транспортних засобів на працівників у результаті самовільного руху транспортних засобів, при запусканні двигуна, зчепленні і розчепленні автомобіля з причепом (напівпричепом), під час руху заднім ходом;

падіння працівників на поверхні та з висоти (кузова, буфера, підніжки тощо); опускання (падіння) перекидної кабіни вантажного автомобіля, кузова автомобіля-самоскида, виважених частин транспортних засобів.

9.2. Транспортні засоби допускається зберігати:

в опалюваних та неопалюваних приміщеннях;
на спеціально відведених площадках (місцях).

9.3. Приміщення та площадки зберігання транспортних засобів забороняється захаращувати предметами і устаткуванням. Проїзди повинні бути постійно вільними. Установлення транспортних засобів у проїздах забороняється.

9.4. Ширина проїзду між транспортними засобами в приміщеннях і на площадках для стоянки повинна бути достатньою для вільного в'їзду транспортного засобу на своє місце (за один маневр), а відстань від межі проїзду до транспортного засобу — не менше 0,5 м.

9.5. Норми відстаней між транспортними засобами, елементами конструкцій будівель і споруд наведені в додатку 3 до цих Правил.

9.6. Порядок розміщення транспортних засобів визначається роботодавцем.

9.7. Автомобілі-цистерни для перевезення пально-мастильних, горючих та легкозаймистих речовин повинні зберігатися на окремих площадках

або в ізольованих одноповерхових приміщеннях наземних гаражів, що мають безпосередній виїзд назовні та обладнані припливно-витяжною вентиляцією, групами не більше 50 автомобілів.

9.8. Не допускається зберігання в підземних гаражах-стоянках транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, а також транспортних засобів для перевезення фекальних рідин і сміття, отруйних, інфікованих та пально-мастильних матеріалів.

9.9. Асенізаційні автомобілі, а також транспортні засоби, що перевозять отруйні та інфіковані речовини, після роботи перед тим, як ставити на стоянку, необхідно старанно обробити (вимити, очистити тощо) і зберігати окремо від інших автомобілів.

9.10. Розміщення транспортних засобів, двигуни яких працюють на стиснутому природному газі, у багатоповерхових гаражах повинно передбачатись вище за транспортні засоби, двигуни яких працюють на рідкому пальному, а працюючих на зрідженому нафтовому газі — нижче за названі транспортні засоби.

9.11. Зберігання транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, допускається здійснювати спільно з автомобілями, які працюють на бензині та дизельному пальному, за умови додержання вимог цього розділу та розділу III цих Правил.

9.12. У зону зберігання устанавлюються справні, готові до експлуатації транспортні засоби. Автомобілі (причепа, напівпричепа), що вимагають ремонту, повинні зберігатися окремо від справних транспортних засобів, для чого відводяться окремі зони зберігання.

9.13. Після постановки транспортного засобу в приміщенні для стоянки двигун зупиняється. Пуск двигуна для будь-якої мети, крім виїзду транспортного засобу з приміщення, забороняється.

9.14. На всіх транспортних засобах, які поставлені на стоянку, повинно бути вимкнено запалювання (подача палива) і відключена «маса», якщо є вимикач, а на автомобілях, де його немає або він несправний, необхідно зняти клему акумулятора. Транспортний засіб повинен бути загальмований стоянковим гальмом.

9.15. При зберіганні транспортних засобів на площадках з ухилом більше 1 %

під колеса необхідно установлювати упорні колодки.

9.16. На стоянку у закриті приміщення транспортні засоби, двигуни яких працюють на стиснутому природному та зрідженому нафтовому газі, допускається ставити тільки із справною газовою апаратурою, обладнанням. Перед постановкою такого транспортного засобу на стоянку необхідно закрити витратний вентиль, випрацювати газ із системи живлення (до повної зупинки двигуна), після чого перекрити магістральний вентиль, включити подачу бензину і провести заїзд.

9.17. Після постановки транспортного засобу, двигун якого працює на газовому паливі, на відкриту стоянку необхідно, не виключаючи двигун, перекрити витратний вентиль і випрацювати увесь газ із системи, потім перекрити магістральний вентиль, після чого вимкнути запалювання.

9.18. При виявленні витікання газу із балонів на транспортному засобі, двигун якого працює на газовому паливі, який поставлений на стоянку, його слід відбуксирувати на пост зливу (випуску) газу.

9.19. При безгаражному зберіганні транспортних засобів, двигуни яких працюють на стиснутому природному або зрідженому нафтовому газі, підігрів газових комунікацій допускається робити тільки за допомогою гарячої води, пари або гарячого повітря.

9.20. Місця зберігання транспортних засобів повинні бути забезпечені жорсткими буксирними зчіпками із розрахунку один буксир на 10 автомобілів.

9.21. У приміщеннях і на площадках, які призначені для стоянки транспортних засобів, не допускається:

- палити, користуватись відкритим вогнем;
- проводити будь-який ремонт транспортних засобів;
- залишати відкритими горловини паливних баків;
- перевіряти наявність палива у баках за допомогою відкритого вогню;
- підзаряджати акумуляторні батареї (у приміщеннях для зберігання автомобілів);

мити або протирати бензином автомобільні кузови, деталі та агрегати, а також руки і одяг;

зберігати або залишати в кабіні (салоні), кузові автомобіля бензин, дизельне пальне;

заправляти автомобілі паливом, а також зливати паливо із баків та випускати газ;

установлювати автомобілі з небезпечним вантажем;
зменшувати відстань між автомобілями і автомобілями та елементами будівель.

Х. Вимоги безпеки під час технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів

1. Загальні вимоги

1.1. Організація роботи з технічного обслуговування, ремонту і перевірки технічного стану транспортних засобів повинна виконуватися із дотриманням вимог цих Правил та інших нормативно-правових актів, а порядок проведення технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів — відповідно до Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту, затвердженого наказом Міністерства транспорту України від 30 березня 1998 року № 102, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 квітня 1998 року за № 268/2708.

1.2. Технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів проводяться на спеціально відведених ділянках, робочих місцях (постах), які оснащені необхідним устаткуванням, пристроями, інструментом, приладами згідно з нормативно-технологічною документацією.

1.3. Розташування постів технічного обслуговування та ремонту, відстань між транспортними засобами, що установлені на цих постах, а також між транспортними засобами і конструкціями будівель повинні відповідати нормам технологічного проектування.

1.4. Установлювати транспортні засоби в кількості, що перевищує норму, порушувати спосіб розстановки, зменшувати відстань між транспортними засобами і елементами будівель не допускається.

1.5. Виробниче устаткування і робочі місця слід розташовувати з урахуванням безпеки працівників, зручності при виконанні технологічних операцій згідно з нормами технологічного проектування підприємств автомобільного транспорту ОНТП 01-91.

1.6. Працівники, які проводять технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів, агрегатів, вузлів та деталей, повинні забезпечуватись справним інструментом та пристроями, що відповідають вимогам безпеки.

Перед початком роботи слід перевірити весь інструмент, несправний інструмент необхідно замінити.

1.7. Під час роботи устаткування не допускається його чищення, змазування або ремонт.

1.8. Пристрої та інструменти, необхідні для виконання робіт, повинні використовуватись за призначенням, їх слід розміщувати у легкодоступних місцях таким чином, щоб виключалась можливість випадкового переміщення або падіння.

1.9. Робочі місця, виконання робіт на яких пов'язано з небезпекою для працівників, повинні позначатися знаками безпеки згідно з ГОСТ 12.4.026-76 та відповідними галузевими нормативними документами.

1.10. Під час знімання та установки деталей, вузлів і агрегатів вагою 30 кг чоловіками і 10 кг жінками (до двох разів на годину) і 15 кг чоловіками і 7 кг жінками (більше двох разів на годину) необхідно використовувати підйомно-транспортні механізми, які обладнані спеціальними пристроями (захватами).

1.11. У приміщеннях і на робочих місцях, де виділяється пил або шкідливі речовини, робота повинна виконуватись при увімкнених загальній припливно-втяжній і місцевій вентиляціях.

1.12. Під час проведення робіт на постах технічного обслуговування та ремонту, діагностики автомобілів з працюючим двигуном повинні застосовуватись пристрої (шланги) для відведення відпрацьованих газів, які необхідно підключити до загальної системи вентиляції.

1.13. Забороняється у виробничих приміщеннях, де знаходяться автомобілі, у баках та балонах яких є паливо, зберігаються або використовуються горючі та легкозаймісті матеріали і рідини (бензин, гас, стиснутий і зріджений горючий газ, фарби, розчинники, дерево, стружка, вата тощо), користуватися відкритим вогнем.

1.14. Відходи виробництва, відпрацьовані матеріали тощо повинні після кожної зміни прибиратися з робочого місця. Пролиті легкозаймісті та горючі матеріали повинні бути негайно видалені.

Прибирати робочі місця від пилу, ошурків, стружки, дрібних металевих обрізків допускається тільки щіткою. Забороняється здувати їх стиснутим повітрям.

1.15. Під час виконання робіт удвох необхідно застосовувати заздалегідь узгоджені прийоми.

1.16. Пуск двигуна та зрушення транспортного засобу з місця, його в'їзд і виїзд з виробничих приміщень слід проводити за умови забезпечення безпеки працівників.

1.17. Забороняється перебування сторонніх людей на робочих місцях, де виконуються роботи з підвищеною небезпекою.

1.18. Особи, зайняті на роботах з технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів, повинні використовувати засоби індивідуального захисту.

1.19. Особи, які проводять перевірку технічного стану, обслуговування та ремонт транспортних засобів на оглядових канавах, підйомниках та естакадах, повинні працювати у захисних касках.

1.20. При проведенні технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів поза підприємством слід виконувати вимоги безпеки, приведені у цьому розділі.

2. Вимоги безпеки під час миття транспортних засобів, агрегатів, вузлів

2.1. У місцях миття транспортних засобів, агрегатів, вузлів і деталей можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

падіння працівників на поверхні та з висоти (кузова, буфера, драбини, естакади тощо), а також падіння деталей, вузлів та агрегатів;

наїзди транспортних засобів на працівників;

термічні фактори (опіки гарячою рідиною, концентрованими лужними розчинами, полум'ям);

наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин;

підвищена відносна вологість повітря.

2.2. Миття автомобілів, агрегатів, вузлів та деталей повинно проводитися в спеціально відведених приміщеннях або на відкритих площадках.

2.3. Стіни мийних ванн, камер, установок для миття деталей та агрегатів повинні мати теплоізоляцію, яка обмежує температуру нагріву зовнішніх стін не більше +50 °С.

Рівень мийних розчинів у завантаженій мийній ванні повинен бути на 10 см нижче її країв.

2.4. Установка для миття деталей, вузлів та агрегатів повинна мати пристрій для блокування, який відключає привід при відкритому завантажувальному люці.

2.5. Автоматичні безконвеєрні мийні установки повинні бути облаштовані на в'їзді світловою сигналізацією (світлофорного типу).

2.6. Для миття та знежирення повинні застосовуватись негорючі суміші, пасти, розчинники та емульсії, а також ультразвукові та інші безпечні у пожежному відношенні установки.

2.7. Агрегати і вузли, що надходять на миття, повинні звільнятися від масла, палива, гальмівної та охолоджувальної рідини.

2.8. Апарелі, трапи та підлога на постах миття повинні мати шорстку (рифлену) поверхню.

2.9. Під час миття транспортних засобів необхідно обов'язково додержуватись таких вимог:

робоче місце машиніста мийних машин при механізованому митті автомобілів повинне розташовуватися у водонепроникній кабіні;

перед в'їздом до приміщення механізованої мийки повинна бути обладнана світлова сигналізація, яка сповіщає, що допускається заїзд автомобілів на пост;

під час роботи механізованої мийки забороняється перебувати на шляху руху автомобілів;

пост відкритого шлангового (ручного) миття повинен розміщуватися в зоні, ізолюваній від відкритих струмоведучих провідників та обладнання, що знаходяться під напругою.

2.10. Під час миття автомобільних агрегатів, вузлів і деталей потрібно додержуватись таких вимог:

на робочому місці мийника повинна бути таблиця із зазначенням складу, концентрації і температури мийного розчину;

концентрація лужних розчинів повинна бути не більше 2–5 %;

після миття лужними розчинами потрібне обов'язкове промивання гарячою водою;

деталі, вузли і агрегати необхідно доставляти на пост миття і завантажувати в мийні установки механізованим способом.

2.11. Не допускається:

застосовувати бензин та інші легкозаймисті рідини невідомого складу для протирання автомобілів, знежирення і миття деталей, вузлів і агрегатів;

користуватися відкритим полум'ям у приміщенні для миття горючими рідинами.

3. Вимоги безпеки під час виконання слюсарних та мастильних робіт

3.1. Під час виконання робіт гайковими ключами необхідно підбирати їх відповідно до розмірів гайок, правильно накладати ключ на гайку. Не можна підтискати гайку ривком.

3.2. Під час виконання робіт зубилом або іншим рубаючим інструментом необхідно користуватися захисними окулярами для оберігання очей від ураження металевими частинками, а також надягати на зубило захисну шайбу для захисту рук.

3.3. Перевіряти співвісність отворів у з'єднаннях агрегатів, вузлів і деталей допускається за допомогою конусної оправки, а не пальцем.

3.4. Зняті з автомобіля деталі, вузли і агрегати слід встановлювати на спеціальні стійки-підставки, а довгі деталі — укладати на стелажі.

Зняття і установка деталей, вузлів і агрегатів, що вимагають великих фізичних зусиль або пов'язані з незручністю і небезпекою, проводяться за допомогою спеціальних знімачів та інших пристосувань, що запобігають раптовим їх падінням.

Розміри конструкції знімачів повинні відповідати розмірам деталей, що знімаються.

3.5. Запресовку і випресовку деталей з тугою посадкою слід виконувати пресами, гвинтовими і гідравлічними знімачами. Преси повинні бути укомплектовані набором конусної оправки для різних деталей, що випресовуються або запресовуються. Застосування випадкових предметів забороняється. В окремих випадках можна застосовувати виколотки і молотки з наконечниками і конусними оправками з м'якого металу.

3.6. Перед початком роботи з ручним електрифікованим інструментом (далі — електроінструмент) слід перевірити наявність і справність заземлення. Електроінструмент повинен відповідати вимогам чинного законодавства

та НПАОП 40.1-1.21-98. При роботі з електроінструментом з напругою вище 42 В необхідно користуватися захисними засобами, які повинні видаватися в комплекті з електроінструментом (діелектричні рукавички, боти, килимки, дерев'яні сухі трапи).

3.7. З метою безпечної експлуатації електрообладнання необхідно виконувати такі вимоги:

обслуговування і ремонт електрообладнання та мереж проводити тільки із застосуванням приладів і інструментів, призначених для цього;

оперативне обслуговування електроустановок напругою понад 1140 В виконувати тільки з використанням захисних засобів (діелектричних рукавичок, ботів та ізолювальних підставок);

експлуатувати електрообладнання тільки у разі справних засобів вибухозахисту, блокувань, заземлень, апаратів захисту, схем управління, захисту та при непошкоджених кабелях;

у невикористовуваних електричних мережах, за винятком резервних, напруга повинна бути вимкнена;

змінювати конструкцію та схему електрообладнання, схеми апаратури управління, захисту та контролю допускається тільки після погодження із заводом-виробником;

включати електричну мережу з кабелями, що не мають пошкоджень ізоляції жил та розривів шлангових оболонки;

застосовувати електрообладнання, строк експлуатації якого перевищує нормативний, тільки після проведення у встановленому порядку експертизи його технічного стану.

3.8. При припиненні подачі електроенергії або перерві в роботі електроінструмент повинен бути від'єднаний від електромережі.

3.9. Перед тим, як користуватися переносним світильником, необхідно перевірити, чи є на лампі захист від механічних пошкоджень, чи справні штепсельна вилка, кабель і його ізоляція.

3.10. Під час роботи пневматичним інструментом подавати повітря допускається після установаження інструменту в робоче положення.

3.11. Сполучати шланги пневматичного інструменту і роз'єднувати їх допускається після відключення подачі повітря.

3.12. Паяльні лампи, електричні і пневматичні інструменти допускається видавати особам, що пройшли інструктаж і що знають правила поводження

з ними.

3.13. Під час перевірки рівня масла і рідини в агрегатах забороняється користуватися відкритим вогнем.

3.14. Під час заміни або доливання масел і рідин в агрегати зливні та заливні пробки необхідно відкривати і закривати тільки призначеним для цієї мети інструментом.

3.15. Для подачі мастила у високо розташовані масельнички необхідно користуватися стандартною підставкою під ноги в оглядовій канаві.

3.16. Нагнітачі мастила з електроприводом повинні мати пристрої, що виключають перевищення встановленого тиску більш ніж на 10 %. При перевірці цієї вимоги спрацьовування запобіжного пристрою повинне відбуватися при підвищенні максимального тиску не більше 4 %.

3.17. Нагнітачі мастила з пневмоприводом повинні бути розраховані на споживання повітря з тиском не більше 0,8 МПа.

3.18. Не допускається:
підключати електроінструмент до електромережі за відсутності або несправності штепсельного роз'єму;
переносити електричний інструмент, тримаючи його за кабель, а також торкатися рукою частин, що обертаються, до їх зупинки;
направляти струмінь повітря на себе або на інших при роботі з пневматичним інструментом;
встановлювати прокладку між зівом ключа і гранями гайок і болтів, а також нарізувати ключ трубою або іншими важелями, якщо це не передбачено конструкцією ключа.

4. Вимоги безпеки під час перевірки технічного стану транспортних засобів

4.1. У місцях виконання та під час виконання робіт з перевірки технічного стану транспортних засобів можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

наїзди автомобілів на працівників;
падіння працівників на поверхні з висоти (буфера, підніжки, естакади тощо) в оглядову канаву;

падіння деталей, вузлів, агрегатів;
знижена температура повітря у холодний період року;
недостатня освітленість.

4.2. Перевірку технічного стану при випуску транспортних засобів на лінію та поверненні їх з лінії необхідно проводити згідно з вимогами Порядку перевірки технічного стану транспортних засобів автомобільними перевізниками, затвердженого наказом Міністерства транспорту та зв'язку України 05 серпня 2008 року № 974, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01 вересня 2008 року за № 794/15485.

Перевірка технічного стану проводиться при непрацюючому двигуні та загальмованих колесах. Виняток із цього правила складають випадки випробування гальм та рульового керування.

4.3. При виявленні несправностей, поломок і пошкоджень контролер (механік) технічного стану транспортних засобів робить відповідний запис у журналі перевірки технічного стану транспортних засобів, дає вказівку водію про направлення транспортного засобу в зону ремонту або чекання ремонту, а також інформує роботодавця для забезпечення виконання необхідних операцій з ремонту і технічного обслуговування такого транспортного засобу.

4.4. На КТП повинен знаходитися затверджений роботодавцем Типовий перелік робіт з підвищеною безпекою.

4.5. Входити в оглядову канаву для перевірки технічного стану транспортних засобів та виходити з неї необхідно через тунель, розташований збоку від проїзду.

4.6. Для огляду транспортних засобів при недостатньому освітленні необхідно користуватися переносним світильником, який відповідає вимогам пункту 2.11 глави 2 розділу IV цих Правил.

4.7. На території КТП не повинно бути пролитих пально-мастильних матеріалів та льоду.

4.8. У холодний період року температура повітря в оглядових канавах КТП повинна відповідати вимогам пункту 8.6 глави 8 розділу III цих Правил.

4.9. Після в'їзду (виїзду) автомобіля ворота КТП необхідно негайно зачиняти, щоб виключити можливість наїздів транспортних засобів на людей.

Забороняється утримувати відкритими ворота та прохід людей через проїзди КТП.

4.10. Швидкість руху транспортних засобів через КТП не повинна перевищувати 10 км/год.

4.11. Випробування гальм на ходу необхідно проводити на площадці, розміри якої унеможливають наїзд транспортних засобів на людей, будівлі та інше у випадку несправності гальмівної системи.

4.12. Для регулювання гальм після їх перевірки необхідно зупинити автомобіль і виключити двигун. Пускати двигун і зрушувати автомобіль з місця слід тільки після того, як водій переконається, що особи, які проводять регулювання, перебувають у безпечній зоні.

4.13. Під час випробування гальм на стенді необхідно вжити заходів, що виключають самовільне скочування автомобіля з валиків стенда.

4.14. Робота на діагностичному та інших постах з працюючим двигуном допускається тільки при включеному місцевому відсмоктувачі.

5. Додаткові вимоги безпеки під час перевірки технічного стану транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі

5.1. Перевірку технічного стану транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, здійснюють водії, перевізники та уповноважені органи під час експлуатації транспортних засобів та після переобладнання транспортних засобів для роботи на газовому паливі.

5.2. Водії здійснюють перевірку технічного стану транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, щоденно на початку роботи та у процесі виконання перевезень.

5.3. Перевірку технічного стану водій перевіряє органами відчуття, засобами сигналізації (індикації), умонтованими у транспортний засіб.

5.4. У тривалих рейсах без повернення на місце базування водій повинен здійснювати перевірку технічного стану транспортного засобу щонайменше один раз на добу.

5.5. Перевізники здійснюють перевірку технічного стану транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, відповідно до розробленого

і затвердженого технологічного процесу систематичної перевірки на території підприємства технічного стану кожного транспортного засобу відповідно до Порядку перевірки технічного стану транспортних засобів автомобільними перевізниками, затвердженого наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 05 серпня 2008 року № 974, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01 вересня 2008 року за № 794/15485, який необхідно щозміни допускати до руху.

5.6. Перевізник стосовно транспортних засобів, які допускаються до руху, забезпечує виконання таких видів перевірок:

- щозмінна перевірка транспортних засобів усіх категорій;
- щоквартальна перевірка пасажирських транспортних засобів категорій М2 і М3;
- щопіврічна перевірка вантажних транспортних засобів категорії N.

5.7. Щозміни перевізник повинен забезпечити перевірку транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі.

Відсутність експлуатаційної документації не звільняє перевізника від виконання перевірки технічного стану транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі.

5.8. Щокварталу пасажирські, а кожних півроку вантажні транспортні засоби перевіряють згідно з чинним законодавством.

5.9. Перевірку технічного стану повинен здійснювати особисто перевізник за умови наявності відповідної кваліфікації, який використовує не більше 15 транспортних засобів і має відповідну власну технічну базу чи уповноважує відповідальну особу — водія або контролера, які можуть виконувати перевірку.

5.10. Перевірку технічного стану на підприємстві з кількістю транспортних засобів 16–50 одиниць повинен здійснювати контрольний майстер і (за потреби) контролери, які уповноважені перевіряти технічний стан транспортних засобів, двигуни яких живляться газовим паливом.

5.11. Перевірку технічного стану на підприємстві з кількістю транспортних засобів понад 50 одиниць повинні здійснювати відділ технічного контролю, начальник відділу технічного контролю, контрольні майстри і (за потреби) контролери.

5.12. Уповноважений орган під час експлуатації транспортних засобів у випадку наявних ознак, що свідчать про технічну несправність транспортних

засобів або забруднення ними навколишнього середовища, здійснює перевірку технічного стану транспортних засобів, двигуни яких живляться газовим паливом, відповідно до Порядку здійснення контролю за технічним станом колісних транспортних засобів під час їх експлуатації, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 13 жовтня 2008 року № 534, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2008 року за № 1107/15798.

6. Вимоги безпеки під час технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів

6.1. У місцях виконання та під час виконання робіт технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

падіння вивішених частин транспортних засобів при технічному обслуговуванні та ремонті підвіски, коліс, мостів тощо;

падіння кузова автомобіля-самоскида при технічному обслуговуванні та ремонті гідропідйомника;

падіння перекидної кабіни вантажного автомобіля;

падіння деталей, вузлів, агрегатів, інструменту;

падіння працівників на поверхні, з висоти (буфера, драбини, естакади, площадок) в оглядову канаву;

напруженість праці через вимушену робочу позу в оглядовій канаві;

наїзди автомобілів: внаслідок самовільного руху, при запуску двигуна, в'їзді (виїзді) у зону ремонту, русі на оглядовій канаві та конвеєрі;

термічні фактори (пожежі при зливанні пально-мастильних матеріалів з автомобілів, митті ними деталей, вузлів, агрегатів, зберіганні та залишенні їх на робочих місцях);

осколки металу, що відлітають при випресовуванні та запресовуванні шкворнів, пальців, підшипників, валів, вісей, при рубанні металу;

наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (акролеїну, вуглецю оксиду, вуглеводнів аліфатичних граничних тощо);

знижена температура повітря у холодний період року;

недостатнє освітлення.

6.2. Транспортні засоби, агрегати та деталі, що направляються на пости технічного обслуговування та ремонту, повинні бути вимиті, очищені від бруду і снігу.

В'їзд (виїзд) у приміщення і постановка транспортних засобів на пости технічного обслуговування та ремонту здійснюються з дозволу та під

керівництвом відповідальної особи — майстра (начальника дільниці).

6.3. Після постановки транспортного засобу на пост технічного обслуговування або ремонту (без примусового переміщення) необхідно обов'язково зупинити двигун, установити важіль перемикач передач (контролера) у нейтральне положення, загальмувати автомобіль стоянковим гальмом, а під колесо з обох боків підкласти упорні колодки. На рульове колесо повинна бути вивішена табличка з написом «Двигун не запускати — працюють люди!»

На транспортних засобах, що мають дублюючі пристрої для запуску двигуна, аналогічна табличка повинна бути вивішена і біля цього пристрою.

6.4. Автомобіль на оглядовій канаві повинен бути установлений так, щоб був вільним не тільки основний, але і запасний вихід.

6.5. Під час обслуговування транспортного засобу на підйомнику (гідравлічному, пневматичному, електромеханічному) на пульті управління підйомником повинна бути вивішена табличка із написом «Підйомник не включати — працюють люди!».

6.6. Плунжер гідравлічного, пневматичного підйомника у робочому (піднятому) положенні повинен надійно фіксуватися упором (штангою), що гарантує неможливість довільного опускання підйомника.

6.7. У приміщеннях технічного обслуговування з потоковим рухом транспортних засобів обов'язковим є влаштування сигналізації (світлової, звукової), яка своєчасно попереджує працівників на лінії обслуговування про момент початку руху транспортного засобу з поста на пост або про виїзд транспортного засобу.

6.8. Переміщення транспортних засобів з поста на пост допускається тільки після подання сигналу (звукового, світлового).

6.9. Перед вивішуванням частини автомобіля (причепи, напівпричепи) підйомними механізмами (домкратами, накатними пересувними підйомниками, таями тощо), крім стаціонарних, необхідно спочатку встановити транспортний засіб на рівній поверхні, зупинити двигун, включити знижену передачу, загальмувати його стоянковим гальмом, підставити під колеса, що не підіймаються, упорні колодки, у автобуса перевірити стан опорної площадки кузова.

6.10. Під час вивішування частини транспортного засобу плунжер домкрата (наканавного пересувного підйомника) або надставка до нього повинні бути встановлені у місцях, які зазначено в технологічній документації, документації з експлуатації транспортних засобів.

Домкрат треба установлювати на рівну неслизьку поверхню. У разі неміцного ґрунту під основу домкрата необхідно підкласти міцну дерев'яну підставку площею не менше 0,1 м² або дошку.

6.11. Під вивішені частини транспортного засобу за допомогою домкратів (пересувних наканавних підйомників, талей тощо) для огляду, виконання технічних робіт та ремонту повинні бути встановлені підставки (козелки).

Підставки (козелки) під вивішені частини транспортного засобу повинні встановлюватися у місцях, які зазначено в технологічній документації, документації з експлуатації транспортного засобу.

6.12. Огляд і ремонт пневморесор автобусів необхідно виконувати на спеціально облаштованих для цього оглядових канавах, обладнаних пересувними наканавними підйомниками, або на стаціонарних підйомниках.

6.13. Виконання працюючими робіт, пов'язаних із зняттям та установкою балонів пневморесор, допускається тільки після проведення цільового інструктажу і оформлення наряду-допуску.

6.14. У виконанні робіт, пов'язаних із зняттям та установленням агрегатів, повинні брати участь два слюсарі з ремонту автомобілів. Допускається замість одного слюсаря працювати водію при відповідній підготовці і обов'язковому інструктажу з охорони праці при виконанні цих робіт.

6.15. Під час підймання перекидної кабіни для технічного обслуговування та ремонту систем автомобіля вона повинна бути надійно зафіксована.

Забороняється підіймати кабіну з несправним запірним механізмом, упором-обмежувачем, страхувальним пристроєм.

6.16. Під час обслуговування та ремонту автомобілів (у тому числі двигунів) на висоті понад 1 м працівники повинні бути забезпечені і користуватися спеціальними помостами, естакадами, площадками або драбинами-стрем'янками.

Застосовувати приставні драбини не допускається.

Під час підймання по драбині працівникові забороняється тримати у руках інструмент, деталі, матеріали та інші предмети. Для цієї мети повинна застосовуватись сумка або спеціальні ящики.

Забороняється проводити одночасно роботу на драбині, помостах, площадках та під ними.

6.17. Під час роботи на поворотному стенді (перекидачі) необхідно попередньо надійно укріпити на ньому автомобіль, злити паливо із паливних баків і рідину із системи охолодження у призначені для цього ємності, щільно закрити маслорозливну горловину двигуна і зняти акумуляторну батарею.

6.18. Забороняється пуск двигуна автомобіля на постах технічного обслуговування та ремонту працівникам, які не мають на це права.

При включенні двигуна для заповнення пневмосистеми автомобіля необхідно передбачати відведення вихлопних газів за межі приміщення.

6.19. Перед проведенням робіт, які пов'язані з прокручуванням колінчастого та карданного валів відповідно до технологічного процесу, необхідно додатково перевірити відключення запалювання (перекриття подачі пального для дизельних двигунів), нейтральне положення важеля перемикачів передач (контролера); звільнити важіль стоянкового гальма. Після виконання необхідних робіт автомобіль слід загальмувати стоянковим гальмом.

Забороняється прокручувати карданний вал за допомогою монтажної лопатки або інших предметів.

6.20. За потреби виконання робіт під автомобілем, що знаходиться поза межами оглядової канави, підйомника, естакади, працівники повинні забезпечуватися і користуватися лежачими.

6.21. Для роботи попереду та позаду автомобіля і для переходу через оглядову канаву необхідно користуватися перехідними містками.

6.22. Усі регулювальні роботи на двигуні, за винятком регулювання карбюратора та кута випередження запалювання, повинні проводитися при непрацюючому двигуні.

6.23. Перед зняттям вузлів та агрегатів, які пов'язані із системами живлення, охолодження, мащення автомобіля (паливні баки, двигуни, коробки передач, задні мости тощо), необхідно спочатку злити із них паливо, масло та охолоджувальну рідину в спеціальну тару, не допускаючи їх проливання.

6.24. Під час проведення ремонту паливних баків, а також паливопроводів, через які може витікати паливо із баків, останні перед ремонтом повинні бути повністю звільнені від нього. Зливання палива повинно здійснюватися у місцях,

що виключають можливість його загоряння.

6.25. Важкодоступні точки мащення необхідно змащувати за допомогою наконечників з гнучким шлангом або наконечників з шарнірами.

6.26. Під час технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів не допускається:

виконувати будь-які роботи на автомобілі (причепі, напівпричепі), який вивішений тільки на одних підйомних механізмах (домкратах, накатних пересувних підйомниках, телях тощо);

підкладати під вивішені частини автомобіля (причепа, напівпричепа) замість підставок (козелків) диски коліс, цеглу та інші випадкові предмети;

установлювати домкрат на випадкові предмети або підкладати їх під плунжер домкрата;

знімати і ставити ресори на транспортні засоби усіх конструкцій і типів без попереднього їх розвантаження від маси кузова шляхом вивішування кузова з установленням підставок (козелків) під нього або раму автомобіля;

проводити обслуговування та ремонт автомобілів при працюючому двигуні, за винятком окремих видів робіт, технологія проведення яких вимагає запуску двигуна;

підіймати (вивішувати) автомобіль за буксирні пристрої (гаки) шляхом захоплення їх тросами, ланцюгами або гаком підйомного механізму;

підіймати (навіть короткочасно) вантажі масою більше ніж це зазначено на таблиці даного підйомного механізму;

оглядати, поправляти, ремонтувати пневморесору, якщо працівник перебуває між кузовом автобуса і колесом;

знімати, установлювати та транспортувати агрегати при зачалуванні їх тросами або канатами без спеціальних захватів;

підіймати вантаж при косому натязі троса або ланцюгів;

залишати інструмент і деталі на автомобілі (рамі, агрегатах, підніжках, капоті тощо), краях оглядової канави;

транспортувати агрегати на візках, не обладнаних пристроями, що запобігають їх падінню.

6.27. Ремонт, заміна підйомного механізму кузова автомобіля-самоскида, самоскидного прицепа або доливання в нього масла повинні проводитися після установлення під піднятий кузов спеціального додаткового упору, що виключає можливість падіння або довільне опускання кузова.

Не допускається:

працювати без упору під піднятим кузовом автомобіля-самоскида, самоскидного прицепа;

використовувати випадкові підставки і підкладки замість спеціального додаткового упору;

використовувати замість табельних стопорних пальців, які застосовуються на автомобілях типу КамАЗ, інші деталі та предмети;

працювати з пошкодженими або неправильно установленими упорами;

запускати двигун та переміщати автомобіль при піднятому кузові;

проводити ремонтні роботи під піднятим кузовом автомобіля-самоскида, самоскидного причепа без попереднього його звільнення від вантажу.

6.28. Автомобілі-цистерни для перевезення легкозаймистих, вибухонебезпечних, отруйних та інших небезпечних вантажів, а також резервуари для їх зберігання перед ремонтом необхідно повністю очистити від залишків цих речовин і надійно заземлити.

6.29. Працівник, який проводить очищення або ремонт усередині цистерни або резервуара з-під небезпечних вантажів, повинен бути забезпечений спецодягом, шланговим протигазом, рятувальним поясом з мотузкою; зовні цистерни або резервуара повинні знаходитися два спеціально проінструктованих помічники.

Шланг протигазу повинен бути виведений через люк (лаз) і закріплений з навітряної сторони.

До пояса працюючого всередині резервуара прикріплюється міцна мотузка, вільний кінець якої повинен бути виведений через люк (лаз) назовні і надійно закріплений.

Один із помічників, який знаходиться зверху, повинен спостерігати за роботою, тримати за мотузку, страхуючи працівника в резервуарі, а другий — контролювати роботу і у разі потреби викликати допомогу.

6.30. Виконання працівниками робіт в ємностях з-під небезпечних вантажів допускається тільки після проведення цільового інструктажу і оформлення наряду-допуску.

6.31. Ремонтувати паливні баки за допомогою зварювання або паяння можна тільки після зняття їх з автомобіля, повного видалення залишків палива та знежирювання.

6.32. Для збирання та зливання відпрацьованих мастил необхідно користуватись спеціальними пристроями або візками, що виключають їх розливання при заміні в агрегатах і підвищують зручність у роботі.

6.33. Зняті з автомобіля вузли та агрегати слід установлювати на спеціальні

стійкі підставки, а довгі деталі — тільки на горизонтальні стелажі.

6.34. Якщо зняття агрегатів і деталей пов'язане з великою фізичною напругою, а також створює незручності в роботі (гальмівні та клапанні пружини, барабани, ресорні пальці тощо), необхідно застосовувати відповідні пристосування (знімачі), що забезпечують безпеку при виконанні цих робіт.

6.35. Випресовування втулок, піввісей, підшипників та інших деталей повинно проводитися за допомогою знімачів і пресів.

Під час запресовування та випресовування деталей на пресі не допускається підтримувати деталі рукою.

6.36. Під час роботи гайковими ключами необхідно підбирати їх відповідно до розмірів гайок, правильно накладати ключ на гайку; не можна підтискувати гайку ривком.

6.37. Під час роботи зубилом або іншим інструментом для рубання металу необхідно користуватися захисними окулярами для запобігання ураженню очей металевими частинками.

Не допускається стояти проти обрубуюваного кінця заготовки.

6.38. При роботі з пневматичним інструментом подавати повітря допускається тільки після установлення інструмента у робоче положення.

Не допускається направляти струмінь повітря на себе або на інших.

6.39. Під час експлуатації електроінструменту необхідно додержуватись усіх вимог безпеки інструкції з експлуатації згідно з ГОСТ 12.2.013.0-91 «ССБТ. Машины ручные электрические. Общие требования безопасности и методы испытаний».

Перед початком роботи електроінструментом необхідно перевірити його справність.

6.40. У зоні технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів не допускається:

виконувати роботи на робочих місцях, які не відповідають вимогам безпеки; мити деталі, агрегати, руки легкозаймистими рідинами (бензином, розчинниками тощо);

зберігати та залишати легкозаймисті та горючі рідини, злите паливо, кислоти, карбід кальцію, порожню тару з-під палива та мастильних матеріалів тощо;

проводити роботи з відкритим вогнем без спеціального дозволу і вжиття заходів протипожежної безпеки;

заправляти автомобілі паливом;
захаращувати проходи між стелажми і виходи із приміщень (деталіями, вузлами, агрегатами, тарою тощо);
при постановці автомобіля на оглядову канаву перекривати ним основний та запасний виходи з неї;
установлювати автомобілі з відкритими горловинами баків і за наявності течі із паливної системи.

7. Вимоги безпеки під час технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі

7.1. Технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, повинні здійснюватися згідно з вимогами настанови заводу-виготовлювача з експлуатації і обслуговування транспортних засобів, що працюють на газовому паливі, та цими Правилами.

7.2. Технічне обслуговування, діагностика та ремонт транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, можуть проводитися спільно (в одному приміщенні) з автомобілями, що працюють на бензині та дизельному паливі, за умови виконання вимог розділу III цих Правил.

При невиконанні цих вимог газ із балонів повинен бути випущений (злитий), а балони продегазовані (продуті повітрям чи інертним газом).

7.3. Перед в'їздом транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, у зону технічного обслуговування та ремонту необхідно обов'язково перевірити на герметичність газову систему живлення. В'їзд у приміщення з негерметичною системою забороняється.

7.4. Транспортні засоби, двигуни яких працюють на газовому паливі, можуть в'їжджати на пости технічного обслуговування та ремонту тільки після переведення роботи двигуна на бензин (дизельне паливо).

7.5. Витратні вентиля не можна залишати у проміжному стані; вони повинні бути або повністю відкриті або повністю закриті.

7.6. Під час проведення робіт на постах технічного обслуговування та ремонту необхідно обов'язково виключити запалювання.

7.7. Усі види робіт, пов'язані з обслуговуванням (крім щоденного), регулюванням та ремонтом газової системи живлення безпосередньо

на транспортному засобі, повинні виконуватись в окремому приміщенні, обладнаному відповідно до вимог розділу III цих Правил.

7.8. Після закінчення обслуговування та ремонту газової апаратури транспортний засіб із окремого приміщення направляють на загальні пости або лінії технічного обслуговування та ремонту.

7.9. При працюючому на газовому паливі двигуні допускається провадити тільки регулювання холостого ходу (для карбюраторних двигунів) або регулювання електронного блока керування подачі газового палива (для двигунів із впорскуванням бензину до впускної труби). Усі інші роботи з регулювання та ремонту газового обладнання необхідно проводити при непрацюючому двигуні.

7.10. Перед проведенням робіт, що пов'язані з усуненням несправностей арматури балонів або її зняттям, газ із балонів транспортного засобу повинен бути попередньо випущений (злитий) на посту випуску (зливу) газу, а балони продуті стиснутим повітрям або інертним газом.

7.11. Під час випуску (зливу) газу не допускається:
перебувати на посту стороннім людям;
випускати (зливати) газ при працюючому двигуні та включеному запалюванні;
палити та користуватися відкритим вогнем;
проводити роботи, що не мають відношення до випуску (зливу) газу.

7.12. Ремонт та регулювання приладів електрообладнання допускається проводити тільки після провітрювання не менше 3 хв. підкапотного простору, відсіку для балонів (у автобусів), багажного відділення (у легкових автомобілів).

7.13. Під час проведення технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі:
роботи зі зняття, ремонту та установа газовой апаратури виконуються тільки за допомогою спеціальних пристосувань та інструменту;
агрегати газовой апаратури допускається знімати тільки в охолодженому стані (за температури поверхні деталей не вище +60 °С);
газове обладнання необхідно оберегти від забруднення та механічних пошкоджень.

7.14. При будь-якій несправності газового редуктора, електромагнітного

запірного клапана необхідно закрити витратні та магістральні вентиля, а несправні вузли зняти з транспортного засобу та направити на перевірку на спеціалізовану дільницю (у спеціальну майстерню).

7.15. Промивання редукторів необхідно проводити тільки після їх зняття з транспортного засобу і на спеціально призначених для цієї мети дільницях (місцях).

7.16. У разі порушення герметичності газобалонного обладнання на транспортному засобі, що знаходиться в приміщенні зони технічного обслуговування та ремонту, його слід відбуксирувати на пост зливу (випуску) газу, а приміщення провітрити.

7.17. Під час технічного обслуговування та під час ремонту цих транспортних засобів не допускається:

- підтягувати різьбові з'єднання і знімати з транспортного засобу деталі газової чи газодизельної апаратури та газопроводи, які знаходяться під тиском;

- ремонтувати та знімати газову апаратуру, що знаходиться під тиском, а також при працюючому двигуні;

- застосовувати допоміжні важелі при відкриванні та закриванні магістрального та витратних балонних вентилів;

- використовувати дріт або інші предмети для кріплення на штуцерах шлангів. Кріплення повинно проводитися тільки за допомогою хомутиків;

- скручувати, сплющувати та перегинати шланги і трубки, користуватися замасленими шлангами;

- з'єднувати газопроводи способом, не визначеним підприємством-виробником;

- проводити перевірку герметичності з'єднань газопроводів та апаратури відкритим полум'ям;

- проводити випуск та злив газу із балонів і газопроводів у приміщеннях ремонтної зони;

- проводити ремонт арматури на балоні, у якому знаходиться газ;

- палити; користуватися відкритим вогнем та виконувати роботи, що спричиняють іскроутворення.

7.18. Під час технічного обслуговування та під час ремонту транспортних засобів, двигуни яких працюють на зрідженому нафтовому газі, необхідно остерігатися попадання газу на відкриті частини тіла.

8. Вимоги безпеки під час виконання шиномонтажних робіт

8.1. Під час виконання шиномонтажних робіт можуть мати місце такі небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

виліт замкового кільця при накачуванні чи підкачуванні шини;

розрив покриття при накачуванні шини;

падіння вивішеної частини автомобіля;

самовільний рух автомобіля;

падіння працівників при відкручуванні чи закручуванні гайок кріплення коліс;

падіння колеса чи шини;

ураження електричним струмом;

знижена температура повітря в холодний період року.

8.2. Проведення шиномонтажних робіт повинно здійснюватися на спеціально відведеній ділянці (посту), яка оснащена устаткуванням, пристроями та інструментом згідно з нормативно-технологічною документацією.

8.3. Перед зняттям колеса необхідно перевірити положення замкового кільця, ослабити затягнення гайок, автомобіль вивісити на спеціальному підйомнику або за допомогою іншого підйомного механізму. В останньому випадку під колеса, які не піднімаються, необхідно поставити спеціальні упори (колодки), а під вивішену частину автомобіля — спеціальні підставки (козелки).

8.4. Перед відкручуванням гайок кріплення здвоєних бездискових коліс для їх зняття необхідно впевнитися, що на внутрішньому колесі покриття не зійшла з ободу. У разі виявлення будь-яких відхилень в умовах організації необхідно знімати обидва колеса разом, а на лінії перед відкручуванням гайок необхідно повністю випустити повітря із обох камер.

8.5. Операції зі зняття, переміщення та встановлення коліс вантажного автомобіля, автобуса, причепа, напівпричепа масою понад 20 кг повинні бути механізовані (використовувати спеціальні візки, гайковерти тощо).

8.6. Перед демонтажем шини (з диска колеса) повітря із камери повинно бути повністю випущене. Демонтаж шини повинен виконуватися на спеціальному стенді або за допомогою зйомного пристрою. Монтаж та демонтаж шин на лінії необхідно проводити монтажним інструментом.

8.7. Перед монтажем шини необхідно перевірити справність і чистоту ободу, диска колеса, бортового і замкового кілець, а також шини.

8.8. Замкове кільце при монтажі шини на диск колеса повинно надійно

входити у виїмку ободу всією внутрішньою поверхнею.

8.9. Ободи і їх елементи не допускаються до монтажу при виявленні на них деформацій, тріщин, гострих кромок і задирок, іржі у місцях контакту з шиною, розроблення кріпильних отворів більше за допустимі розміри.

8.10. Накачування та підкачування знятих з транспортних засобів шин в умовах підприємства повинні виконуватись монтувальником шин тільки в запобіжних клітках (пристроях) або з використанням інших запобіжних пристроїв, що перешкоджають вильоту кілець та травмуванню працівників при розриві шини.

8.11. Під час накачування шин у дорожніх умовах необхідно використовувати переносні запобіжні пристрої, запобіжну вилку відповідної довжини та міцності або покласти колесо замковим кільцем униз.

8.12. Довжина шланга для накачування шин не повинна бути більша відстані від місця його приєднання на магістралі стиснутого повітря або повітродоздавальної колонки до середини запобіжної клітки (пристрою).

Запобіжні клітки (пристрої) повинні розташовуватися в безпосередній близькості від магістралі стиснутого повітря (повітродоздавальної колонки).

8.13. Кран на магістралі стиснутого повітря повинен закриватися (відкриватися) спеціальним «ключем-маркою».

8.14. Накачування шин слід вести у два етапи: спочатку до тиску 0,05 МПа (0,5 кг/см²) з перевіркою положення замкового кільця, а потім, переконавшись, що кромка кільця знаходиться під бортом шини,— до максимального тиску, встановленого інструкцією.

У разі виявлення неправильного положення замкового кільця необхідно випустити повітря із шини, що накачується, поправити положення кільця, а потім повторити раніше вказані операції. При повторному неправильному положенні замкового кільця його необхідно замінити.

8.15. Підкачування шин без демонтажу слід проводити, якщо тиск повітря в них знизився не більше як на 40 % від норми і є упевненість, що правильність монтажу не порушена.

8.16. Перед накачуванням шин на розбірних ободах з болтовим з'єднанням необхідно переконатися, що всі гайки затягнені однаково відповідно до документації з технічного обслуговування автомобілів. Не допускаються

до експлуатації ободи, у яких немає хоч би однієї гайки.

8.17. На ділянці накачування шин повинен бути установлений дозатор тиску повітря або манометр, що дозволяють регулювати величину тиску для різних шин, а також вивіщується таблиця робочих тисків у шинах транспортних засобів, які експлуатуються на підприємстві.

8.18. Редуктор на стенді для демонтажу та монтажу шин повинен бути закритий кожухом.

8.19. Для огляду внутрішньої поверхні шини необхідно застосовувати спредер.

Для виїмки з шини сторонніх предметів необхідно користуватися кліщами, а не викруткою, шилом або ножом.

8.20. Під час огляду шин необхідно працювати в рукавицях.

8.21. Під час роботи з пневматичним стаціонарним підйомником для переміщення шин великого розміру необхідна обов'язкова фіксація піднятої шини стопорним пристроєм.

8.22. Не допускається:

- при демонтажі шини вибивати диск кувалдою (молотком);
- зняття одного зі здвоєних коліс з автомобіля без застосування домкрата, шляхом наїзду другого здвоєного колеса на предмет, що виступає;
- при накачуванні шини повітрям поправляти її положення на диску постукуванням;
- монтувати шини на диски коліс, що не відповідають розміру шин, і якщо вони мають задирки та пошкодження, які перешкоджають монтажу;
- під час накачування шини або, коли шина знаходиться під тиском, поправляти положення бортового та замкового кілець, бити по замковому кільцю молотком, кувалдою або іншими предметами;
- накачувати шину більше норми, установлені заводом-виготовлювачем;
- перекичувати вручну колеса, диски та шини масою понад 20 кг;
- застосовувати при монтажі шини замкові та бортові кільця, що не відповідають даній моделі.

9. Вимоги безпеки під час виконання вулканізаційних робіт

9.1. Під час виконання вулканізаційних робіт можуть мати місце такі

небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

термічні фактори (пожежі, вибухи вулканізаційних апаратів, опіки рук);
ураження електричним струмом;
наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (пилу гуми, парів бензину).

9.2. Роботи з вулканізації шин і камер повинні виконуватися в окремому приміщенні.

9.3. Шини перед ремонтом повинні бути очищені від пилу, бруду, льоду тощо.

9.4. Верстати для шорсткості (зачистки) пошкоджених місць обладнуються місцевою відсмоктувальною вентиляцією, надійно заземляються та повинні мати огороження приводу абразивного круга.

9.5. Роботу з шорсткості шин необхідно проводити тільки в захисних окулярах і при увімкненій місцевій вентиляції.

9.6. Виймати камеру із струбцини після вулканізації можна тільки після того, як відновлена ділянка охолоне.

9.7. Під час вирізання латок лезо ножа необхідно переміщувати від себе (від руки, в якій затиснутий матеріал), а не на себе. Працювати можна тільки ножем, який має справну рукоятку і гостро заточене лезо.

9.8. Ємності з бензином та клеєм необхідно зберігати тільки зачиненими, відкриваючи їх у разі потреби. На робочому місці допускається зберігати бензин і клей у кількості, що не перевищує змінну потребу.

9.9. Не допускається:
працювати на несправному вулканізаційному апараті;
залишати робоче місце працівнику, який обслуговує вулканізаційний апарат, під час його роботи та допускати до роботи на ньому сторонніх осіб.

10. Вимоги безпеки під час виконання зварювальних робіт

10.1. Під час виконання зварювальних робіт можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

термічні фактори (пожежі, вибухи паливних баків, ацетиленових генераторів,

барабанів з карбідом кальцію);
ураження електричним струмом;
падіння працівників;
падіння деталей, вузлів і агрегатів;
наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (аерозолів марганцю та його сполук, аерозолів інших металів тощо);
знижена температура повітря в холодний період року.

10.2. Організація роботи на зварювальній ділянці, площадках, розташування та експлуатація устаткування, проведення зварювальних робіт повинні відповідати вимогам цих Правил та інших чинних нормативно-правових актів.

10.3. Зварювальні роботи проводяться у спеціально відведеному для цієї мети приміщенні, яке оснащено устаткуванням та інструментом згідно з нормативно-технологічною документацією.

10.4. Зварювальні роботи на стаціонарних постах повинні виконуватися при працюючій вентиляції.

На постах зварювання при ремонті транспортних засобів слід застосовувати пересувні або переносні повітровідсмоктувачі.

10.5. Зварювання виробів середніх та малих розмірів повинно проводитися у спеціально обладнаних кабінах. Кабіни повинні бути з відкритим верхом та виконані із негорючих матеріалів. Між стінкою і підлогою кабіни необхідно залишати зазор, висота якого повинна бути не менше 50 мм. Площа кабіни повинна бути достатньою для розміщення зварювального устаткування, столу, улаштування місцевої витяжної вентиляції, зварювального виробу, інструменту. Вільна площа у кабіні на один зварювальний пост повинна бути не менше 3 м².

10.6. Тимчасові місця зварювання необхідно огороджувати вогнестійкими ширмами, щитами та забезпечувати засобами пожежогасіння.

10.7. Виконання працівниками зварювальних робіт на тимчасових робочих місцях, ділянках, площадках, де це не передбачено технологічним процесом, а також всередині ємностей, колодязів, на замкнених та важкодоступних просторах допускається тільки після проведення цільового інструктажу і оформлення наряду-допуску, при цьому повинні дотримуватися вимоги безпеки, передбачені технологією виконання таких робіт.

10.8. При виконанні електрозварювальних робіт на відкритому повітрі над зварювальними постами слід споруджувати навіси із вогнестійких матеріалів.

За відсутності навісів електрозварювальні роботи під час дощу або снігопаду припиняються.

10.9. Особи, які зайняті на виконанні зварювальних робіт, повинні використовувати при роботі засоби індивідуального захисту згідно з установленими нормами.

10.10. Для розкриття барабанів з карбідом кальцію необхідно застосовувати інструмент, що виключає утворення іскри при ударі.

10.11. Після закінчення роботи або під час короткочасних перерв у роботі газові пальники допускається класти тільки на спеціальні підставки.

10.12. Перегрітий пальник охолоджують у холодній воді, попередньо щільно закривши ацетиленовий та кисневий крани.

10.13. Перед початком роботи з ацетиленовим газогенератором, а також протягом зміни необхідно обов'язково перевіряти справність водяного затвору та рівень води в ньому, а при необхідності воду потрібно доливати.

10.14. Під час виконання робіт з ацетиленовим генератором не допускається:
завантажувати у завантажувальну корзину генератора карбід кальцію меншої грануляції ніж зазначено у паспорті генератора;

засипати у завантажувальні корзини генератора карбід кальцію завищеної грануляції або проштовхувати його у воронку апарата за допомогою залізних прутків і дроту, працювати при карбідному пилу;

працювати з несправним водяним затвором;

палити, підходити з відкритим вогнем або користуватися ним на відстані менше 10 м від генератора;

з'єднувати ацетиленові шланги мідною трубкою, використовувати мідь як припій для пайки ацетиленової апаратури і в інших місцях, де можливе зіткнення з ацетиленом;

працювати двом зварникам від одного водяного затвору;

переносити генератор за наявності у газозбірнику ацетилену;

зберігати карбід кальцію у приміщенні, де встановлено ацетиленовий газогенератор, у кількості, що перевищує змінну потребу, а також у підвальних та низькозатоплюваних місцях.

10.15. Переносні ацетиленові генератори для роботи слід установлювати на відкритих площадках. Допускається їх тимчасова робота у добре провітрюваних приміщеннях.

10.16. Відігрівати замерзлі генератори і трубопроводи допускається тільки гарячою водою.

10.17. Після закінчення роботи карбід кальцію, що знаходиться в переносному ацетиленовому генераторі, повинен бути випрацьований, вапняний мул вивантажений у спеціально пристосовану тару і злитий в мулову яму.

10.18. Шланги повинні використовуватися згідно з їх призначенням. Не допускається використовувати кисневі шланги для подачі ацетилену і навпаки. При приєднанні шлангів до пальника вони повинні попередньо продуватися робочими газами. Довжина шлангів повинна бути не більше 20 м. Застосування шлангів більшої довжини допускається у виняткових випадках з дозволу керівника робіт.

10.19. Шланги необхідно оберегти від зовнішніх пошкоджень, дії високих температур, іскор, полум'я. Не допускається скручування, сплющення або перелом шлангів.

10.20. Закріплення шлангів на з'єднувальних ніпелях повинно бути надійним. Для цього слід використовувати спеціальні хомутики.

Допускається не більше двох з'єднань на кожному шланзі за допомогою ніпелів.

10.21. На стаціонарному зварювальному посту балони з ацетиленом, пропан-бутаном або киснем повинні зберігатися роздільно або у металевій шафі з перегородкою і підлогою, що виключає утворення іскри при ударі. Шафа повинна бути розташована ззовні зварювального приміщення або всередині зварювального посту, при цьому шафа повинна мати перфоровані стіни.

Зберігання балонів з газами повинно здійснюватися із нагвинченими на їх горловини ковпаками.

10.22. Під час виконання газозварювальних (газорізальних) робіт не допускається:

використовувати редуктори і балони з киснем, на штуцерах яких виявлено сліди масла, а також замаслені шланги;

застосовувати для кисню редуктори, шланги, що використовувались раніше для роботи з іншими газами;

користуватися несправними, неопломбованими або з простроченим терміном перевірки манометрами на редукторах;

знаходитися навпроти штуцера при продуванні вентиля балона;

проводити газове зварювання та різання, а також виконувати будь-які роботи з відкритим полум'ям на відстані менше:

10 м — від групових газобалонних установок, ацетиленового генератора;

5 м — від окремих балонів з киснем, ацетиленом або зрідженим газом;

3 м — від газопроводів;

виконувати будь-які роботи з відкритим вогнем на відстані менше 3 м від ацетиленових трубопроводів і менше 1,5 м від киснепроводів;

запалювати газ у пальнику за допомогою дотику до гарячої деталі;

залишати робоче місце при включених різачах та пальниках;

знімати ковпак з балонів, які наповнені ацетиленом або іншими горючими газами, за допомогою інструменту, який може спричинити іскру. Якщо ковпак не відкручується, балон необхідно повернути заводу-наповнювачу;

переносити балони на руках;

транспортування на виробничих ділянках балонів без використання спеціальних візків з надійним їх кріпленням;

дотикання балонів, а також шлангів із струмоведучими проводами;

проводити відбір кисню до залишкового тиску газу менше 0,05 МПа (0,5 кгс/см²);

розташовувати наповнені газом балони на відстані менше 1 м від опалювальних улаштувань та паропроводів;

проводити ремонт пальників, різаків та іншої зварювальної апаратури неспеціалістами;

застосовувати для ущільнення редуктора будь-які прокладки, крім тих, що дозволені розробником;

ремонтувати газову апаратуру і підтягувати болти з'єднань, що знаходяться під тиском;

притримувати частину металу, що відрізається, руками.

10.23. При тривалих перервах у роботі вентиля повинні бути закриті як на газових пальниках і різачах, так і на кисневих та ацетиленових балонах, а нажимні гвинти редукторів — відкручені до вивільнення пружини.

10.24. При зворотному ударі полум'я слід негайно закрити вентиля на газовому пальнику (різаку), на балонах і водяному затворі. Перед тим, як знову запалити пальник, необхідно перевірити стан затворів і шлангів.

10.25. При застосуванні замість ацетилену інших горючих газів необхідно дотримуватися правил безпечного використання цих горючих газів.

10.26. Забороняється розміщувати наповнені газом балони на відстані менше 1 м від опалювальних пристроїв і паропроводів. Відстань від балонів до печей

та інших джерел тепла з відкритим вогнем повинна бути не менше 5 м.

10.27. При поводженні з порожніми балонами з-під кисню і горючих газів мають виконуватись такі само заходи безпеки, як і з наповненими балонами.

10.28. Під час виявлення витікання газу роботу необхідно негайно припинити, ліквідувати витікання, провітрити приміщення.

10.29. Усі газорозподільні трубопроводи повинні бути заземлені.

10.30. Наземні газопроводи та балони повинні фарбуватись:
ацетиленові — у білий колір;
кисневі — у голубий.

10.31. Приєднання та від'єднання від мережі електрозварювальних установок, а також нагляд за їх справним станом під час експлуатації повинні виконуватись тільки електротехнічним персоналом, який має кваліфікаційну групу з електробезпеки не нижче III.

Електрозварникам, які пройшли спеціальне навчання, може бути присвоєна в установленому порядку кваліфікаційна група з електробезпеки III і вище з наданням права приєднання і від'єднання електрозварювальної установки.

10.32. Перед приєднанням електрозварювальної установки необхідно провести зовнішній огляд усієї установки і переконатися в її справності. Особливу увагу при цьому потрібно звернути на стан контактів та заземлюючих провідників, справність ізоляції робочих проводів, наявність і справність захисних засобів. При виявленні будь-яких несправностей зварювальну установку включати забороняється.

10.33. Перед приєднанням електрозварювальної установки до електромережі необхідно, у першу чергу, заземлити її, а при від'єднанні, навпаки, спочатку від'єднати установку від електромережі, а потім зняти заземлення.

10.34. Довжина проводів від електромережі до зварювальної установки не повинна перевищувати 10 м.

Ізоляція проводів повинна бути захищена від механічних пошкоджень.

10.35. Пересувати електрозварювальну установку допускається тільки після від'єднання її від електромережі.

10.36. Лещата електрозварника, які установлені на заземленому металевому

столі, повинні мати індивідуальне заземлення.

10.37. Конструкція і технічний стан електродотримача повинні забезпечувати надійне кріплення та безпечну зміну електрода. Рукоятка електродотримача повинна бути виготовлена з діелектричного вогнестійкого матеріалу.

Не допускається застосування саморобних електродотримачів — вони повинні бути заводського виготовлення і мати сертифікат відповідності.

10.38. З'єднання зварювальних проводів слід виконувати гарячою пайкою, зваркою або за допомогою гільз з гвинтовими затискачами. Місце з'єднання повинно мати надійну ізоляцію, гільзи із затискачами — обов'язково замкнуті у колодку із небиткого ізолюючого матеріалу, а головки затискних гвинтів утоплені в тіло колодки.

10.39. Приєднання проводів до електродотримача та зварювального виробу повинне здійснюватися механічними затискачами або методом зварювання. При зварювальному струмі більше 600 А струмопідвідний провід повинен приєднуватися до електродотримача, обминувши його рукоятку.

10.40. У кабінах для зварювання та на робочих місцях зварників повинні знаходитися пристосування (штативи тощо) для укладання на них електродотримачів при короткочасній перерві в роботі.

10.41. Метал у місцях зварювання повинен бути сухим, очищеним від бруду, масла, окалини, іржі та фарби.

10.42. Під час виконання електрозварювальних робіт не допускається:

- проводити ремонт електрозварювальних установок, що знаходяться під напругою;
- підсобним працівникам при електрозварюванні працювати без захисних окулярів;
- після закінчення роботи або при тимчасовому залишенні електрозварником робочого місця лишати ввімкнену електрозварювальну установку;
- використовувати як зворотний провід труби, рейки і подібні випадкові металеві предмети;
- установлювати зварювальний трансформатор зверху дроселя;
- використовувати проводи з пошкодженою ізоляцією;
- застосовувати саморобні електродотримачі;
- з'єднувати електропроводи закруткою.

10.43. Під час виконання зварювальних робіт безпосередньо на автомобілі

повинні бути вжиті заходи, що забезпечують пожежну безпеку, для чого необхідно горловину паливного бака і сам бак закрити листом металу або азбесту від попадання на нього іскор, очистити зони зварювання від залишків масла, легкозаймистих і горючих рідин, а поверхню прилеглих ділянок — від горючих матеріалів.

Перед проведенням зварювальних робіт над паливним баком або ближче ніж 1 м від нього бак необхідно зняти.

Перед проведенням зварювальних робіт на газобалонному автомобілі газ із балонів повинен бути випущений або злитий на посту зливу (випуску) газу.

При електрозварювальних роботах необхідно додатково заземлити раму та кузов автомобіля.

10.44. Перед зварюванням паливних баків та інших ємностей з-під легкозаймистих і горючих рідин необхідно: злити залишки палива через зливний отвір, промити їх гарячою водою, пропарити парою, знову промити гарячою водою з каустичною содою, просушити гарячим повітрям до повного видалення слідів легкозаймистих та горючих рідин. Зварювання слід виконувати при відкритих горловинах (люках) та зливних пробках.

Допускається виконувати зварювання, попередньо заповнивши ємність гарячою водою або безперервно подаючи інертний газ (азот, відпрацьовані гази від карбюраторного двигуна).

Для заповнення ємності відпрацьовані гази необхідно подавати шлангом, який обладнаний іскрогасником. Шланг приєднують до вихлопної труби автомобіля, що працює на малих обертах колінчастого вала.

Зварювання необхідно виконувати при безперервному поданні відпрацьованих газів протягом всього часу зварки. Для видалення газів із зварюваної ємності або паливного бака можуть бути використані спускні отвори.

10.45. Виконання працівниками робіт з ремонту паливних баків автомобілів із застосуванням зварювання допускається тільки після проведення цільового інструктажу і оформлення наряду-допуску.

10.46. Зняття агрегатів та вузлів з автомобілів із застосуванням різання повинне проводитись тільки після вжиття заходів щодо попередження їх падіння.

10.47. Не допускається:

виконувати зварювальні роботи на трубопроводах, посудинах і апаратах, що знаходяться під тиском, ємностях, які містять займисті або вибухонебезпечні речовини;

виконувати зварювальні роботи або різання металу в приміщеннях, де знаходяться легкозаймисті, горючі рідини та матеріали.

11. Вимоги безпеки під час виконання мідницьких робіт

11.1. Під час виконання мідницьких робіт можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

термічні фактори (вибухи паливних баків, ємностей з-під легкозаймистих і горючих рідин, паяльних ламп; опіки кислотою, припоєм, полум'ям);

падіння радіаторів і паливних баків;

наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (аерозоллю свинцю, парів кислот, вуглецю оксиду).

11.2. Організація виконання мідницьких робіт повинна здійснюватися відповідно до вимог цих Правил та інших чинних нормативно-правових актів.

11.3. Мідницькі роботи повинні виконуватися у спеціально відведеному приміщенні, яке оснащується устаткуванням, пристроями та інструментом згідно з нормативно-технологічною документацією.

11.4. Мідницькі роботи проводяться при працюючих місцевій та загальній вентиляціях.

11.5. Робочі місця при проведенні паяльних робіт повинні бути очищені від горючих матеріалів.

11.6. Під час паяння паливних баків і ємностей з-під легкозаймистих та горючих рідин необхідно дотримуватись вимог, визначених пунктом 10.44 глави 10 цього розділу.

11.7. Паяти радіатори, паливні баки та інші великі деталі необхідно на спеціальних підставках (стендах), які обладнані піддонами для стікання припою.

11.8. Тиск стиснутого повітря при випробуванні радіатора не повинен перевищувати величини, яка вказана в технологічній документації для конкретної марки автомобіля.

11.9. Травлення кислоти повинно проводитися у кислототривкій ємності, яка не б'ється, і тільки у витяжній шафі.

Не допускається при травленні опускати у кислоту відразу велику кількість цинку.

11.10. Зберігати флюс та матеріали для його виготовлення необхідно у витяжній шафі у кількості, що не перевищує потреби на добу.

Для попередження забруднення робочого місця припій, який використовується під час роботи, повинен зберігатися у металевому ящику.

11.11. Кожна паяльна лампа повинна мати паспорт, де вказані результати заводського гідравлічного випробування і допустимого робочого тиску, і періодично, не рідше одного разу на місяць, перевірятися на міцність і герметичність з подальшим занесенням результатів у спеціальний журнал, не рідше одного разу на рік проходити гідравлічне випробування. Несправні лампи необхідно здавати в ремонт.

11.12. Паяльні лампи повинні забезпечуватися пружинними запобіжними клапанами, відрегульованими на певний тиск, а лампи ємністю 3 літри і більше — манометрами.

11.13. Заправку і розпалювання паяльних ламп необхідно виконувати на спеціально виділених місцях, очищених від горючих матеріалів, а конструкції із горючих матеріалів, які знаходяться на відстані менше 5 м, повинні бути захищені екранами із негорючих матеріалів.

11.14. Під час виконання робіт з паяльною лампою необхідно дотримуватись таких вимог:

- перед розпалюванням перевірити її справність;
- резервуар лампи не повинен мати тріщин і запайок легкоплавкими припоями;
- пробка наливного отвору повинна бути закручена до відказу;
- розбирати паяльну лампу можна лише після стравлювання стиснутого повітря;
- гасити полум'я паяльної лампи слід тільки запірним вентилям.

11.15. Під час виконання робіт з паяльною лампою не допускається:

- розпалювати несправну паяльну лампу;
- залити лампу пальним більше ніж на 3/4 ємності її резервуару;
- заправляти паяльну лампу пальним, виливати пальне або розбирати паяльну лампу ближче ніж за 3 м від відкритого полум'я;
- залити пальне в неохолоджену лампу;
- випускати стиснуте повітря через наливний отвір лампи, що горить, або при неохолодженні пальнику;
- підвищувати тиск у резервуарі лампи при накачуванні повітря більш

допустимого робочого тиску згідно з паспортом;

відкручувати запірний вентиль і пробку заливної горловини паяльної лампи, поки лампа горить або ще не охолола;

працювати з паяльною лампою поблизу легкозаймистих і горючих матеріалів;

працювати з лампою, яка не пройшла періодичну перевірку.

11.16. Під час виявлення несправності паяльної лампи (підтікання резервуара, просочування палива, деформації резервуара тощо) необхідно негайно припинити роботу з нею.

11.17. Свинець і кольорові метали необхідно плавити тільки у витяжній шафі. Посудину з розплавленим металом забороняється ставити на сиру підлогу.

11.18. У приміщенні, де виконуються мідницькі роботи, повинні завжди знаходитися кислотно-нейтралізуючі розчини.

12. Вимоги безпеки під час виконання фарбувальних робіт та антикорозійної обробки

12.1. Під час виконання фарбувальних робіт та робіт з антикорозійної обробки можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

термічні фактори (пожежі, вибухи);

падіння працівників з висоти (помостів, драбин-стрем'янок тощо);

падіння деталей, вузлів, агрегатів;

наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (ксилолу, толуолу, ацетону, уайт-спіриту тощо).

12.2. Організація і виконання роботи в фарбувальних цехах і на дільницях повинна відповідати вимогам цих Правил та інших чинних нормативно-правових актів.

12.3. Роботи з фарбування та антикорозійної обробки проводяться в окремих приміщеннях, які оснащені устаткуванням, пристроями та інструментом згідно з нормативно-технологічною документацією.

12.4. Роботи з приготування фарб, фарбування та антикорозійної обробки виконуються при працюючій вентиляції.

12.5. Лакофарбувальні матеріали повинні надходити на робочі місця у готовому вигляді. Змішування та розбавлення усіх видів фарб повинно

проводитися в окремому приміщенні (відділенні) для приготування фарби.

12.6. Переливання лакофарбувальних матеріалів із однієї тари в іншу повинно проводитися на металевих піддонах з бортами не нижче 50 мм.

12.7. Запас матеріалів для фарбування та антикорозійної обробки на ділянці необхідно зберігати у закритій тарі і він не повинен перевищувати змінної потреби.

12.8. Уся тара з лакофарбувальними матеріалами повинна мати бирку (ярлик) з точним найменуванням матеріалу.

12.9. Під час виконання робіт з пульверизатором повітряні шланги повинні бути надійно з'єднані хомутами. Роз'єднувати шланги допускається тільки після припинення подання повітря.

12.10. Під час нанесення покриття пульверизатором з початку роботи слід попередньо перевірити справність шлангів, бачка для фарби, манометра, фарборозпилювача, запобіжного клапана.

12.11. Щоб уникнути зайвого туманоутворення і з метою зменшення забруднення робочої зони аерозолем, парами фарб і лаків, при фарбуванні пульверизатором фарборозпилювач слід тримати перпендикулярно фарбованій поверхні на відстані не більш 350 мм від неї.

12.12. Забороняється застосовувати для пульверизаторного фарбування емалі, фарби, матеріали для ґрунтування, що містять у собі з'єднання зі свинцю. Як виняток допускається застосовувати ці матеріали лише з дозволу органів державного санітарно-епідеміологічного нагляду, коли неможлива заміна з'єднань зі свинцю менш шкідливими з технічних причин; при цьому повинні вживатися відповідні застережні заходи.

12.13. Лакофарбувальні матеріали, до складу яких входять дихлоретан та метанол, допускається застосовувати тільки при фарбуванні щіткою.

12.14. Під час фарбування кузовів фургонів і автобусів, кабін, великих емностей та на висоті більше 1 м необхідно користуватися міцно установленими помостами з поручнями, переносними або пересувними драбинами-стрем'янками.

12.15. Фарбування всередині кузова автобуса, фургона тощо необхідно

проводити при відкритих дверях, вікнах, люках.

12.16. Перед антикорозійним обробленням, фарбуванням і особливо сушінням газобалонного автомобіля необхідно повністю випустити (злити) газ із балонів на посту випуску (зливу), а балони продути стиснутим повітрям або інертним газом до повного видалення залишків газу.

12.17. Розміри фарбувальних камер повинні забезпечувати зручний підхід працівників до автомобіля, що фарбується. Прохід між стіною камери і автомобілем, що фарбується, повинен мати ширину не менше 1,2 м.

12.18. Фарбування в електростатичному полі повинно здійснюватися у фарбувальній камері, яка обладнана припливно-відсмоктувальною вентиляцією. Увесь технологічний процес фарбування повинен виконуватися автоматично, вручну допускається тільки навішувати та знімати вироби поза межами камери.

12.19. Електрофарбувальні камери повинні огороджуватися, двері — заблоковані з високовольтним обладнанням (тобто при відчиненні дверей камери напруга автоматично знімається).

12.20. Переміщення автомобілів до фарбувальних камер повинно здійснюватися за допомогою транспортерів, візків тощо, які б виключали пересування автомобілів своїм ходом.

12.21. Фарбувальні камери необхідно очищати від осілої фарби у міру її накопичення, але не рідше одного разу на тиждень, після закінчення зміни і при працюючій вентиляції.

Сепаратори необхідно очищати у міру їх забруднення, але не рідше ніж через 160 годин роботи фарбувальної камери.

12.22. Для полегшення очищення камер від осілої фарби їх стінки треба покривати тонким шаром консистентної змазки. При очищенні поверхні від відкладень не можна допускати ударів об металеві конструкції.

12.23. Рукоятки інструментів для ґрунтування та фарбування (шпателів, щіток, ножів) повинні кожен день після закінчення роботи очищатися.

12.24. На фарбувальних дільницях і в фарбоприготувальних відділеннях, місцях зберігання фарбувальних матеріалів і тари із-під них не допускається: проводити роботи з лакофарбувальними матеріалами і розчинниками без

застосування засобів індивідуального захисту (спецодягу, респіраторів, захисних окулярів тощо);

користуватися відкритим вогнем (сірниками, паяльними лампами, проводити зварювальні роботи тощо), палити на ділянках фарбування і антикорозійної обробки, у місцях збереження фарб та розчинників, а також у місцях збереження порожньої тари з-під фарб та розчинників;

використовувати лакофарбувальні матеріали (фарби, розчинники тощо) невідомого складу;

проводити роботи при вимкненій або несправній вентиляції;

користуватися інструментом, який дає іскру при ударах, та електроінструментом;

тримати легкозаймисті рідини у відкритій тарі;

зберігати порожню тару з-під фарб і розчинників у робочих приміщеннях; для зберігання порожньої тари необхідно виділити спеціальне приміщення (склад) або площадку поза приміщенням на відстані від нього не менше 25 м;

виконувати фарбувальні роботи в одній камері різнотиповими лакофарбувальними матеріалами одночасно або без перерви на очищення камери;

підвищувати тиски вище робочого у фарбонакачувальному бачку;

застосовувати для пульверизаційного фарбування емалі, фарби, ґрунтовки та інші матеріали, які мають у своєму складі свинцеві з'єднання;

залишати використані обтиральні матеріали на ніч;

зберігати харчові продукти.

12.25. Розлиті на підлогу фарби і розчинники необхідно негайно прибрати із застосуванням піску або тирси і видаляти із фарбувальної ділянки.

12.26. Обтиральні матеріали (ганчір'я) після застосування повинні складатися в металеві ящики з кришками.

12.27. Після закінчення роботи з лакофарбовими та антикорозійними матеріалами та перед прийманням їжі необхідно старанно вмити руки з милом. Після роботи необхідно також прийняти душ.

12.28. При виконанні робіт з антикорозійної обробки автомобілів необхідно користуватися вимогами безпеки для фарбувальних робіт.

13. Вимоги безпеки під час виконання акумуляторних робіт

13.1. Під час виконання робіт з ремонту і зарядження акумуляторних батарей

можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

термічні фактори (вибухи при зарядженні батарей; опіки кислотою, електролітом, розплавленим свинцем);

наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (парів кислот, аерозолі свинцю).

13.2. Ремонт акумуляторних батарей повинен проводитися в окремих приміщеннях, які оснащуються устаткуванням, приладами, пристроями та інструментом згідно з нормативно-технологічною документацією.

13.3. Роботи з ремонту акумуляторних батарей повинні виконуватися при працюючій вентиляції.

Припливно-витяжна вентиляція зарядної повинна включатися перед початком зарядження батарей і відключатися після повного видалення газів, але не раніш як через 1,5 години після закінчення зарядження.

Вентиляція зарядного відділення блокується із зарядним пристроєм; зарядний струм не подається до акумуляторних батарей при непрацюючій вентиляції.

13.4. Для переміщення акумуляторних батарей по території та в приміщеннях підприємства необхідно користуватися спеціальними візками, платформа яких виключає можливість падіння батарей.

13.5. Під час перенесення вручну малогабаритних акумуляторних батарей необхідно використовувати пристрої (захвати) і додержуватись застережних заходів, щоб уникнути обливання електролітом.

13.6. Готувати кислотний електроліт необхідно в спеціальних посудинах (керамічних, пластмасових і т. п.), при цьому необхідно спочатку налити дистильовану воду, а потім вливати кислоту тонким струменем.

Переливати кислоту із бутлів слід тільки за допомогою спеціальних пристроїв (качалок, сифонів тощо).

13.7. Бутлі з кислотою, електролітом допускається переносити на спеціальних носилках або інших пристроях, які виключають падіння бутлів, а також перевозити, міцно закріпивши їх на візках. Пробки на бутлях повинні бути щільно закриті.

13.8. Під час приготування лугового електроліту посудину з лугом слід відкривати обережно, не прикладаючи великих зусиль. Щоб полегшити відкривання посудини, пробка якої залита парафіном, допускається прогрівати горловину посудини ганчіркою, змоченою гарячою водою.

13.9. Великі шматки їдкого калію необхідно дробити, накриваючи їх чистою тканиною для запобігання розлітання дрібних частинок. У чисту сталеву (фаянсову, пластмасову) посудину спочатку наливають дистильовану воду, а потім за допомогою сталевих щипців (пінцета, металевої ложки) кладуть шматки подрібненого їдкого калію і змішують його до розчинення скляною або ебонітовою паличкою.

13.10. Акумуляторні батареї, що установлюються для зарядження, повинні з'єднуватись між собою тільки проводами з наконечниками, які щільно прилягають до клем батарей і виключають можливість іскріння. З'єднувати наконечники акумуляторних батарей дротом «закруткою» забороняється.

Приєднання акумуляторних батарей до зарядного пристрою і від'єднання їх повинно проводитися тільки при виключеному зарядному устаткуванні.

Електрообладнання у приміщенні для зарядки акумуляторів повинно бути виконано у вибухобезпечному виконанні згідно з вимогами ГОСТ 12.1.010-76 «ССБТ. Взрывобезопасность. Общие требования».

13.11. Контроль за ходом зарядження повинен здійснюватись за допомогою спеціальних приладів (термометра, навантажувальної вилки, ареометра тощо).

Зарядження акумуляторних батарей повинно проводитися тільки при відкритих пробках і включеній витяжній вентиляції.

13.12. Для огляду акумуляторних батарей необхідно користуватися переносними світильниками у вибухобезпечному виконанні напругою не більше 42 В.

13.13. Плавлення свинцю і заповнення ним форм при відливанні деталей акумуляторів, а також плавлення мастики і ремонт акумуляторних батарей повинні проводитися тільки на робочих місцях, які обладнані місцевою витяжною вентиляцією.

13.14. Під час плавлення свинцю і роботи з кислотою та електролітом необхідно користуватися захисними окулярами, надягати гумовий фартук, напівчоботи гумові та рукавиці гумові.

13.15. Розбирання пластин акумуляторних батарей повинно провадитися тільки після їх промивання.

13.16. В акумуляторній дільниці повинні знаходитись умивальник, мило, вата в упаковці, рушник і закриті посудини з 5–10 %-ним нейтралізуючим розчином

питної соди (для шкіри тіла) і 2–3 %-ним розчином питної соди (для очей).

При експлуатації лужних акумуляторів як нейтралізуючий засіб застосовуються 5–10 %-ний розчин борної кислоти (для шкіри тіла) і 2–3 %-ний розчин борної кислоти (для очей).

13.17. Під час попадання кислоти або електроліту на відкриті частини тіла необхідно негайно промити цю ділянку тіла нейтралізуючим розчином, а потім водою з милом.

Під час попадання кислоти, електроліту в очі необхідно промити їх нейтралізуючим розчином, потім водою і негайно звернутися до лікаря.

13.18. Електроліт, пролитий на стелаж, верстак та інше необхідно витерти ганчір'ям, змоченим у 10 %-ному нейтралізуючому розчині, а пролитий на підлогу — спочатку посипати тирсою, зібрати її, а потім це місце змочити нейтралізуючим розчином і протерти насухо.

13.19. Усі посудини з кислотою, електролітом, лугом та дистильованою водою повинні мати написи з назвами речовин, які в них знаходяться, нанесеними безпосередньо на посудину.

13.20. На вхідних дверях в акумуляторну дільницю встановлюють знаки безпеки: «Палити заборонено», а на дверях зарядного відділення — «Вхід заборонено», «Користуватися відкритим вогнем заборонено».

13.21. Забороняється зберігати продукти харчування і вживати їжу в приміщеннях акумуляторної дільниці.

Після закінчення робіт в акумуляторній необхідно старанно вимити з милом обличчя та руки і прийняти душ.

13.22. Під час виконання акумуляторних робіт не допускається:
входити в зарядну з відкритим вогнем (запаленим сірником, цигаркою тощо);
виконувати роботи при виключеній або несправній вентиляції;
користуватися в зарядній електронагрівальними приладами;
зберігати в акумуляторному приміщенні бутлі із сірчаною кислотою або бутлі з лугом у кількості більше добової потреби, а також порожні бутлі та посудини (їх необхідно зберігати у спеціальному приміщенні);
спільно зберігати та заряджати кислотні та лужні акумуляторні батареї в одному приміщенні;
перебування працівників у приміщенні для зарядження акумуляторних батарей, крім обслуговуючого персоналу;
готувати електроліт у скляному посуді, за винятком промислових установок,

виготовлених із хімічно стійкого скла;

переливати кислоту вручну, а також вливати воду в кислоту;

брати їдкий калій руками: його необхідно брати за допомогою сталевих щипців, пінцета або металевої ложки;

перевіряти акумуляторну батарею коротким замиканням;

зберігати харчові продукти та приймати їжу в приміщенні акумуляторної.

14. Вимоги безпеки під час виконання ковальсько-ресорних робіт

14.1. Під час виконання ковальсько-ресорних робіт можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

падіння ресор, ресорних листів, заготовок, що обробляються;

осколки металу, що відлітають, та обрубані частини металу;

термічні фактори (опіки рук та ніг);

підвищені рівні шуму, вібрації;

підвищена температура повітря, променеве тепло.

14.2. Організація ковальсько-ресорних робіт і експлуатація ковальсько-пресового обладнання повинні відповідати вимогам цих Правил та інших чинних нормативно-правових актів.

14.3. Ковальсько-ресорні роботи повинні виконуватись в окремому одноповерховому приміщенні, яке оснащено устаткуванням, пристроями та інструментом згідно з нормативно-технологічною документацією.

14.4. Ковальсько-ресорні роботи повинні виконуватись при працюючій вентиляції.

14.5. Ковадло для ручного кування повинно бути закріплене на дерев'яній підставці, яка підсилена залізним обручем, і встановлене так, щоб робоча поверхня його була горизонтальною. Висота ковадла над рівнем підлоги повинна бути в межах 600–800 мм.

14.6. Для міцного утримання заготовок, що обробляються, на рукоятки кліщів слід одягати затискні кільця.

Кліщі слід вибирати за розміром так, щоб при захопленні поковок зазор між рукоятками кліщів був не менше 45 мм. Для обмеження зближення рукояток повинні передбачатись упори.

14.7. Перед куванням нагрітий метал необхідно очистити від окалини

металевою щіткою або скребком.

14.8. Класти заготовку необхідно на середину ковадла так, щоб вона щільно прилягала до нього.

14.9. Під час виконання ковальсько-ресорних робіт допускається підтримувати заготовки руками за умови забезпечення безпеки праці працівників.

14.10. Коваль повинен тримати інструмент (кліщі, оправки) так, щоб рукоятка знаходилась не проти нього, а збоку.

14.11. Перед початком робіт на молоті слід перевірити холостий хід педалі, справність огороження (блокування), а також прогріти бойки молота шматком гарячого металу, затискуючи його між верхнім та нижнім бойками.

14.12. Команду молотобійцю «Бий!» може подавати тільки коваль. При команді «Стій!», ким би вона не була подана, молотобієць повинен негайно припинити роботу.

Коваль без попередження молотобійця не накладає інструмент на поковку і не змінює її положення.

14.13. Під час рубання металу в напрямку, куди можуть відлітати обрубани його куски, повинні установлюватися переносні захисні щити.

14.14. Для охолодження ручного інструменту біля устаткування (кувалд гарячого кування) повинні установлюватися ємності з водою.

14.15. Під час виконання ковальських робіт не допускається:

- кувати чорний метал, охолоджений нижче 800 °С;
- кувати метал на мокрій або замаєній ковадлі;
- застосовувати непідігрітий інструмент (кліщі, оправки);
- торкатися руками (навіть у рукавицях) до гарячої заготовки;
- установлювати заготовку під край бойка молота;
- допускати холості удари верхнього бойка молота по нижньому;
- вводити руку в зону дії бойка і класти поковку руками;
- працювати інструментом, що має наклеп;
- стояти проти кінця поковки, яка обрубється.

14.16. Гарячі поковки і обрубки металу необхідно складати збоку від робочого місця. Не допускається накопичення їх на робочому місці.

14.17. Перед ремонтом рами автомобіля вона повинна установлюватися у стійке положення на підставки (козелки).

Не допускається виконувати ремонт рам, які вивішені на підйомних механізмах або установлені на ребро.

Підіймати, транспортувати та перевертати автомобільні рами слід тільки за допомогою підйомних механізмів.

14.18. Гідравлічні струбцини для klepanня повинні надійно підвішуватися до стелі або спеціального пристрою.

14.19. Для згинання штабового металу або виготовлення вушок листів ресор повинні застосовуватись спеціальні стенди, які споряджені затискним гвинтом для кріплення полоси.

14.20. Рихтування ресор може проводитися тільки на спеціальній установці. У разі рихтування ресор вручну такі роботи повинні проводитися на спеціально відведених ділянках із застосуванням протишумових заходів.

14.21. Не допускається:

- обрубувати ненагріті листи ресор;
- ставити листи ресор, ресори та підресорники до стіни вертикально; їх слід класти на стелажі у горизонтальному положенні;
- поправляти заклепку після подання рідини під тиском у циліндр струбцини;
- працювати на верстаті для рихтування ресор, що не має кінцевого вимикача реверсування електродвигуна.

15. Вимоги безпеки під час виконання кузовних робіт

15.1. Під час виконання кузовних робіт можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

- частини абразивних кругів, що розлітаються;
- гострі кромки, краї, задирки заготовок, деталей та виробів;
- термічні фактори (опіки рук при вирізанні газовим зварюванням пошкоджених місць);
- підвищені рівні шуму при рихтуванні кузовів, кабін та їх деталей.

15.2. Місця виконання кузовних робіт оснащуються устаткуванням, пристроями та інструментом згідно з нормативно-технологічною документацією.

15.3. Кузови та кабіни, що ремонтуються, повинні установлюватися і надійно закріплюватися на спеціальних підставках (стендах).

15.4. Деталі, що підлягають правці, повинні установлюватися на спеціальні оправки.

15.5. Перед правкою крил та інших деталей з листової сталі їх слід очистити від іржі металевою щіткою біля місцевого відсмоктувача.

15.6. Під час різання на механічних ножицях та згинанні на вигинальних верстатах працювати допускається тільки з металом, товщина якого не перевищує величину, допустиму для даного устаткування.

15.7. Під час вирізання заготовок та обрізання деталей великих розмірів на механічних ножицях і іншому обладнанні необхідно застосовувати підтримуючі пристрої (відкидні кришки, роликові підставки тощо).

15.8. При необхідності скісного зрізу листового металу слід починати різати з того боку, де кут між лінією відрізу та краєм металу ближче до прямого кута.

15.9. Перед включенням подачі повітря для роботи пневматичного різак необхідно виставити різак у робоче положення.

15.10. Різати метал ножицями слід так, щоб на краях заготовки не залишалось незрізаних задирок.

15.11. Під час виготовлення деталей та латок з листової сталі гострі кути, краї та задирки повинні бути зачищені.

15.12. Не допускається:
притримувати руками частини пошкоджених місць при вирізанні їх газовою різкою;
працювати абразивним кругом без захисного кожуха;
тримати руки напроти ріжучих роликів під час різання листового металу на механічних ножицях;
правити деталі у підвішеному стані.

15.13. Під час обслуговування та ремонту кузовів автобусів, фургонів, кабіни на висоті більше 1 м необхідно застосовувати помости, переносні драбини-стрем'янки.

Працювати на випадкових підставках або з приставних драбин забороняється.

15.14. Під час підймання по драбині працівнику забороняється тримати в руках інструмент, матеріал та інші предмети. Для цього повинна застосовуватись сумка або спеціальний ящик.

Забороняється проводити одночасно роботу на драбині, помостах та унизу під ними.

15.15. Під час вирізання опорних частин кузова під ними повинні бути установлені надійні упори.

15.16. Працівники, які працюють спільно зі зварником, а також виконують роботи зачисними машинами, повинні користуватися захисними окулярами.

15.17. Переносити, правити та різати деталі з листового металу допускається тільки в рукавицях.

15.18. У процесі роботи обрізки металу необхідно складати у спеціально відведене місце (ящик).

16. Вимоги безпеки під час оббивальних робіт

16.1. Під час виконання оббивальних робіт можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

колючі та ріжучі предмети (голки, нитки при обриві їх рукою);
частини швейної машини, які рухаються;
пил органічний.

16.2. Оббивальні роботи повинні проводитися в окремому приміщенні, яке оснащено обладнанням, пристроями та інструментом згідно з нормативно-технологічною документацією.

16.3. Розбирання і складання подушок та спинок сидінь автомобілів проводиться на столах, які обладнані місцевою вентиляцією.

16.4. Під час ремонту подушок та спинок сидінь для зручності натягування оббивного матеріалу на їх каркаси, для стискання пружин необхідно користуватися спеціальними пристроями.

16.5. Під час знімання оббивки стелі і дверей легкових автомобілів

та мікроавтобусів слід користуватися пирососами.

16.6. У приміщенні оббивних робіт допускається зберігання змінного запасу клею у витяжній шафі.

16.7. Синтетичні оббивні матеріали, що мають різкий запах, повинні зберігатися в рулонах у спеціальних шафах або на стелажах, обладнаних місцевими відсмоктувачами.

16.8. Під час ручного шиття необхідно користуватися наперстком або іншими пристроями, що виключають отримання травм.

16.9. Перед початком робіт на швейній машині з електричним приводом необхідно перевірити наявність і стан заземлюючих пристроїв, перевірити роботу на холостому ході, наявність огорожень, правильність установалення і надійність кріплення голок.

16.10. Під час виконання робіт на швейних машинах необхідно дотримуватись особливої обережності під час знаходження пальців рук у зоні роботи голки.

16.11. У процесі роботи заправки ниток, заміну голок, видалення ниток, шматків тканини та інших предметів, що потрапили в приводний механізм, а також чищення і змазування швейної машини слід виконувати тільки при виключеному електродвигуні.

16.12. Під час виконання робіт на швейній машині не допускається:

- торкатися рухомих частин працюючої машини;
- відкривати і знімати запобіжні пристрої, огороження;
- нахиляти голову близько до машини;
- кидати на підлогу зламані голки;
- класти ножиці та інші предмети біля частин машини, що обертаються.

16.13. Після закінчення роботи голки слід класти на спеціально відведене місце. Не допускається залишати уткнуті голки в матеріалі або виробі на робочому місці.

16.14. Не допускається рвати нитку руками або відкушувати. Для цього слід користуватися ножицями або іншими пристроями.

XI. Вимоги безпеки під час застосування шкідливих речовин

11.1. На підприємствах для попередження отруєння гальмівною рідиною або антифризом повинен бути чітко встановлений порядок їх відпуску, зберігання та витрачання за призначенням.

11.2. Антифриз (низькозамерзаючі рідини) та гальмівні рідини слід зберігати і перевозити в справних, герметично закритих ємностях (бочках та споживчій тарі).

11.3. Перед тим, як налити антифриз або гальмівну рідину, необхідно ретельно очистити тару від твердих осадів, нальотів та іржі, промити лужним розчином і пропарити. У тарі не повинно бути залишків нафтопродуктів.

11.4. Антифриз і гальмівну рідину наливають у тару не більше як на 90 % її ємності. На тарі, в якій зберігають (перевозять) антифриз та гальмівну рідину, і на порожній тарі з-під них повинен бути незмивний напис великими літерами «ОТРУТА», а також знак, встановлений для отруйних речовин згідно з ГОСТ 19433-88 «Грузы опасные. Классификация и маркировка».

11.5. Тару з антифризом і гальмівною рідиною зберігають у сухому приміщенні, яке не опалюється.

11.6. Не допускається:

наливати антифриз і гальмівну рідину у тару, яка не відповідає названим вище вимогам;

переливати антифриз і гальмівну рідину шлангом шляхом засмоктування ротом;

застосовувати тару з-під антифризу і гальмівної рідини для перевезення і зберігання харчових продуктів;

перевозити антифриз і гальмівну рідину спільно з людьми, тваринами, харчовими продуктами.

11.7. Злитий із системи охолодження двигуна антифриз здається за актом на склад для зберігання.

Вимоги до зберігання відпрацьованого антифризу такі само, як і для свіжого.

11.8. Перед заправкою системи охолодження антифризом необхідно: перевірити, чи немає в системі охолодження (у з'єднувальних шлангах, радіаторі, сальниках водяного насоса тощо) течі, а за наявності необхідно її ліквідувати;

промити систему охолодження чистою гарячою водою.

11.9. Заправку системи охолодження двигуна антифризом і гальмової системи гальмівною рідиною слід проводити тільки за допомогою спеціально призначеної для цієї мети посудини. Заправна посудина повинна бути очищена і промита, як визначено у пункті 11.8 цього розділу, і мати відповідний напис: «Тільки для антифризу» або «Тільки для гальмівної рідини».

При роботі з цими рідинами необхідно вжити заходів, що виключають попадання в них нафтопродуктів (бензину, дизельного палива, масла тощо).

11.10. Заливати антифриз у систему охолодження без розширювального бачка слід не до горловини радіатора, а на 10 % менше об'єму системи охолодження, тому що під час роботи двигуна (при нагріванні) антифриз розширюється більше води, що може призвести до його витікання.

11.11. Після кожної операції з гальмівною рідиною та антифризом (одержання, видача, заправка автомобіля, перевірка якості) треба ретельно мити руки водою з милом. При випадковому заковтуванні антифризу або гальмівної рідини потерпілому повинна бути негайно надана медична допомога.

11.12. Забороняється допускати до роботи з антифризом і гальмівною рідиною осіб, які не пройшли інструктажу з вимог безпеки при їх використанні та зберіганні або яким за медичним висновком така робота протипоказана за станом здоров'я.

ХІІ. Основні вимоги безпеки при роботі на верстатах

1. Загальні вимоги

1.1. Під час виконання робіт на робочих місцях, де розташовані верстати, можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

обертові частини верстатів і деталі, що обробляються;
деталі, заготовки та їх осколки, стружка, а також інструмент, які вилітають;
частини абразивних кругів, які розлітаються;
різальний інструмент;
ураження електричним струмом;

підвищені рівні шуму.

1.2. Організація і виконання робіт на робочих місцях, де розташовані верстати, повинні відповідати вимогам цих Правил та іншим чинним нормативно-правовим актам.

1.3. Вимоги безпеки до процесів обробки різанням повинні бути викладені в технологічних документах і виконуватись протягом усього технологічного процесу.

1.4. Верстати, при роботі на яких виділяються шкідливі речовини, повинні працювати з ввімкненою місцевою вентиляцією для їх видалення із зони різання.

1.5. Для працівників, які беруть участь у технологічному процесі різання, повинні бути забезпечені зручні робочі місця, де б ніщо не заважало їх діям під час виконання робіт.

1.6. На кожному робочому місці біля верстата на підлозі повинні бути дерев'яні трапи на всю довжину робочої зони шириною не менше 0,6 м від частин верстата, що виступають.

1.7. Верстати повинні приводитись у дію та обслуговуватись тільки тими особами, за якими вони закріплені. Пускати в дію верстати і працювати на них іншим особам забороняється.

1.8. Перед початком роботи на верстаті необхідно перевірити справність та наявність усіх огорожень і пристроїв, надійність закріплення різального інструменту, а також випробувати верстат на холостому ході.

1.9. Виключення верстата обов'язкове: у разі припинення подання струму; при зміні робочого інструменту, закріпленні або установленні деталі, що обробляється, знятті її з верстата, а також при ремонті, чищенні, змащенні верстата, прибиранні ошукрок та стружки.

1.10. Для зняття, установлення деталей або заготовок масою більше 20 кг необхідно використовувати підйомно-транспортні механізми, обладнані спеціальними пристроями (захватами).

1.11. Вироби, що оброблюються на верстатах, повинні міцно і надійно закріплюватися.

1.12. Під час виконання робіт на верстатах повинні застосовуватись передбачені на них засоби захисту.

1.13. Забороняється працювати на заточувальних верстатах у разі відсутності або несправності захисних щитків.

1.14. Працювати на несправних верстатах, а також на верстатах з несправним або погано закріпленим огородженням забороняється.

1.15. Укладання матеріалів та деталей біля робочих місць повинно робитися способом, що забезпечує їх стійкість.

1.16. Видалення стружки з верстата повинно робитися відповідними пристроями (гачками, щітками). Прибирати стружку руками забороняється.

Гачки повинні мати гладкі рукоятки та щиток, що запобігає порізам рук стружкою.

Прибирання стружки з робочих проходів повинно проводитися ретельно, накопичення стружки не допускається. Стружку збирають у спеціальні ящики і в міру їх заповнення видаляють із приміщення.

1.17. При залишенні робочого місця (навіть короткочасно) верстатник повинен виключити верстат.

1.18. Біля кожного верстата повинна бути вивішена табличка із зазначенням особи, яка відповідає за його експлуатацію.

2. Токарні верстати

2.1. Знімаючи (згвинчуючи) патрон або планшайбу, необхідно обертати їх тільки вручну. Забороняється для виконання цієї операції включати шпindel верстата.

2.2. Під час роботи верстата забороняється торкатися обертаючих частин, вводити руку в зону їх руху, класти на верстат деталі та інструменти.

2.3. Під час обробки в'язких матеріалів (сталей) необхідно застосовувати різці зі спеціальною заточкою або пристрої, що забезпечують роздроблення стружки в процесі різання.

Під час обробки крихких матеріалів і при утворенні роздрібленої на малі частини стружки повинні застосовуватись стружковідвідники.

2.4. Обробка металів, що утворюють зливну стружку, повинна проводитися із застосуванням стружколомачів для роздроблення стружки.

2.5. Опиловка, поліровка, зачистка абразивним полотном деталей, що обробляються на верстатах, повинна проводитися за допомогою спеціальних пристроїв (інструменту) і методами, що забезпечують безпеку виконання цих операцій.

2.6. Прутковий матеріал, що подається для обробки на верстаті, не повинен мати кривизни.

2.7. Під час роботи на високих швидкостях з метою безпеки необхідно користуватися обертовими центрами.

2.8. Для створення безпечних умов праці при обробці деталей великої довжини повинні застосовуватись люнети.

3. Свердлильні верстати

3.1. Під час встановлення свердел та інших різальних інструментів і пристроїв у шпindelь верстата необхідно звертати особливу увагу на міцність їх закріплення і точність центрування.

3.2. Видалення стружки із просвердлюваного отвору допускається проводити тільки після зупинення верстата і відведення інструменту.

Для видалення стружки з верстата працівникам видаються відповідні пристосування (щітки, ящики, гачки і тому подібне).

Гачки повинні мати гладкі рукоятки, без проушин або кільцеподібних закруглень і невеликої, круглої форми щиток біля рукоятки, що застерігає руки від порізу стружкою.

3.3. Усі предмети, які призначені для обробки, за винятком особливо важких, повинні бути встановлені і закріплені на столі або плиті свердлильного верстата нерухомо за допомогою лещат, кондукторів або інших надійних пристроїв.

3.4. Для витягання інструменту зі шпинделя верстата застосовуються спеціальні молотки і вибивачі, зроблені із матеріалу, який виключає відокремлення його частинок при ударі.

3.5. Шпindelь з патроном повинен самостійно повертатися у верхне

положення при відпусканні штурвала подачі свердла.

3.6. Не допускається:

застосовувати свердла і патрони із забитим або спрацьованим хвостовиком;
використовувати при роботі на верстаті рукавиці;
утримувати виріб під час обробки руками;
працювати без окулярів.

3.7. Клини, гвинти та інші елементи, що використовуються для закріплення інструмента, не повинні виступати над периферією шпинделя.

4. Фрезерні верстати

4.1. Під час установлення і зміни фрез повинні застосовуватись спеціальні пристрої, що запобігають порізам рук.

4.2. Неробочі частини фрез повинні бути огорожені.

4.3. Забороняється застосовувати фрези (дискові пилки), що мають тріщини або поламани зубці.

4.4. Збірні фрези повинні мати пристрої, що запобігають вилітанням зубців під час роботи.

5. Заточувальні та шліфувальні верстати

5.1. Перед встановленням на верстат абразивний інструмент оглядається. Не допускається експлуатація інструменту з тріщинами на поверхні, а також такого, який не має відмітки про випробування на механічну міцність або зі строком зберігання, який закінчився. Шліфувальні круги очищаються від забруднення.

5.2. Перед встановленням усі абразивні круги повинні бути відбалансовані. При виявленні дисбалансу круга після перевірки або у процесі роботи він повинен бути повторно відбалансований.

5.3. Під час встановлення абразивного круга необхідно між фланцями і кругом установлювати прокладки із картону або іншого еластичного матеріалу товщиною 0,5–1,0 мм. Прокладки повинні виступати за фланець по всій

окружності не менше як на 1 мм.

5.4. Перед початком роботи круг, який встановлено на шліфувальний верстат, повинен бути перевірений на ходу (вхолосту) при робочому числі обертів: круг діаметром до 400 мм — не менше 2 хв., понад 400 мм — не менше 5 хв.

5.5. До роботи можна приступати, тільки переконавшись у тому, що круг не має биття.

5.6. Захисний екран заточувального верстата повинен бути заблокованим з пусковим пристроєм, що виключає можливість пуску верстата при піднятому (відведеному) екрані. Скло захисного екрана повинно бути виготовлене з матеріалу, що дозволяє йому витримувати сильні удари. У разі розбиття воно не повинно розпадатися на осколки.

5.7. Випробування, встановлення і правка абразивних кругів проводяться спеціально призначеними і підготовленими працівниками.

5.8. Правку шліфувальних кругів допускається проводити тільки спеціально призначеним для цієї мети інструментом (алмазним олівцем, металевими роликками, металокерамічними дисками тощо). При правці слід обов'язково користуватись захисними окулярами.

5.9. Не допускається:
приймати круги без відмітки про їх випробування;
проводити правку кругів не призначеним для цього інструментом;
при обробці виробів шліфувальним кругом застосовувати важелі для збільшення натиску на круг;
працювати без захисного кожуха;
виконувати роботу боковими (торцевими) поверхнями кругів, які спеціально не призначені для такого виду робіт.

5.10. При зменшенні діаметра круга внаслідок його спрацювання число обертів круга може бути збільшене, але так, щоб не перевищувати колову швидкість, допустиму для даного круга.

5.11. Для утримання виробів, що подаються до заточувального (шліфувального) круга вручну, застосовуються підручники або замінюючі їх пристрої. Підручники повинні бути пересувними, що дозволяє встановлювати їх в необхідному положенні в міру спрацювання круга.

5.12. Зазор між краєм підручника і робочої поверхні круга повинен бути менше половини товщини оброблюваного виробу, але не більше 3 мм, причому край підручника з боку круга не повинен мати вибоїн, сколів та інших дефектів.

5.13. Підручники встановлюють так, щоб дотик виробу до круга відбувався вище горизонтальної площини, що проходить через центр круга, але не більше як на 10 мм.

5.14. Заточувальні (шліфувальні) верстати при роботі без охолодження повинні бути оснащені пилевідсмоктуючими пристроями.

6. Робота на ножицях, пилках та пресах

6.1. Ножиці для різання листового металу повинні мати стіл та запобіжну лінійку, укріплену так, щоб місця розрізу залишались видимими для працівника.

6.2. Маса противаг пружинних ножиць повинна бути достатньою, щоб перешкоджати довільному опусканню верхнього ножа.

6.3. Гільйотинні ножиці повинні бути оснащені запобіжними пристроями, що не допускають попадання пальців працівника під ніж.

6.4. Експлуатація ножиць не допускається за наявності одного з таких дефектів: щербин, вм'ятин, тріщин у будь-якій частині ножа, затуплення різальної кромки, а також за наявності зазорів між різальними кромками ножів більше допустимої величини.

6.5. Неробоча частина диска круглопиляльного верстата повинна огороджуватись.

6.6. Стрічкова пилка для розпилювання металу закривається металевим кожухом по всій її довжині за винятком відрізка в зоні різання.

6.7. Під час обробки на стрічкових та дискових пилках дрібних предметів вони повинні бути обладнані пристроями, що подають і утримують предмет, який обрізається, та усувають можливість ушкодження пальців працівника.

Забороняється працювати на дискових пилках з тріщинами, поламаними зубцями або пластинками, що випали.

6.8. Забороняється прибирати ошурки з-під дискових і стрічкових пилок під

час їх роботи.

Чищення пилки і прибирання підлоги, що прилягає до неї, допускається тільки після її зупинки.

6.9. Преси повинні мати пристрої, які захищають працівника від пошкодження низхідним пуансоном.

6.10. Утримування пускових пристроїв (пускових кнопок, педалей, важелів управління тощо) пресів, а також муфт включення і гальм повинно відповідати вимогам технічної документації і забезпечувати швидке та надійне вмикання і вимикання устаткування і виключати можливість випадкового або довільного вмикання його на робочий хід. Ножна педаль повинна бути огорожена кожухом, відкритим тільки з фронту обслуговування, що виключає можливість дії на неї.

6.11. Штампи повинні бути закритого типу в усіх випадках, коли це можливо за умов обробки деталей, для того, щоб між матрицею і пуансоном не могли попасти пальці або руки працівника; в інших випадках небезпечні зони повинні мати огороження.

6.12. Для зручного закладання заготовок у штамп пінцетом, кліщами слід робити на відповідних його деталях виїмки, пази, скоси.

6.13. Робота на пресах із застосуванням пінцетів, кліщів, крючків і інших допоміжних засобів, а також вручну без застосування допоміжного інструменту допускається тільки за наявності на них ефективних захисних пристроїв (дворучне включення, фотоелектронний захист тощо), висувних і відкидних матриць, які зблоковані з включенням преса, або спеціальних пристроїв преса, що усувають можливість травмування рук працівника.

6.14. Під час штампування деталей із поштучних заготовок з ручною подачею у штамп не допускається робота преса в автоматичному режимі.

6.15. Штампи повинні надійно кріпитися на пресі.

6.16. Не допускається проводити роботу при несправному штампі, а також на тому, що має тріщини або збиті ударні поверхні.

6.17. Укладення заготовок та видалення відштампованих деталей і відходів із штампувального простору допускається тільки при знаходженні повзуна у верхньому вихідному положенні.

6.18. Видалення деталей і відходів, що застрягли у штампі, повинно здійснюватися тільки за допомогою відповідного інструменту при виключеному пресі (категорично забороняється видалення деталей і відходів, що застрягли, руками).

7. Деревообробні верстати

7.1. При оброблюванні деревини необхідно виконувати вимоги Правил охорони праці в деревообробній промисловості, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 31 січня 2005 року № 20, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 16 березня 2005 року за № 306/10586 (НПАОП 20.0-1.02-05), ГОСТ 12.2.026.0-93* «ССБТ. Оборудование деревообрабатывающее. Требования безопасности к конструкции» та цих Правил.

7.2. Маятникова пилка повинна мати «плаваючі» огородження, що закривають її зубці.

7.3. Фугувальні верстати повинні бути обладнані огородженням ножового вала, що автоматично відкриває ножову щілину на ширину оброблюваної деталі.

7.4. Круглопиляльні верстати повинні мати металевий кожух, що закриває диск пилки і автоматично підіймається при поданні матеріалу, а також розклинювальний ніж або диск, який перешкоджає зворотному виходу матеріалу.

7.5. Товщина розклинювального ножа повинна перевищувати ширину пропилу на 0,5 мм для пил діаметром до 600 мм та на 1–2 мм для пил діаметром більше 600 мм.

7.6. Забороняється працювати на круглопиляльному верстаті, якщо диск пилки має биття, а також тріщини або зламані зуби.

7.7. Під час обробки на фугувальному верстаті матеріалу довжиною до 400 мм, шириною до 50 мм або товщиною до 30 мм, а також при допилюванні необхідно застосовувати штовхачі; при їх використанні обидві руки верстатника повинні знаходитись на штовхачі.

7.8. Для обробки на круглопиляльному верстаті матеріалу довжиною більше

1500 мм біля верстата повинні установлюватися приставні роликові опори; робота з матеріалом довжиною понад 1500 мм без роликових опор забороняється.

7.9. Забороняється зупиняти верстат шляхом натискання шматком матеріалу на диск.

7.10. Приступати до обробки матеріалу на верстаті можна тільки після того, як вал з різальним інструментом буде мати повне число обертів.

7.11. Незалежно від наявності секційних подавальних вальців на усіх рейсмусових верстатах повинні установлюватися запобіжні упори. На передньому краї столу повинна бути додатково встановлена завіса із затримуючих хитних планок.

7.12. Неробоча частина шліфувального круга заточувального пристрою, який вмонтований у рейсмусовий верстат, повинна бути повністю огорожена.

7.13. У випадку самочинної зупинки різального інструменту верстата, коли оброблювана заготовка знаходиться під огородженням, необхідно виключити верстат і тільки після цього підняти огородження і усунути несправність.

ХІІІ. Вимоги безпеки під час експлуатації транспортних засобів

1. Вимоги безпеки під час підготовки до виїзду, рух по території підприємства та робота на лінії

1.1. При експлуатації транспортних засобів на лінії можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

наїзди проїжджаючих транспортних засобів;

наїзди при зчепленні або розчепленні автомобілів з причепом (напівпричепом), запуску двигуна, самовільному русі транспортних засобів;

термічні фактори (пожежі, вибухи при подачі палива в карбюратор двигуна самопливом, перевірці наявності палива в баці з використанням відкритого полум'я, витіканні газу із газобалонної установки; опіки парою, водою із радіатора);

злочинні дії пасажирів та інших осіб;

падіння піднятого кузова автомобіля-самоскида, перекидної кабіни вантажного автомобіля, вивішених на домкраті частин автомобілів;

підвищені рівні шуму і вібрації;

напруженість праці через психоемоціональні умови праці;
підвищена температура і швидкість руху повітря в теплий період року;
наявність у повітрі робочої зони шкідливих речовин (вуглецю і азоту оксидів, акролеїну, вуглеводнів аліфатичних граничних, формальдегіду, метилмеркаптанів).

1.2. Перед запуском двигуна необхідно переконатися, що автомобіль загальмований стоянковим гальмом, а важіль перемикачів передач (контролера) поставлений у нейтральне положення.

1.3. Запуск двигуна повинен виконуватися за допомогою стартера. Використовувати пускову рукоятку допускається тільки у виняткових випадках.

При запусканні двигуна автомобіля пусковою рукояткою необхідно крім вимог, зазначених у пункті 1.2 цієї глави, додатково додержуватись таких вимог:

- встановити упорні колодки з обох боків колеса;
- пускову рукоятку прокручувати знизу догори;
- не брати рукоятку в обхват;
- при ручному регулюванні випередження запалювання установлювати пізніше запалювання;

- не включаючи запалювання, повернути колінчастий вал, переконавшись, що важіль перемикачів передач знаходиться у нейтральному положенні, включити запалювання;

- не застосовувати будь-яких важелів та підсилювачів, що діють на пускову рукоятку або храповик колінчастого вала.

1.4. Забороняється здійснювати запуск двигуна шляхом буксирування автомобіля та перемикачів ланцюга живлення стартера.

1.5. Перед запуском двигуна автомобіля, який підключений до системи підігрівання, необхідно відключити та від'єднати елементи підігрівання.

1.6. Керувати транспортними засобами на території підприємства допускається тільки особам, які призначені наказом по підприємству і мають посвідчення на право керування відповідним видом транспортного засобу.

1.7. Швидкість руху транспортних засобів по території підприємства не повинна перевищувати 10 км/год, а в приміщеннях — 5 км/год.

1.8. Для організації безпечного руху по території підприємства складається схематичний план (схема) руху транспортних засобів та працівників з показом

дозволених та заборонених напрямків, поворотів, зупинок, виїздів, в'їздів тощо. Цей план (схема) доводиться до всіх працівників та вивіщується при в'їзді на територію підприємства.

Порядок дорожнього руху на закритих територіях підприємства повинен ґрунтуватися на вимогах чинних Правил дорожнього руху та цих Правил.

1.9. Під час руху автомобіля по території підприємства (при обкатці, випробуванні тощо) забороняється перебування на ньому осіб, які не мають до цього прямого відношення.

1.10. Заправку автомобілів слід проводити відповідно до вимог чинного законодавства України.

1.11. При заправленні автомобілів забороняється:
палити та користуватися відкритим вогнем;
проводити ремонтні та регулювальні роботи;
заправляти автомобіль паливом при працюючому двигуні;
допускати перелив та розлив палива;
перебування пасажирів у кабіні, салоні або кузові.

1.12. Роботодавець зобов'язаний випускати на лінію технічно справні транспортні засоби, укомплектовані згідно з пунктами 1.12 та 1.13 глави 1 розділу III цих Правил, що підтверджується підписом у дорожньому листі особи, яка відповідальна за випуск автомобіля на лінію, та водія.

1.13. Водій може виїжджати на лінію тільки після проходження медичного огляду і відповідної відмітки про це у дорожньому листі.

1.14. Роботодавець перед виїздом зобов'язаний проінформувати водія про умови праці на лінії, місцях вантажно-розвантажувальних робіт та особливості вантажу, що перевозиться.

1.15. Роботодавець не має права:
примушувати водія (водій не має права) виїжджати на автомобілі, якщо його технічний стан та додаткове обладнання не відповідає Правилам дорожнього руху;
направляти водія в рейс, якщо він не мав до виїзду відпочинку, передбаченого чинним законодавством України.

1.16. Направляючи водія в рейс тривалістю більше 1 доби, роботодавець зобов'язаний:

перевірити укомплектованість автомобіля необхідними пристроями, устаткуванням та інвентарем згідно з пунктом 1.14 глави 1 розділу III цих Правил та їх справність;

повідомити водію (водіям) про режим праці та відпочинку;

записати у дорожньому листі маршрут слідування з вказанням місць тимчасового та тривалого відпочинку.

1.17. При направленні двох та більше автомобілів у рейс для спільної роботи на строк більше двох діб роботодавець зобов'язаний наказом призначити особу, яка відповідає за безпеку руху та безпеку праці. Виконання вимог цієї особи обов'язкове для всіх водіїв групи автомобілів.

1.18. При зупинці на відпочинок за межами населених пунктів особа, відповідальна за охорону праці, повинна здійснювати контроль за дотриманням вимог безпеки праці.

1.19. Забороняється водіям, вантажникам та іншим особам під час стоянки відпочивати або спати в кабіні, салоні при працюючому двигуні.

1.20. Перед посадкою пасажирів на вантажний автомобіль, призначений для перевезення людей, водій повинен проінструктувати пасажирів про порядок посадки та висадки, попередити їх про те, що стояти у кузові автомобіля під час руху забороняється. Перевезення пасажирів повинно здійснюватися відповідно до Правил дорожнього руху та інших чинних нормативно-правових актів. Вантажний автомобіль, що використовується для перевезення пасажирів, повинен бути обладнаний сидіннями, закріпленими в кузові на відстані не менш як 0,3 м від верхнього краю борту і 0,3–0,5 м від підлоги. Сидіння, що розташовані вздовж заднього або бокового борту, повинні мати міцні спинки.

Перевезення дітей у кузові вантажного автомобіля забороняється.

1.21. Проїзд у кузовах вантажних автомобілів, які не обладнані для перевезення пасажирів, допускається тільки особам, які супроводжують (отримують) вантажі за умови, що вони забезпечені місцем для сидіння, розташованим нижче рівня бортів.

1.22. Не допускається:

перевезення людей на безбортових платформах, на вантажі, розміщеному на рівні чи вище бортів кузова, на довгомірному вантажі і поряд з ним, на цистернах, причепах та напівпричепах усіх типів, у кузовах автомобілів-самоскидів і спеціалізованих автомобілів;

перевезення у кабіні, кузові, салоні більшої кількості людей, ніж обладнано

місце для сидіння або вказано у паспорті заводу-виготовлювача;
рух автомобіля з відкритими дверима і при перебуванні людей на підніжках;
вистрибування із кабіни чи кузова автомобіля.

1.23. Особи, які перебувають в автомобілі, зобов'язані виконувати вимоги водія з питань безпеки.

1.24. При зупинці (стоянці) автомобіля водій, залишаючи транспортний засіб, повинен вжити всіх заходів проти самовільного його руху: зупинити двигун, встановити важіль перемикачів передач (контролера) у нейтральне положення, загальмувати автомобіль стоянковим гальмом.

Якщо автомобіль стоїть навіть на незначному ухлоні, необхідно додатково підставити під колеса упорні колодки.

На спусках та підйомах, де спосіб постановки не регламентується засобами регулювання руху, транспортні засоби необхідно ставити під кутом до краю проїжджої частини так, щоб виключити можливість їх самовільного руху.

1.25. Виходячи із кабіни автомобіля або салону автобуса, водій повинен попередньо переконатися у стані поверхні (наявність вибоїн, слизькості, сторонніх предметів тощо), а при виході на проїжджу частину дороги — ще і у відсутності транспорту, що рухається як у попутному, так і зустрічному напрямках.

1.26. На автомобілі-таксомоторі у регіонах (містах) з високим показником злочинності необхідно встановлювати захисний екран, а також спеціальну сигналізацію.

1.27. Зчеплення та розчеплення автомобілів з причепами та напівпричепами повинно проводитися тільки на рівній неслизькій поверхні з твердим покриттям.

1.28. Зчеплення автопоїзда, який складається із автомобіля та причепа, повинні проводити три особи — водій, працівник-зчіплювач та особа, яка координує їх роботу. При цьому водій подає автомобіль назад найменшим ходом, суворо виконуючи команди особи, яка координує проведення зчеплення.

Координуюча особа повинна перебувати на місці, з якого йому одночасно добре видно водія та працівника-зчіплювача протягом усього періоду проведення зчеплення. Подавати допомогу зчіплювачу, а також покидати своє місце до закінчення зчеплення йому забороняється.

У виняткових випадках (дальні рейси, перевезення сільськогосподарських продуктів з полів тощо) зчеплення допускається проводити одному водію.

У цьому випадку він повинен:

загальмувати причіп стоянковим гальмом;
перевірити стан буксирного обладнання;
покласти упорні колодки під задні колеса причепа;
провести зчеплення, включаючи з'єднання гідравлічних, пневматичних та електричних систем автомобіля та причепів, а також кріплення страховочних тросів (ланцюгів) на причепах, що не мають автоматичного обладнання.

Забороняється проводити зчеплення при несправності дишла причепа (відсутність пружин дишла, упора, їх несправності тощо).

1.29. Перед початком руху заднім ходом необхідно зафіксувати поворотний круг причепа стопорним пристроєм.

1.30. Водій перед зчепленням напівпричепа повинен оглянути його та переконатись у справності.

1.31. При зчепленні та розчепленні поздовжні осі автомобіля-тягача і напівпричепа повинні розташовуватися на одній прямій.

1.32. Борти напівпричепа при зчепленні та розчепленні повинні бути закриті. Перед зчепленням необхідно переконатися у тому, що сидельно-зчепний пристрій, шкворень та їх кріплення справні; напівпричіп загальмований стоянковим гальмом; передня частина напівпричепа по висоті розташована так, що при зчепленні передня кромка опорного листа попадає на полозки або на сидло. За необхідності слід підняти або опустити передню частину напівпричепа.

Перед зчепленням необхідно встановити упорні колодки під колеса напівпричепа.

Забороняється проводити розчеплення при неопущених котках опорного пристрою, а також нерівномірному завантаженні напівпричепа.

1.33. Сполучні шланги та електропроводи повинні бути підвішені за допомогою відтяжної пружини на гачок переднього борта напівпричепа, щоб вони не заважали зчепленню, а після зчеплення вони повинні бути приєднані.

1.34. Перед подачею автомобіля назад водій повинен переконатися, що його ніхто не об'їжджає і поблизу немає людей або якихось перешкод.

У всіх випадках перед початком руху заднім ходом необхідно подавати звуковий сигнал.

Перед початком руху заднім ходом в умовах недостатнього огляду ззаду (через вантаж у кузові, при виїзді із воріт тощо) водій повинен вимагати,

а роботодавець зобов'язаний виділяти працівника для організації руху автомобіля.

1.35. Під час руху на повороті водій автомобіля-цистерни, ємність якої залита менше як на 3/4, зобов'язаний знизити швидкість до такої, яка б забезпечувала безпеку дорожнього руху.

1.36. При перегріванні двигуна пробку радіатора можна відкривати тільки тоді, коли температура води (рідини) нижче 100 °С, інакше при відкриванні пробки станеться викид киплячої води.

Пробку радіатора на гарячому двигуні необхідно відкривати у рукавицях або накривши її ганчіркою. Пробку слід відкривати обережно, не допускаючи інтенсивного виходу пари в бік відкриваючого.

1.37. Для попередження випадків обморожування при усуненні несправностей зимою в дорозі слід працювати тільки у рукавицях. Забороняється торкатися до металевих предметів, деталей та інструменту руками без рукавиць.

1.38. Для запобігання виникненню пожежі на автомобілі не допускається:

- подавати при несправній паливній системі бензин у карбюратор із ємності самопливом за допомогою шланга або іншим способом;
- проводити ремонт паливної системи при працюючому або гарячому двигуні, включеному запалюванні;
- залишати в кабінах і на двигуні забруднені маслом або паливом використані обтиральні матеріали;
- підігрівати двигун та інші агрегати відкритим вогнем, а також користуватися ним у безпосередній близькості від приладів системи живлення двигуна (у тому числі від паливних баків);
- палити і користуватись відкритим вогнем при визначенні наявності палива у баці, а також при заправлянні автомобілів із додаткових ємностей.

1.39. Для перевірки наявності палива в паливних баках слід застосовувати спеціальні лінійки, які виключають іскроутворення в результаті ударів, переносні світильники у вибухобезпечному виконанні та інші пристрої.

1.40. Буксирування несправних автомобілів повинно здійснюватися відповідно до Правил дорожнього руху.

1.41. Під час ремонту автомобіля на лінії водій зобов'язаний виконувати вимоги безпеки праці, які встановлені для технічного обслуговування та ремонту

транспортних засобів на підприємстві, згідно з розділом IX цих Правил. За відсутності у водія необхідних пристроїв та інструменту для безпечного виконання конкретного виду робіт ремонт забороняється.

Забороняється допускати до ремонту автомобіля на лінії сторонніх осіб (вантажників, пасажирів тощо).

1.42. При вимушеній зупинці автомобіля на узбіччі або на краю проїжджої частини дороги для проведення ремонту водій зобов'язаний включити аварійну світлову сигналізацію, одягти сигнальний жилет (за наявності) та установити знак аварійної зупинки або миготливий червоний ліхтар на відстані не ближче 20 м до транспортного засобу в населених пунктах та 40 м — за їх межами.

1.43. Перед вивішуванням частини автомобіля домкратом необхідно встановити його на горизонтальну неслизьку площадку за межами проїжджої частини дороги, зупинити двигун, включити знижену передачу, загальмувати автомобіль стоянковим гальмом, встановити під колеса упорні колодки, вивести людей із салона (кузова), кабіни, зачинити двері.

2. Вимоги безпеки під час експлуатації транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі

2.1. При експлуатації транспортних засобів, двигуни яких працюють на стиснутому природному або зрідженому нафтовому газі, повинні виконуватись вимоги настанови з їх експлуатації заводів-виготовлювачів та цих Правил.

2.2. Для підігрівання двигуна і системи живлення, усунення льодових утворень та пробок допускається застосовувати тільки гарячу воду, повітря або пару.

2.3. Перед включенням запалювання, освітлювальних електричних приладів та запуском двигуна після міжзмінного відстою або тривалого зберігання транспортних засобів необхідно не менше як на 3 хвилини відкрити для провітрювання капот, люки відсіків балонів і двері (в автобусах), багажне відділення (у легкових автомобілях), після чого переконатися в герметичності газової чи газодизельної апаратури, газопроводів і з'єднань газової системи живлення.

2.4. Витратні, балонні та магістральні вентиля необхідно відкривати повільно, щоб уникнути гідравлічного удару, а закривати — не докладаючи великих

зусиль, щоб не пошкодити ущільнювачі.

2.5. У процесі експлуатації транспортні засоби, двигуни яких працюють на газовому паливі, повинні щоденно при випуску на лінію та при поверненні їх з лінії підлягати огляду з метою перевірки герметичності та справності газової чи газодизельної апаратури, а також надійності кріплення газових балонів та кронштейнів.

Перевірку герметичності з'єднань газового обладнання і визначення місць витікання газу проводять за допомогою спеціальних приладів (газоіндикаторів, течешукачів) або мильної емульсії.

2.6. При виявленні витікання газу із балонів через вентиля, запобіжний клапан або іншу арматуру на лінії і неможливості його усунення необхідно випустити газ із балонів в атмосферу в безпечному місці удалині від людей і джерел вогню.

Випуск газу повинен проводитися при непрацюючому двигуні.

2.7. При виявленні витікання газу під час руху водій зобов'язаний негайно зупинити транспортний засіб, виключити двигун, закрити усі вентиля, виявити несправності і вжити заходів для їх усунення. У разі неможливості усунення несправності необхідно припинити роботу і повідомити про це на підприємство.

2.8. При експлуатації транспортних засобів, двигуни яких працюють на газовому паливі, не допускається:

запускати двигун і працювати на транспортному засобі з несправною газовою чи газодизельною апаратурою та при втраті герметичності балона або газової системи живлення;

дозаправляти балони або зливати (випускати) газ у безпосередній близькості від місць стоянки інших транспортних засобів або поблизу джерел вогню та місць перебування людей;

зупиняти транспортний засіб ближче 5 м від місця роботи з відкритим вогнем, а також користуватися відкритим вогнем ближче 5 м від автомобіля;

проводити перевірку герметичності системи живлення відкритим полум'ям;

перевіряти або регулювати прилади електрообладнання, не переконавшись у відсутності газу під капотом двигуна та в інших можливих місцях його накопичення;

регулювати або ремонтувати газову апаратуру, крім регулювання холостого ходу (для карбюраторних двигунів) або регулювання електронного блоку керування подачі газового палива (для двигунів із впорскуванням бензину до впускної труби) при працюючому двигуні. Усі інші роботи з регулювання та ремонту газового обладнання необхідно проводити при непрацюючому

двигуні;

ударяти по газовій чи газодизельній апаратурі та арматурі балона, що знаходиться під тиском;

залишати у проміжному положенні витратні вентиля; вони повинні бути повністю відкриті або закриті;

застосовувати додаткові важелі для відкривання або закривання витратних або наповнювальних вентилів;

експлуатувати автомобіль на бензині з відкритим електромагнітним клапаном і витратними магістральними вентилями;

запускати двигун при тиску стисненого природного газу в балонах менше 0,5 МПа (5 кг/см²).

2.9. Після постановки транспортного засобу на тривалу стоянку необхідно закрити витратні, балонні та магістральний вентиля, випрацювати весь газ із системи живлення, після чого виключити запалювання.

При зупинці двигуна на короткий час (не більше 10 хв.) магістральний вентиль допускається залишати відкритим.

2.10. Заправляти транспортні засоби газом допускається тільки на стаціонарних або пересувних газонаповнювальних станціях.

2.11. Перед заправкою транспортного засобу газовим паливом необхідно: висадити пасажирів із кабіни (кузова) або салона автомобіля; зупинити двигун, виключити запалювання; закрити магістральний вентиль, витратні вентиля при цьому повинні бути відкриті.

2.12. При заправленні газовим паливом не допускається:
стояти біля газонаповнювального шланга і балонів;
підтягувати гайки з'єднань газової системи живлення та стукати металевими предметами;

проводити регулювання та ремонт газової чи газодизельної апаратури;

виконувати роботи, що викликають іскроутворення;

палити і користуватися відкритим вогнем;

працювати без рукавиць;

заправляти балони зрідженим нафтовим газом більше як на 80 % повного об'єму;

заправляти балони, якщо строк їх технічного опосвідчення минув, або у випадку виявлення розгерметизації газової системи живлення.

2.13. Перед початком наповнення балонів газом необхідно спочатку відкрити наповнювальний вентиль на транспортному засобі, а потім — вентиль заправної

колонки, а після наповнення балонів газом спочатку закрити вентиль заправної колонки, а потім наповнювальний вентиль на транспортному засобі.

Від'єднувати та приєднувати газонаповнювальні шланги можна тільки тоді, коли обидва вентиля закриті.

2.14. Якщо під час заправлення газонаповнювальний шланг випадково розгерметизується, необхідно негайно закрити вихідний вентиль на газонаповнювальній колонці, а потім — наповнювальний вентиль на транспортному засобі.

2.15. Експлуатація балонів для стисненого природного та зрідженого нафтового газу повинна здійснюватися згідно з вимогами чинного законодавства України.

2.16. У разі виникнення пожежі на транспортному засобі, двигун якого працює на газовому паливі, необхідно зупинити двигун, виключити запалювання і закрити витратні та магістральні вентиля. Гасити пожежу необхідно вогнегасниками, кошмою, піском або струменем розпиленої води. Балони з газом необхідно сильно поливати холодною водою, щоб уникнути надмірного підвищення тиску в них.

3. Вимоги безпеки під час експлуатації автомобілів у віддаленні від основної бази

3.1. Направлення автомобілів для виконання робіт у віддаленні від основної бази повинно оформлятися наказом по підприємству.

3.2. Наказом роботодавця призначається також старший групи, що направляється у відрядження (при 2 і більше автомобілях), із числа досвідчених водіїв або бригадирів, або начальник колони (більше 20 автомобілів) із спеціалістів підприємства, на якого покладається відповідальність за додержання вимог безпеки праці.

Виконання вимог відповідальної особи є обов'язковим для усієї групи, що направляється у відрядження.

3.3. Перед направленням на роботу необхідно з'ясувати на місці майбутнього розташування умови та особливості роботи, організацію житла та побуту складу групи, зберігання та технічного обслуговування транспортних засобів, медичного огляду водіїв.

3.4. Спільно з власником організації, у розпорядження якої направляється автотранспорт, потрібно уточнити необхідне матеріальне та технічне забезпечення, що повинно бути здійснене як безпосередньо на підприємстві, так і на місці відрядження.

3.5. Під час підготовки до роботи у віддаленні від основної бази необхідно провести технічне обслуговування усіх транспортних засобів. При цьому особливу увагу необхідно звернути на вузли та агрегати, що забезпечують безпеку руху та праці, пожежну безпеку.

3.6. Під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів у віддаленні від основної бази необхідно дотримуватись тих самих вимог безпеки, що і у звичайних умовах.

XIV. Вимоги безпеки під час навантаження, розвантаження та перевезення вантажів

1. Загальні вимоги

1.1. При навантаженні, розвантаженні та перевезенні вантажів можуть мати місце такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

- наїзди під час руху автомобілів, навантажувачів;
- наїзди при самовільному русі транспортних засобів;
- падіння працюючих з висоти і на поверхні;
- падіння вантажу;
- ураження електричним струмом;
- перекидання автомобілів-самоскидів з відкосів, в яри;
- термічні фактори (пожежі при наливанні або зливанні палива з цистерни автомобіля);
- наявність у повітрі шкідливих речовин (пилу).

1.2. При перевезенні вантажів необхідно дотримуватись вимог Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997 року № 363, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 20 лютого 1998 року за № 128/2568.

При організації виконання вантажно-розвантажувальних робіт необхідно дотримуватись вимог ГОСТ 12.3.009-76 «ССБТ. Работы погрузочно-разгрузочные. Общие правила безопасности», ГОСТ 12.3.020-80 «ССБТ. Процессы перемещения грузов на предприятиях. Общие правила

безпеки», а також цих Правил.

Під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт з використанням вантажопідіймальних кранів необхідно дотримуватись вимог Правил будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 18 червня 2007 року № 132, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 09 липня 2007 року за № 784/14051.

1.3. Роботодавець повинен здійснювати контроль за виконанням вимог безпеки при роботі автомобілів на об'єктах і вживати спільно з власниками підприємств та організацій, що обслуговуються, заходи для забезпечення безпеки вантажно-розвантажувальних робіт та щодо усунення виявлених порушень.

1.4. Під час централізованих перевезень, перед тим як направити автомобілі, вантажно-розвантажувальні механізми та працівників на місце навантаження (розвантаження) вантажів, роботодавець зобов'язаний перевірити відповідність умов праці вимогам безпеки праці у вантажовідправників та вантажоодержувачів.

Якщо умови роботи не забезпечують безпеку вантажно-розвантажувальних робіт, забороняється направляти на місце навантаження і розвантаження автомобілі і людей до усунення недоліків.

1.5. Робота автомобілів на будівельних майданчиках, території промислових підприємств, у кар'єрах тощо допускається тільки з дозволу відповідальних осіб цих об'єктів та після проведення з водіями цільового інструктажу відповідно до чинних нормативних актів з охорони праці.

1.6. Навантаження і розвантаження вантажів, кріплення їх тентів на транспортних засобах, а також відкривання та закривання бортів автомобілів, напівпричепів та причепів здійснюється силами і засобами вантажовідправників, вантажоодержувачів або спеціалізованих організацій.

Навантаження і розвантаження вантажів на автомобілях, обладнаних підіймально-транспортними механізмами, здійснюється водієм.

1.7. Водій зобов'язаний перевірити відповідність укладання, розміщення та надійність кріплення вантажів і тентів на транспортному засобі вимогам безпеки, а у разі виявлення порушень — вимагати від особи, відповідальної за навантажувальні роботи, ліквідувати їх.

1.8. Способи укладання вантажів повинні забезпечувати їх стійкість, а також

можливість механізованого навантаження і розвантаження.

Вантаж повинен бути розміщений, а за необхідності — закріплений на транспортному засобі так, щоб він:

- не створював небезпеки водію та оточуючим;
- не обмежував водію оглядовості;
- не порушував стійкості транспортного засобу;
- не закривав світлових та сигнальних приладів, а також номерні знаки.

1.9. Маневрування транспортних засобів з вантажами після зняття з них кріплення не допускається.

1.10. Вантажно-розвантажувальні роботи із застосуванням вантажопідіймальних механізмів для вантажів, на яких не зазначені схеми стропування або зі зміщеним центром ваги, повинні виконуватись під керівництвом особи, призначеної наказом власника організації, що виконує ці роботи.

1.11. Вантажно-розвантажувальні роботи вантажопідіймальними механізмами необхідно проводити тільки за відсутності людей (у тому числі водія) у кабіні (за винятком автомобілів-самоскидів, кабіна яких перекрита спеціальними захисними козирками) або у кузові транспортного засобу; вони повинні знаходитися поза зоною дії стріли або маневрування навантажувального механізму.

1.12. Водіям автомобілів допускається за їх згодою виконувати роботи з навантаження і розвантаження вантажів масою (одне місце) не більше 20 кг для чоловіків і 7 кг для жінок.

При цьому за організацію і безпечне проведення водіями цих робіт відповідають вантажовідправник і вантажоодержувач, що обумовлюється відповідними договорами.

1.13. Вантажно-розвантажувальні роботи виконуються, як правило, механізованим способом за допомогою кранів, навантажувачів або інших вантажопідіймальних засобів, а при незначних обсягах — засобами малої механізації.

1.14. У місцях виконання вантажно-розвантажувальних робіт і в зоні обслуговування вантажопідіймальних механізмів забороняється знаходитися особам, які не мають прямого відношення до цих робіт.

1.15. Забороняється виконання будь-яких робіт з обслуговування та ремонту

транспортних засобів на відстані ближче 5 м від зони дії вантажно-розвантажувальних машин.

1.16. Якщо при навантаженні і розвантаженні виникає небезпека для осіб, які виконують цю роботу, її треба припинити і вжити заходів щодо усунення цієї небезпеки.

1.17. Заповнення автоцистерн легкозаймистими та горючими рідинами, бітумом необхідно здійснювати до $\frac{3}{4}$ її ємності.

1.18. Вантажі допускається брати тільки з верху штабеля або купи.

2. Вимоги безпеки під час перевезення вантажів

2.1. Вантажі, що перевозяться транспортними засобами, за масою підрозділяються на три категорії, а за ступенем небезпеки при навантаженні, розвантаженні та транспортуванні — на чотири групи.

Вагові категорії вантажів:

1 категорія — масою (одного місця) менше 30 кг, а також сипучі, дрібноштучні, що перевозяться навалом, тощо;

2 категорія — масою від 30 до 500 кг;

3 категорія — масою більше 500 кг.

Групи вантажів:

1 — малонебезпечні (будівельні матеріали, харчові продукти тощо);

2 — небезпечні за своїми розмірами (негабаритні);

3 — пильні або гарячі (цемент, мінеральні добрива, асфальт, бітум тощо);

4 — небезпечні вантажі згідно з ДСТУ 4500-3:2008 «Вантажі небезпечні.

Класифікація».

2.2. Під час постановки транспортних засобів під вантажно-розвантажувальні роботи вживаються заходи, що попереджують самовільний їх рух.

2.3. Переміщення вантажів 1-ї категорії від складу до місця навантаження або від місця розвантаження до складу може бути організоване вручну, якщо відстань по горизонталі не перевищує 25 м.

При більшій відстані такі вантажі повинні транспортуватися механізмами і пристроями.

У виняткових випадках на місцях непостійного навантаження і розвантаження допускається проводити навантаження і розвантаження вантажів масою до 55 кг (одного місця) вручну двома вантажниками.

2.4. Транспортування, навантаження та розвантаження вантажів 2-ї та 3-ї категорій на усіх постійних та тимчасових вантажно-розвантажувальних площадках (пунктах) повинно бути механізовано.

2.5. Під час завантаження кузова автомобіля навалочним вантажем він не повинен підійматися над бортами кузова (стандартними або нарощеними) і повинен розміщуватися рівномірно по усій площині кузова.

2.6. Штучні вантажі, що підіймаються над бортами кузова, необхідно ув'язувати міцним справним такелажем (канатами, мотузками). Забороняється користуватися металевими канатами та дротом.

2.7. Ящиковий, катно-бочковий та інший штучний вантаж повинен бути укладений так, щоб під час руху (зрушенні з місця і крутих поворотах, різкому гальмуванні) він не міг переміщуватися по підлозі кузова. За наявності зазорів між окремими місцями вантажу слід вставляти між ними міцні дерев'яні прокладки і розпірки.

Бочки з рідким вантажем установлюють пробкою догори.

2.8. Скляна тара з рідинами приймається до перевезення тільки в спеціальній упаковці. Її необхідно установлювати вертикально (пробкою догори).

Забороняється установлювати вантаж у скляній тарі один на другий (у два ряди) без відповідних прокладок (дошок), що захищають нижній шар від розбивання під час руху.

2.9. Пильні вантажі допускається перевозити на автомобілях (відкритих кузовах), які обладнані пологамі і ущільнювачами, при цьому повинні бути вжиті заходи, що виключають їх розпилювання під час руху.

2.10. Водії та працівники, які зайняті на перевезенні, навантаженні та розвантаженні пильних вантажів або отруйних речовин, повинні бути забезпечені відповідними засобами індивідуального захисту.

2.11. Під час установлення вантажів неправильної форми та складної конфігурації на транспортні засоби, крім вантажів, які не допускається кантувати, їх слід розташовувати таким чином, щоб центр ваги знаходився найнижче.

2.12. Вантажі, що перевищують габарити транспортного засобу по довжині на 2 м і більше (довгомірні вантажі), перевозять на автомобілях з причепами-розпусками, до яких вантажі повинні надійно кріпитися.

При одночасному перевезенні довгомірних вантажів різної довжини коротші вантажі повинні розміщуватися зверху.

2.13. Забороняється:

перевозити вантажі, що виступають за бокові габарити автомобіля;
загороджувати вантажем двері кабіни водія;
навантажувати довгомірні вантажі вище стояків причепа.

2.14. Під час навантаження довгомірних вантажів (труб, рейок, деревини тощо) на автомобіль з причепом-розпуском необхідно залишати зазор між щитом, який установлений за кабіною автомобіля, і торцями вантажу для того, щоб на поворотах та розворотах вантаж не чіпляв за щит. Для запобігання переміщення вантажу при гальмуванні та під час руху під уклон вантаж повинен бути надійно закріплений.

2.15. Навантаження і розвантаження напівпричепів-панелевозів повинно проводитися шляхом плавного опускання (підймання) панелей без ривків і поштовхів.

2.16. Напівпричепи повинні завантажуватися, починаючи з передньої частини (щоб уникнути перекидання), а розвантажуватися — із задньої частини.

2.17. Вантажно-розвантажувальні роботи в охоронних зонах повітряних ліній електропередач допускається виконувати тільки після проведення цільового інструктажу і оформлення наряду-допуску, що видається організацією, відповідальною за виконання робіт.

2.18. Під час здійснення механізованого розвантаження зерна, буряків тощо на приймальних пунктах (або в інших місцях) перекидачами, буртоукладачами водій зобов'язаний установити автомобіль (автопоїзд) на перекидач, буртоукладач, загальмувати його, включити нижчу передачу, вийти з кабіни і знаходитися в безпечній зоні в межах видимості оператора.

Забороняється водію зачищати кузов від залишків буряків, зерна тощо.

2.19. Під час навантажування транспортних засобів екскаваторами повинні виконуватись такі вимоги:

транспортні засоби, що очікують навантаження, повинні знаходитися за межами радіусу дії екскаваторного ковша і ставати під навантаження тільки після дозвільного сигналу машиніста екскаватора;

транспортні засоби, які знаходяться під навантаженням, повинні бути загальмовані;

навантаження в кузов транспортних засобів повинно проводитися тільки збоку чи ззаду;

перенесення екскаваторного ковша над кабіною автомобіля забороняється;

навантажений транспортний засіб повинен слідувати до пункту розвантаження тільки після дозвільного сигналу машиніста екскаватора;

транспортний засіб, який знаходиться під навантаженням, повинен бути в межах видимості машиніста.

2.20. Розвантаження транспортних засобів біля відкосів, силосних ям, ярів тощо допускається за наявності колесовідбійного бруса.

За відсутності колесовідбійного бруса забороняється під'їжджати до брівки розвантажувальної площадки ближче ніж на 3 м.

2.21. Небезпечні вантажі і порожня тара з-під них приймаються до перевезення і перевозяться відповідно до вимог Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 26 липня 2004 року № 822, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 20 серпня 2004 року за № 1040/9639.

2.22. На усіх вантажних місцях, що містять небезпечні речовини, повинні бути ярлики, що позначають: вид небезпечного вантажу, верх упаковки, наявність крихких посудин в упаковці.

2.23. Не допускається виконувати вантажно-розвантажувальні роботи з небезпечним вантажем при виявленні невідповідності тари вимогам нормативно-технічної документації, несправності тари, а також за відсутності маркування і попереджувальних написів на ній.

2.24. Навантаження небезпечного вантажу на автомобіль та розвантаження його з автомобіля повинно проводитися при виключеному двигуні, за винятком випадків наливання та зливання нафтопродуктів в автоцистерну, що робиться за допомогою насоса, який установлений на автомобілі і приводиться в дію двигуном автомобіля. Водій в такому разі знаходиться біля пульта керування насосом.

2.25. Забороняється:

сумісне перевезення небезпечних речовин і харчових продуктів або фуражу;

палити і використовувати відкритий вогонь при навантаженні, розвантаженні та перевезенні вибухонебезпечних, пожежонебезпечних вантажів.

2.26. Кузов автомобіля перед подачею до місця завантаження контейнерів

повинен бути очищений від сторонніх предметів, а також снігу, льоду, сміття тощо. Покрівля контейнерів також повинна бути очищена вантажовідправником (вантажоприймачем) від снігу, сміття та інших предметів.

2.27. Працівникам, які беруть участь у вантажно-розвантажувальних роботах, забороняється знаходитися на контейнері і всередині його під час підймання, опускання та переміщення, а також на поряд розташованих контейнерах.

2.28. Водій зобов'язаний оглянути завантажені контейнери з метою визначення правильності завантаження, справності, а також надійності кріплення контейнерів на спеціалізованих напівпричепах або універсальних автомобілях (автопоїздах).

2.29. Проїзд людей в кузові автомобіля, де встановлені контейнери, і в самих контейнерах забороняється.

2.30. Під час транспортування контейнерів водій зобов'язаний додержуватись таких заходів безпеки:

різко не гальмувати;

знижувати швидкість перед поворотами, закругленнями та нерівностями дороги;

звертати особливу увагу на висоту воріт, мостів, контактних мереж, дерев тощо.

2.31. На автопоїздах-борошновозах і цементовозах не допускається:

перебувати на верхній площадці напівпричепа, якщо цистерна знаходиться під тиском;

підключати і відключати штепсельні роз'єднання під напругою;

працювати при несправних запобіжних клапанах і манометрах, підвищувати тиск вище норми, встановленої в експлуатаційній документації;

відкривати кришку завантажувального люка або затягувати гайку відкидного болта кришки за наявності тиску в цистерні. Застосовувати будь-які важелі для затягування гайки відкидного болта;

наносити удари по цистернах, що знаходяться під тиском;

включати компресорну установку зі знятим огородженням клинопасової передачі.

Для усунення несправностей необхідно автопоїзд відключити від джерела електроенергії, а тиск у цистернах знизити до нуля.

Під час виконання робіт на верхній площадці напівпричепа-борошновоза необхідно обов'язково установити у вертикальне положення відкидне огороження.

2.32. Завантаження автомобілів на залізничні платформи і їх розвантаження повинні робити відповідні служби залізниць.

Як виняток допускається участь водіїв у завантаженні або розвантаженні в тих випадках, коли вони здійснюються без застосування вантажопідіймальних механізмів.

2.33. Перед завантаженням автомобілів на залізничні платформи за допомогою вантажопідіймальних механізмів водій зобов'язаний:

від'єднати клему від акумуляторної батареї;

у разі завантаження автомобілів ущільнюючим способом типу «ялинка» довести рівень пального у паливному баці до половини або менше половини його ємності;

перевірити справність пробки паливного бака і надійність його закриття.

2.34. Після завантаження автомобіля на залізничну платформу необхідно переконатися у надійності його кріплення, відсутності на ньому та платформі замащених обтиральних матеріалів і додаткових ємностей з горючими та мастильними рідинами.

2.35. Усі працівники автопідприємств, які направляються у відрядження, повинні перевозитися тільки у пасажирських вагонах. Забороняється знаходження людей на платформах (напіввагонах) і в кабінах автомобілів під час руху потяга.

2.36. Перевірка стану кріплення автомобілів, що перевозяться на платформах, під час слідування повинна робитися тільки на зупинках особами, які заздалегідь призначені начальником автоколони (зведеної колони).

2.37. На зупинках забороняється відкривати двері для проникнення в кабіну і робити інші дії, які можуть призвести до дотику лінійних проводів високої напруги контактної мережі, навіть у тому випадку, якщо у даний момент контактна мережа над вагоном відсутня.

3. Вимоги безпеки до вантажно-розвантажувальних площадок

3.1. Вантажно-розвантажувальні площадки та під'їзні шляхи до них повинні мати тверде покриття і утримуватись у справному стані; взимку під'їзні шляхи, місця роботи вантажопідіймальних механізмів, стропальників, такелажників та вантажників, трапи (помісти), платформи, шляхи проходу повинні очищатися від льоду (снігу) і, у необхідних випадках, посипатися піском або шлаком.

Для проходження (підйому) працівників на робоче місце повинні бути передбачені тротуари, сходи, містки, трапи, які відповідають вимогам безпеки.

Місця перетинання під'їзних шляхів з канавами, траншеями і залізничними коліями обладнуються настилами або мостами для переїзду.

Вантажно-розвантажувальні площадки повинні мати розміри, що забезпечують необхідний фронт робіт для встановленої кількості автомобілів і працівників.

Розвантажувальні площадки біля відкосів, ярів, силосних ям тощо повинні мати надійний колесовідбійний брус висотою не менше 0,7 м для обмеження руху автомобілів заднім ходом.

3.2. На площадках для укладання вантажів повинні бути позначені межі штабелів, проходів та проїздів між ними. Не допускається розташування вантажів у проходах та проїздах.

Ширина проїздів повинна забезпечувати безпеку руху транспортних засобів і підйомно-транспортних механізмів.

3.3. За стан під'їзних шляхів і вантажно-розвантажувальних площадок відповідають власники підприємств, у віданні яких вони знаходяться.

3.4. При розміщенні автомобілів на вантажно-розвантажувальних площадках відстань між автомобілями, що стоять один за одним (у глибину), повинна бути не менше 1 м, а між автомобілями, що стоять поряд (по фронту), не менше 1,5 м.

Якщо автомобілі встановлюють для навантаження або розвантаження поблизу будівлі, то необхідно передбачати колесовідбійний брус, який би забезпечував відстань між будівлею і задньою частиною автомобіля не менше 0,8 м.

Відстань між автомобілем і штабелем вантажу повинна бути не менше 1 м.

При навантаженні (розвантаженні) вантажів з естакади, платформи, рампи, висота яких дорівнює висоті підлоги кузова, автомобіль може під'їхати щільно до них.

У разі різної висоти підлоги кузова автомобіля і платформи, рампи, естакади необхідно використовувати трапи, перекладки тощо.

3.5. Естакади, платформи, рампи для проведення вантажно-розвантажувальних робіт із заїздом на них автомобілів повинні обладнуватися огороженням, покажчиками допустимої вантажопідйомності і колесовідбійними пристроями. У разі їх відсутності в'їзд на естакади, платформи, рампи забороняється.

3.6. Рух автомобілів і вантажопідіймальних машин на вантажно-розвантажувальних площадках і під'їзних шляхах повинен регулюватися загальноприйнятими дорожніми знаками і покажчиками. Рух повинен бути потоковий. Якщо через виробничі умови потоковий рух організувати неможливо, автомобілі повинні подаватися під навантаження і розвантаження заднім ходом, але так, щоб виїзд їх з території площадки робився вільно, без маневрування.

3.7. Для переходу працівників по сипучому вантажу, який має велику текучість і здатність засмоктування, слід установлювати трапи чи настили з поручнями вздовж усього шляху пересування.

4. Вимоги безпеки під час виконання підйомно-транспортних робіт

4.1. Технічний стан і організація експлуатації вантажопідіймальних машин, що застосовуються для проведення підйомно-транспортних робіт, повинні відповідати Правилам будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів, затвердженим наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 18 червня 2007 року № 132, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09 липня 2007 року за № 784/14051, інструкціям заводів-виготовлювачів та цим Правилам.

4.2. Вантажопідіймальними машинами допускається підіймати вантаж, маса якого разом з тарою не перевищує допустиму їх вантажопідіймальність.

4.3. Підіймання дрібних штучних і сипучих вантажів повинно проводитися у виробничій тарі, виготовленій відповідно до вимог ГОСТ 19822-88 «Тара производственная. Технические условия» і випробуваній на міцність навантаженням, яке на 25 % перевищує її номінальну вантажопідіймальність, протягом 10 хв.

Вантаж у тарі без кришок повинен знаходитися нижче рівня її бортів на 0,1 м.

4.4. При переміщенні вантажу вантажопідіймальними машинами знаходження працюючих на них (крім машиніста), на вантажі і у зоні можливого його падіння не допускається.

Після закінчення і у перерві між роботою вантаж, вантажозахоплювальні пристрої, механізми (ківш, грейфер, електромагніт тощо) не повинні залишатися у піднятому положенні.

Переміщення вантажу над приміщенням і транспортними засобами, де знаходяться люди, не допускається.

4.5. До керування краном допускаються особи, які пройшли навчання за програмою кранівників і мають при собі посвідчення на право виконання цієї роботи.

4.6. Під час проведення робіт з підймання і переміщення вантажів краном особа, що проводить роботи, зобов'язана додержуватись таких вимог:

перед початком роботи перевірити стан крана і дію усіх його механізмів;

знати характер майбутньої роботи;

перед початком підймання вантажу обов'язково опустити і закріпити усі упори, що забезпечують стійке положення крана;

перед початком переміщення вантажів подати сигнал;

не починати вантажних операцій, не переконавшись у безпеці оточуючих осіб;

під час підготовки вантажу до підймання слідкувати за кріпленням і не допускати підймання погано застропленого вантажу;

підняти вантаж на висоту 0,2–0,3 м і переконатись, чи тримають гальма, чи добре підвішений вантаж, чи стійке положення крана, а потім продовжити підймання;

приймати сигнали до роботи тільки від одного стропальника-сигнальника; аварійний сигнал «Стій!» приймається від будь-якої особи, яка подає його; незрозумілий сигнал вважати за сигнал «Стій!»;

при підйманні вантажу, маса якого наближається до граничного значення для даного вильоту стріли, необхідно попередньо підняти цей вантаж на 0,1 м, перевірити стійкість крана і тільки після цього продовжити підймання;

укладати вантаж на стелажі і на транспортні засоби рівномірно, не перевантажуючи одну зі сторін;

опускати вантаж плавно;

після закінчення роботи опустити і закріпити стрілу у транспортному положенні.

4.7. Під час роботи крана не допускається:

підймати вантаж, маса якого перевищує вантажопідйомність крана;

підймати вантаж неустановленої маси, засипаний землею або завалений будь-якими предметами, що примерзли до землі або іншого предмета;

допускати розкачування піднятого вантажу;

витягати із землі стовпи, палі, шпунти тощо;

експлуатувати несправний кран (усі виявлені несправності повинні негайно усуватися);

навантажувати (розвантажувати) при несправному освітленні крана або недостатньому освітленні робочої площадки в темний час доби;

працювати без встановлених упорів;

переміщати вантаж шляхом підтягування або підіймати його при косому натязі вантажного троса;

різко гальмувати при підйманні, опусканні вантажу або повороті кранової установки;

переміщати кран з піднятим вантажем;

переносити вантажі над людьми;

працювати з канатом, що має вм'ятини, обриви хоч би однієї сталки або обірваних дротів більше ніж це допускається Правилами будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів, затвердженими наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 18 червня 2007 року № 132, зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 09 липня 2007 року за № 784/14051;

працювати під лініями електропередач і в інших небезпечних зонах без наряду-допуску.

4.8. Підймання і переміщення вантажу двома або декількома кранами здійснюється згідно з проектом або технологічною картою і тільки під безпосереднім керівництвом особи, відповідальної за безпечне проведення робіт з переміщення вантажів кранами.

4.9. На крані з електричним приводом забороняється працювати:

з несправними або знятими кожухами огороження струмоведучих частин;

з пошкодженою ізоляцією електропроводки і кабеля;

при пошкодженні занулюючої електропроводки;

з відкритими дверцями шаф електрообладнання;

без гумового килимка в кабіні.

4.10. Обслуговування електрообладнання кранів допускається виконувати тільки спеціально підготовленому персоналу.

4.11. Під час навантаження або розвантаження автомобіля, який обладнаний вантажопідіймальним бортом, забороняється:

робота при відсутності або несправності упорних планок фіксаторів на платформі;

робота вантажопідіймальним бортом при несправній і невідрегульованій гідросистемі;

навантаження і розвантаження за допомогою вантажопідіймального борта на нерівних площадках з ухилом більше 3 %;

підймання і опускання людей на платформі борта;

проведення ремонтних і монтажних робіт під платформою борта без кріплення його страхувальним тросом до кузова автомобіля.

5. Вимоги безпеки під час виконання стропальних та такелажних робіт

5.1. До виконання стропальних та такелажних робіт допускаються особи, що мають посвідчення на право проведення цих робіт.

Для підвішування на гак крана вантажів без попередньої обв'язки (вантажі, які мають петлі, римболти, цапфи, а також ті, що знаходяться в ковшах, контейнерах або іншій тарі) можуть допускатися працівники основних професій, додатково навчені за скороченою програмою стропальника. До цих працівників ставляться ті ж вимоги, що й до стропальників.

При спільному виконанні робіт кількома стропальниками один із них повинен бути призначений старшим.

5.2. Допускається стропувати тільки той вантаж, схема стропування і маса якого відомі. Маса вантажу, який підіймається, не повинна перевищувати граничних навантажень строп, що вказані на ярлику, і навантажень підіймальних кранів.

5.3. Канати, ланцюги накладають на вантаж рівномірно, без вузлів і перекручування, а на гострі ребра вантажу слід підкладати під стропи прокладки, що запобігають їх пошкодженню.

При подвійних гаках вантаж, що підіймається, необхідно підвішувати рівномірно на обидва роги.

Вантаж повинен підвішуватися з урахуванням центра ваги так, щоб при підйманні він одночасно усією площиною, на яку спирається, відривався від землі або опори.

5.4. Стропування великогабаритних вантажів (металевих, залізобетонних конструкцій тощо) необхідно робити за спеціальні пристрої, стропувальні вузли або визначені місця.

5.5. Місця стропування, положення центра ваги і маса вантажу повинні бути позначені підприємством — виробником продукції або вантажовідправником.

5.6. Опускати вантаж необхідно так, щоб стропи не защемлялись ним і легко знімались з нього. Знімати стропи можна тільки після установа вантажу на опору.

5.7. При укладенні вантажів круглої форми на площині необхідно запобігати можливості їх скочування шляхом підкладання прокладок, упорів тощо.

5.8. При підйманні, розвороті і опусканні громіздких і довгомірних вантажів

направляти їх допускається тільки за допомогою відтяжки (розтяжки) із сталюого або іншого матеріалу каната необхідної довжини або легких міцних багрів.

Направляти вантаж руками забороняється.

5.9. Підлазити під ледь піднятий вантаж для підведення строп забороняється. Стропи повинні підводитися гачками із товстого дроту або баграми.

5.10. Перед підйманням вантажу краном (механізмом) усі сторонні особи повинні віддалятися на безпечну відстань. Стропальник, знаходячись збоку від вантажу, подає кранівнику (оператору підйомного механізму) сигнали про переміщення вантажу. Після підймання вантажу на 0,2–0,3 м стропальник зобов'язаний дати сигнал «Стій!», оглянути ув'язку вантажу, перевірити справність кріплення та центрування і, якщо все в порядку, дозволити продовжувати переміщення у необхідному напрямку.

5.11. У разі несправності обв'язки вантаж повинен бути негайно опущений у вихідне положення, а подальше підймання допускається проводити тільки після усунення неполадок.

5.12. Міцність ув'язки пучків (бухт, мотків тощо) не повинна допускати її розриву при підйманні.

5.13. Перед опусканням вантажу необхідно перевірити місце для його установлення і переконатись, що вантаж, який опускається, не упаде, не перекинеться і не сповзе вбік.

5.14. Забороняється:

установлювати вантаж на тимчасові перекриття, труби і паропроводи, кабелі тощо, а також стояти на вантажі, що переміщується, або знаходитися під ним;

користуватися несправними або зношеними чалочними пристроями, а також пристроями, строк випробувань яких минув;

поправляти (посувати) ударами кувалди, лома тощо положення вітки строп, якими обв'язаний вантаж;

утримувати руками або кліщами стропи, що зісковзують при підйманні вантажу (у таких випадках необхідно спочатку опустити вантаж на опору, а потім поправити підв'язку);

зрівноважувати вантаж вагою власного тіла або підтримувати частини вантажу під час його переміщення.

6. Вимоги безпеки під час робіт на авто- та електронавантажувачах, автокарах та електрокарах

6.1. Експлуатація навантажувачів всіх типів здійснюється відповідно до НПАОП 0.00-1.22-08 «Правила будови і безпечної експлуатації навантажувачів». Керувати автонавантажувачами можуть тільки водії автомобілів, які мають посвідчення на право керування ними.

6.2. Керувати електронавантажувачами мають право особи, які мають посвідчення на право керування ними, а також першу кваліфікаційну групу з електробезпеки.

6.3. Робота на несправному авто- та електронавантажувачі (навантажувачі) не допускається. Навантажувачі, що мають колеса з вантажошинами, повинні використовуватись тільки на ділянках з твердим і рівним покриттям, а автонавантажувачі з пневматичними шинами, крім того,— на покриттях із каменю (щебеню) і вирівняних земляних площадках.

6.4. Забороняється використовувати навантажувачі для перевезення і підймання людей.

Навантажувач повинен бути оснащений захисним огороженням (тентом, навісом) над головою водія, щоб захистити його від невеликих предметів (вантажу), що можуть впасти зверху.

Не допускається використовувати навантажувач для піднімання вантажу, вага якого перевищує його вантажопідйомність.

6.5. Під час укладення (розбирання) штабелів вантажів навантажувачами у зоні їх роботи не повинні проходити шляхи ручного перенесення і перевезення вантажів, а також не повинні проводитися перевантажувальні роботи.

Під зоною роботи навантажувача мається на увазі площадка, яка необхідна для його маневрування при під'їзді до місця навантаження або розвантаження і від'їзді назад.

6.6. Перед в'їздом навантажувача у вузьке місце між штабелями, устаткуванням, елементами конструкцій будівель та споруд водій зобов'язаний зупинити навантажувач і переконатись у відсутності людей у зоні його роботи.

У випадку, коли вантаж закриває переднє поле зору водію, він повинен здійснювати рух навантажувача заднім ходом.

При русі навантажувача з вантажем під ухил він повинен рухатися заднім ходом.

6.7. При переміщенні вантажів навантажувачами необхідно застосовувати робочі пристрої (вилочні захвати, гаки, ковші тощо) відповідно до технічної документації.

6.8. Навантажувачі з вилочними захватами при транспортуванні дрібних або нестійких вантажів повинні бути обладнані запобіжною рамкою або кареткою для упирання вантажу при переміщенні.

6.9. Подовжувачі вилочних захватів повинні бути обладнані заціпками або пристроями, що надійно фіксують їх на захватах.

6.10. При перервах у роботі та після закінчення її вантаж повинен бути опущений на підлогу.

6.11. Під час роботи на вилочному навантажувачі необхідно дотримуватись таких вимог:

вантаж повинен розміщуватись на захватній вилці таким чином, щоб не виникав перекидний момент; при цьому вантаж повинен бути притиснутий до рами вантажопідйомника;

вантаж повинен розміщуватися рівномірно на обидві лапи і може виходити уперед за межі вилки не більше ніж на $1/3$ довжини лап;

великогабаритні вантажі допускається укладати вище захисного пристрою, але не більше одного місця, при цьому повинна бути виділена одна особа для керівництва рухом навантажувача.

6.12. Під час роботи навантажувача зі стрілою необхідно спочатку підняти вантаж, а потім проводити його транспортування.

Не допускається:

зіштовхувати вантаж зі штабеля та підтягувати його за допомогою навантажувача;

стояти або проходити під піднятим вилочним захватом;

буксирувати або штовхати інший транспортний засіб, за винятком випадків, коли він має спеціальне пристосування для цього.

6.13. Транспортувати вантажі допускається тільки тоді, коли рама вантажопідйомника навантажувача відхилена назад до відказу. Захватний пристрій повинен забезпечувати висоту підймання вантажу від землі не менше величини дорожнього просвіту навантажувача і не більше 0,5 м для навантажувача на пневматичних шинах та 0,25 м — для навантажувача на вантажошинах.

6.14. Довгомірні вантажі допускається транспортувати на навантажувачі тільки на відкритих територіях з рівним покриттям, при цьому спосіб захоплення вантажу повинен виключати можливість його розвалювання або падіння вбік. Вантаж повинен бути попередньо надійно ув'язаний в пакет.

6.15. Максимальний похвильний уклон шляху, по якому допускається транспортування вантажів навантажувачами, не повинен перевищувати кута нахилу рами вантажопідійомника навантажувача.

6.16. Під час роботи на навантажувачах забороняється:

проводити технічне обслуговування або ремонт навантажувача при піднятих вантажозахватних пристроях (без страховки);

підіймати на піддонах дрібноштучний вантаж вище захисного пристрою, що захищає робоче місце від падіння на нього вантажу;

відривати примерзлий або затиснутий вантаж, підіймати вантаж при відсутності під ним просвіту, який необхідний для вільного проходу вилки, і укладати вантаж краном безпосередньо на захватний пристрій навантажувача;

перевозити на електронавантажувачах легкозаймисті рідини, а також кислоти, якщо акумуляторна батарея розміщена під вантажною платформою.

Начальник відділу
взаємодії з Верховною Радою України,
Кабінетом Міністрів України та з питань
координаційної роботи центральних органів
виконавчої влади, діяльність яких
спрямовується та координується
через Міністра

В. І. Теличко

Додаток 1
до Правил охорони праці
на автомобільному транспорті

Категорії транспортних засобів залежно від їх габаритних розмірів

Категорія транспортного засобу	Розміри автомобіля, м	
	довжина	ширина
I категорія	до 6,0 включно	до 2,1 включно
II категорія	понад 6,0 до 8,0	понад 2,1 до 2,5
III категорія	від 8,0 до 12,0	від 2,5 до 2,8
IV категорія	понад 12,0	понад 2,8

Примітки:

1. Для автомобілів і автобусів з розмірами довжини та ширини, що відрізняються від розмірів, які наведені в таблиці, категорія визначається за найбільшим розміром.
  2. Категорія автопоїздів визначається за габаритними розмірами автомобілів-тягачів.
  3. Зчленовані автобуси відносяться до III категорії.
-

Додаток 2
до Правил охорони праці
на автомобільному транспорті

Граничнодопустимі концентрації шкідливих речовин у повітрі робочої зони

№ з/п	Найменування речовини	Величина гдк, мг/м ³	Клас небезпеки
1	2	3	4
А. У виробничих приміщеннях, кабінах і салонах автомобілів			
1	Азоту оксид (у перерахунку на NO ₂)	5,0	III
2	Акролеїн	0,2	II
3	Бензин (розчинник, паливний)	100,0	IV
4	Метилмеркаптан	0,8	II
5	Свинець і його неорганічні сполуки (щодо свинцю)	0,01/0,005	I
6	Спирт метиловий (метанол)	5,0	III
7	Вуглеводні аліфатичні граничні C ₁ – C ₁₀ (у перерахунку на C)	300,0	IV
8	Вуглецю оксид	20,0	IV
9	Формальдегід	0,5	II
Б. У виробничих приміщеннях			
10	Ацетон	200,0	IV
11	Водню хлорид (соляна кислота)	5,0	III
12	Гас (у перерахунку на C)	300,0	IV
13	Сірчана кислота	1,0	II
14	Ксилол	50,0	III
15	Уайт-спірит (у перерахунку на C)	300,0	IV
16	Толуол	50,0	III

17	Фенол	0,3	II
18	Тальк	4,0	III
19	Луги їдкі (розчини в перерахунку на NaOH)	0,5	II
20	Пил рослинного походження: деревний	6,0	IV
	луб'яний, бавовняний тощо	2,0	IV
21	Марганець у зварювальних аерозолях за його вмісту: до 20%	0,2	II
	від 20% до 30%	0,1	II

Примітки.

1. У чисельнику – максимальна, у знаменнику – середньозмінна.

2. При тривалості роботи не більше 1 години в середовищі, яке містить оксид вуглецю, граничнодопустима концентрація оксиду вуглецю може бути підвищена до 50 мг/м³, при тривалості роботи не більше 30 хв. – до 100 г/м³, при тривалості роботи не більше 15 хв. – 200 мг/м³. Повторні роботи в умовах підвищеного вмісту оксиду вуглецю в повітрі робочої зони можуть проводитися з перервами не менше як на 2 години.

до Правил охорони праці
на автомобільному транспорті

Норми відстаней між транспортними засобами, елементами конструкцій будівель і споруд

№ з/п	Номенклатура відстаней	Відстань для категорій транспортних засобів (не менше), м		
		I	II та III	IV
1	2	3	4	5
1	Між поздовжніми сторонами автомобілів	0,6	0,6	0,8
2	Між стіною і автомобілем, установленим паралельно до стіни	0,5	0,6	0,8
3	Між поздовжньою стороною автомобіля і колоною або пілястром стіни	0,3	0,4	0,5
4	Між передньою стороною автомобіля і стіною або воротами при розстановці автомобілів: прямокутником	0,7	0,7	0,7
	косокутником	0,5	0,7	0,7
5	Між задньою стороною автомобіля і стіною або воротами (незалежно від розстановки)	0,5	0,7	0,7
6	Між автомобілями, що стоять один за одним	0,4	0,5	0,6
7	Між передньою стороною автомобіля і пристроєм для підігрівання автомобілів взимку	0,7	0,7	0,7

Примітки:

1. Норми відстаней для автомобіле-місць зберігання та очікування ремонту на площадках слід збільшувати: для поодиноких автомобілів – на 0,1 м; для автопоїздів та зчленованих автобусів – на 0,2 м.
2. Зберігати причепа і напівпричепа допускається відчепленими від автомобілів та сідельних тягачів.